

SOSIOLOGIA

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

LAPIN YLIOPISTO

PILVENPIIRTÄJIÄ NAPAPIIRILLE

Rovaniemen kaupunkipuheen diskursiivinen valta ja diskursiivisesti rakentuvat
subjektipositiot Arinan tornihotellikeskustelussa

Vili Janhonen

15.5.2026

Pro gradu -tutkielma

Sosiologia

Työn ohjaaja: Jarno Valkonen

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Pilvenpiirtäjiä napapiirille – Rovaniemen kaupunkipuheen diskursiivinen valta ja diskursiivisesti rakentuvat subjektipositiot Arinan tornihotellikeskustelussa

Tekijä: Vili Janhonen

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiologia

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma

Sivumäärä: 115

Vuosi: 2026

Tiivistelmä:

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Rovaniemen kaupungin kaupunkipuheen valtasuhteita Arinan tornihotellihankkeen kontekstista. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu kriittiseen diskurssiteoriaan. Diskursiivisen vallan ajatuksia on suhteutettu myös sosiaalisen tilan tuottamisen teoriaan. Tutkimus kuvaa kaupunkipuheessa keskenään kamppailevien tietämisen tapojen välisiä jännitteitä, sekä kaupunkilaisen toimijuuden rajoja eri diskursseissa.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia diskursseja Arinan tornihotellihankkeesta voidaan havaita, miten eri diskurssit saavuttavat puhetilaa kaupunkipuheessa, sekä minkälaisia subjektipositiota eri toimijoille asetetaan näiden diskurssien sisällä.

Tutkimus toteutettiin retorisenä diskurssinanalyysinä TODA-analyysin työkalustua hyödyntäen. Aineisto koostuu Lapin Kansan sekä Uusi Rovaniemi -kaupunkilehden argumentatiivisen tekstilajien artikkeleista, joiden kautta osallistutaan Arinan hankkeen tornihotellikeskusteluun. Artikkeleita on analyysissä yhteensä 35, ja ne on julkaistu 28.10.2019 – 23.1.2026 välisenä aikana.

Tulokset osoittavat Rovaniemen tornihotellikeskustelun nojaavan vahvasti matkailuelinkeinon kehittämisen puolesta, vaikka artikkelien suhtautuminen hotellihankkeeseen olisikin kielteinen. Matkailukeskeistä tapaa käsittää kaupunkitila kuitenkin koetellaan kaupunkilaisen näkökulman paremmin huomioivalla vastadiskursiivisella puheella. Kaupunkilaiset osoittavat halukkuutta vaikuttaa kaupungin kaavoittamiseen enemmän, mutta hallitsevat tavat käsittää kaupunkilaisen toiminnan rajat ohjaavat keskustelua.

Avainsanat:

sosiaalisesti tuotettu tila, valta, matkailurakentaminen, osallisuus, kaupunkipuhe

x Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. YHTEISKUNTATEOREETTINEN NÄKÖKULMA KAUPUNKITILAAN.....	5
2.1 Kaupunkitila sosiologisessa tutkimuksessa.....	5
2.2 Kaupunkitilan politiikka.....	10
2.3 Kaupunkipolitiikka diskursiivisen vallan kysymyksenä.....	14
3. KAUPUNKISUUNNITTELU KÄYTÄNNÖN PROSESSINA.....	21
3.1 Tornihotelli kaupunkisuunnittelun hankkeena.....	21
3.2 Tornihotellikeskustelu ja kehittyvä matkailurakentaminen.....	25
3.3 Kaupunkilaisen osallisuus muuttuvassa kaupunkikuvassa.....	29
4. DISKURSSIANALYYTTINEN OTE KAUPUNKIPUHEESEEN.....	35
4.1 Diskurssianalyysi teoreettis-metodologisena lähtökohtana.....	35
4.1.1 Kriittinen diskurssianalyysi.....	37
4.1.2 Retoriikan analyysi diskurssianalyysin apuvälineenä.....	39
4.2 Kaupunkipuhe aineistona.....	42
4.2.1 Keskeiset tausta-aineistot.....	46
4.2.2 Tutkimukselliset haasteet ja oma tutkijapositio.....	47
5. KAUPUNKIPUHE ARINAN TORNIHOTELLIHANKKEESSA.....	49
5.1. Elinkeinodiskurssi.....	51
5.1.1 Elinkeinodiskurssin subjektipositiot.....	61
5.2. Kaupunkilaisen kaupunki -diskurssi.....	64
5.2.1 Kaupunkilaisen kaupunki-diskurssin subjektipositiot.....	73
5.3. Pelisääntödiskurssi.....	77
5.3.1 Pelisääntödiskurssin subjektipositiot.....	83
6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	86
LÄHTEET.....	94
Primääriaineisto.....	94
Tausta-aineistot.....	98
Tutkimuskirjallisuus.....	99
Muut lähteet.....	109

1. JOHDANTO

Rovaniemen kaupunki järjesti avoimen yleisötilaisuuden yhdessä Osuuskauppa Arinan kanssa tiedekeskus Arktikumilla 18.9.2023. Yleisötilaisuuteen osallistui noin 40 henkilöä, sekä tilaisuuteen oli myös mahdollisuus osallistua etänä. Tilaisuus koski jo 2018 aloitettua Lapinmaan korttelin kaavamuutostyötä. Kaavaluonnoksessa esitettiin 18-kerroksisen hotellin sekä 14-kerroksisen liike-, hotelli ja asuintalon rakentamista Rovaniemen ydinkeskustaan – kaupungille keskeisen Lordin aukion kupeeseen. (Talvensaari 2023.) Kaavaluonnosta oltiin madallettu hieman alkuperäisestä 24 kerroksesta (Rytkönen 2022), mutta se erottuisi yhä selkeästi nykyisestä noin kuusikerroksista kaupunkikeskustasta. Arina toivoo tornihotellin vastaavan kasvaneeseen matkailun kysyntään lisäämällä vuodepaikkoja sekä tuomalla etenkin premium-tason majoitusratkaisuja osaksi kaupungin tarjontaa. (Talvensaari 2023.)

Hanke sai jo esittelytilaisuudessa aikaan vilkasta keskustelua kaupunkilaisten kesken, ja kaavaluonnos oli saanut runsaasti palautetta jo ennen tilaisuutta (emt.). Kaava sai kritiikkiä etenkin hankkeen läheisyyteen sijoittuvalta Arctic Light Hotellilta, City-Hotellilta ja Santa Claus Hotellilta, jotka katsoivat hankkeen aiheuttavan kohtuutonta haittaa naapurirakennuksille tornin varjostavuuden ja tuulisuusvaikutusten vuoksi. Myös keskikaupungin asukasyhdistys jätti lausunnon hankkeesta pitäen hanketta yleiskaavan vastaisena sekä moittien kaavasta tehdyn päätöksenteon vaihtoehdottomuutta. Tähän kiinnitti huomiota myös Lapin ely-keskus lausunnossaan. Kaikkiaan hankkeesta jätettiin kuulemisvaiheessa yhdeksän muistutusta ja kolme lausuntoa. (Talvensaari 2024a.) Voimakkaasta vastustuksesta huolimatta kaupunginhallitus hyväksyi asemakaavamuutoksen äänin 37-14 kesäkuussa 2024 (Talvensaari 2024b). Hotelli olisi määrä avata jouluksi 2026 (Talvensaari 2023).

Toiveet hankkeen valmistumisesta saivat kuitenkin odottaa, sillä asemakaavamuutoksen hyväksymisestä valitettiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Kaavasta valittivat läheiset hotellit, Rovaniemen keskikaupungin asukasyhdistys sekä yksi yksityishenkilö (Talvensaari 2024c). Pitkän käsittelyn jälkeen hallinto-oikeus kumosi asemakaavamuutoksen 18.12.2025 pitäen kaavamuutoksen vaikutusten arviointia riittämättöminä suhteessa kaupunkikuvaan ja rakennettuun ympäristöön. Lisäksi hallinto-oikeus katsoi, ettei kaavamuutos ollut nykyisen osayleiskaavan mukainen eikä siksi noudattanut asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia. (Talvensaari 2025c.) Kaupunki kertoi olevansa yhdessä Arinan kanssa pettynyt hylkäyspäätökseen ja haki valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta 12.1.2026.

Kaupungin mukaan hallinto-oikeuden perustelut arvioinnin puutteellisuudesta olivat liian epätarkkoja, jotta ne riittäisivät perusteiksi hankkeen hylkäämiselle. (Räsänen 2026.)

Rovaniemen keskustan tornihotellisuunnitelmien historia ulottuu paljon nykyistä hanketta aiemmaksi. Esimerkiksi jo vuonna 1997 kaupungissa keskusteltiin SOK:n ajamasta 16-kerroksisesta hotellirakennuksesta vuonna 1992 avatun Vaakuna-hotellin yhteyteen. Ympäristöministeriö ja korkein hallinto-oikeus kaatoivat hankkeen, minkä seurauksena Arina joutui tyytymään matalampaan ratkaisuun. Ympäristöministeriö perusteli päätöstään kaavoittamisen pienialaisuudella suhteessa kaavan rakennuskorkeuteen. Hankkeessa olisi pitänyt tarkastella sen laajempia kaupunkikuvallisia vaikutuksia. (Hautajärvi 2014, 310.) Arinan hankkeen naapuriin suunniteltiin vielä vuonna 2019 korkeaa tornihotellia Sampokeskus-kauppakeskuksen yhteyteen. Trevian Rahastot AIFM Oy:n hankkeesta kaavailtiin 26-kerroksista kansainväliseen matkailuun soveltuvaa kokonaisuutta (Tynkkynen 2019). Projekti on kuitenkin sittemmin hiipunut, eikä sen tulevaisuudesta ole vielä varmuutta.

Keskustan kaavoittamisen lähihistoriassa on nähty lukuisia maankäytön konflikteja. Ajankohtaisimpana voitaisiin pitää Arinan hankkeen kanssa samanaikaisesti käsiteltyä ja nykyisin hyväksyttyä Sairaalanniemen kaavoitushanketta. Rovaniemen kaupungin omistamille maille sijoittuva kaavamuuos kävi läpi pitkän valitusprosessin aivan korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen saakka. Kaavamuuosista kritisoiuin etenkin sen maisemallisten vaikutusten vuoksi. (Sallinen 2026.) Myös Ounasvaaran laelle kaavailtua Arctic Panorama Resort -hanketta on kritisoiu esimerkiksi sen vaikutuksista alueen luontoon (Talvensaari 2025b), sekä sen Israel-kytköksistä (Niemelä 2025). Erittäin ajankohtainen on myös paljon puhuttanut historialliselle Kauppayhtiön tontille sijoittuva asemakaavamuuos. Keväällä 2026 kaupunginvaltuuston hyväksymä kaavamuuos mahdollistaa yhdeksänkerroksisen hotellin rakentamisen tontin keskiosaan. (Talvensaari 2026.)

Rovaniemen kaupungin vilkastuneen kaavoittamisen keskeisimpänä taustatekijänä on Lapin matkailun voimakas kasvu. Suomen taloutta on koetellut pitkittynyt taantuma (Valtiovarainministeriö 2025), ja etenkin vaikeuksissa olleen rakennusalan suhdannetilanne on ollut Lapissa muuta maata vahvempi matkailun lisätessä kysyntää (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2025). Pohjoisen Suomen elinvoiman merkitys tunnustetaan myös hallituksen Pohjoisen Suomen ohjelmassa, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen kehitysmahdollisuuksia (Valtioneuvosto 2026). Matkailualan vaikutus alueen ja koko Suomen elinvoimaisuuteen näkyy kasvavina matkailualan hankkeina ja muutospaineena

kaupungin kaavoittamisessa, mikä osaltaan myös lisää maankäytön konflikteja tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Rovaniemellä näkyvien muutostöiden taustalla vaikuttaa myös olennaisesti laajempi globaali kiinnostus arktisia alueita kohtaan. Globaalit suurvallat, eli pääasiassa Kiina, Venäjä ja Yhdysvallat, kiinnittävät alueeseen enemmän huomiota esimerkiksi taloudellisten, sotilaallisten sekä energiantuotantoon ja luonnonvarojen keräämiseen liittyvien intressien vuoksi (ks. Pechko 2025). Myös Suomen tuore NATO-jäsenyys lisää etenkin liikenteen ja infrastruktuurin investointeja Lappiin (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2025). Uusi turvallisuuspoliittinen tilanne lisää kehitysmahdollisuuksia myös matkailun kentällä (Siivikko 2024). Arktisten alueiden ja niiden kaupunkien kehitystyö voidaan nähdä myös eräänlaisena arktisen pääkaupungin tittelin tavoitteluna (Hemmersam 2021, 1).

Arinan tornihotellikeskusteluksi muodostunut kaupunkitilan määrittelykamppailu avaa laajat mahdollisuudet yhteiskunnalliselle tutkimukselle, esimerkiksi globalisaation tutkimuksen näkökulmasta. Vaikka globalisaatio ja moderni aika korostaakin paikattomuutta paikallisuuden sijaan, tiloilla ja niiden keskuksilla, kaupunkitiloilla, on silti sen kannalta oleellinen merkitys. Myöhäismodernina aikana kaupungit ovat kasvavassa määrin yhteydessä globaaleihin virtoihin, rakenteisiin ja tarkennetummin etenkin globaalin maailmantalouden vaikutuksiin. Rovaniemen kaupungin pyrkiessä turvaamaan kasvavan matkailualan kehittymistä, yhteys globalisaatioon käy väkisinkin ilmi. Kaupunkikehityksen tarkastelu globalisaation näkökulmasta on kaupunkitutkimuksen, maantieteen, urbaanin sosiologian ja globaalisatutkimuksen paljon tutkittu osa-alue, jota esimerkiksi Harri Andersson käsittelee artikkelissaan *Kaupungin julkisen tilan globaali ulottuvuus* (2009). Anderssonin mukaan globaalit markkinat tarvitsevat paikkoja joissa “globalisaation työ” tehdään, eli tarjotaan palveluita globaalien taloudellisten järjestelmien pyörittämiseksi (Andersson 2009, 42). Globalisaation vaikutukset näkyvät näin paikallispoliittisesti etenkin kaupunkiseutujen vahvistuvassa kilpailukyvyn painottamisessa (emt., 44), josta tornihotellihanke voi toimia esimerkkinä.

Arinan hankkeen toteuttamisessa on kuitenkin ollut merkittävää kitkaa. Rakentamisen kiistatilanteita on tutkittu myös paljon etenkin niinsanotun nimby-kehyksen kautta. Nimby-kirjainsana muodostuu sanoista not in my back yard, eli suomennettuna “ei minun takapihalleni”. Nimby-kehyksen kautta voidaan tutkia monenlaisia rakentamisen kiistatilanteita, minkä vuoksi tilannekohtaisen kontekstin tunnistaminen on oleellista.

Kuitenkin tyypillistä kaikille nimby-kiistoille on se, että asukkaat puolustavat omaa lähialuettaan haitallisiksi koetuilta ympäristön muutoksilta. Nimby-kehyksen kohteita yhdistää käsitys siitä, että kyseiselle rakennukselle on yleisen edun kannalta perusteltu alueellinen tarve, mutta sen tulkitaan tuottavan paikallisia haittoja. (Susskind 1985, 157–163.)

Kaupunkitilan konfliktit voidaan siis nähdä eräänlaisina globaalin maailmantalouden ja paikallisuuden kohtaamispaikkoina, jossa paikallisella kaupunkipolitiikalla on olennainen rooli mikro- ja makrotasojen välittäjänä (Peltonen & Villanen 2004, 31). Kaupunkikeskukset saavat globaalien markkinoiden vuoksi usein erityislaatuisen aseman kaupunkien rakenteessa – taloudellinen toiminta, kulutus ja vaihto, keskittyy usein kaupunkien ydinkeskustaan, joka edustaa liikekeskusten segmentoitumista, jonka myötä markkinat ovat erikoistuneet palvelemaan ulkopuolisia kuluttajia keskustan asukkaiden sijaan (Andersson 2009, 47–48).

Tornihotellihankkeen konfliktia voidaan myös katsoa kaupunkitilan vallan ja vastarinnan näkökulmasta. Olen itse kiinnostunut hankkeesta tilan määrittelykampppailuna, eri näkökulmien yhteenottona, joka näkyy esimerkiksi julkisessa keskustelussa kannanottoina hankkeen puolesta ja vastaan. Kaupunkitila saa siten keskustelussa erilaisia määrittelyjä. Vastaavanlaista tutkimusta on tehty ennenkin, esimerkiksi Jaana Nevalaisen väitöskirjassa *Tilapelin tiedonpolitiikat – kamppailu kaupunkikeskustan muutoksesta* (2004). Nevalaisen mukaan erilaiset kaupunkipuheen muodot voidaan nähdä kamppailevan kaupungin tilallisen tuottamisen kentällä tiedonpolitiikan tilapelinä (Nevalainen 2004, 49–52). Kaupunkipuheen kentällä myös eri puhujien äänet saavat eri tavoin valtaa. Tämän vuoksi tarkennan huomioni Nevalaisen tutkimuksesta poiketen kaupunkipuheessa muodostettuihin subjektipositioihin, joiden kautta toimijuutta ja eritoten kaupunkilaisen osallisuutta määritellään osana muuttuvaa kaupunkikuvaa.

Tutkimukseni teoreettinen fokus on diskursiivisessa vallassa kaupunkitilan muutoksesta käytävässä keskustelussa. Keskityn tutkimuksessani tapoihin, joilla tornihotellihankkeesta puhutaan Rovaniemen kaupunkipuheen kentällä ja miten eri määrittelyt arvottuvat suhteessa toisiinsa puheessa. Diskurssin välisten valtasuhteiden lisäksi kiinnitän erityisesti huomiota tapoihin, joilla toimijuutta rakennetaan kaupunkipuheessa etenkin kaupungin asukkaiden näkökulmasta. Kaupunkilaisen subjektiposition tuotantoa on tutkittu suhteellisen vähän kriittisen yhteiskuntatutkimuksen kentällä (Viren & Vähämäki 2015, 310). Kaupunkilaisuuden toimijuuden tunnistaminen voi tuoda arvokasta tutkimustietoa Lapin kohdatessa ennennäkemättömiä taloudellisia, poliittisia ja tilallisia muutoksia.

Tutkimukseni metodologinen perusta on vahvasti kriittisessä diskurssianalyysissä. Diskurssit ilmenevät puheessa kielellisinä erityispiirteinä, minkä vuoksi hyödynnän analyysissäni erityisesti Norman Faircloughin TODA-analyysin työkalustoa suhteutettuna retoriikan tutkimukseen. Tekstin retoriikan tarkasteleminen osana diskurssianalyysiä auttaa purkamaan kielessä esitettyjä hienovaraisia sosiaalisen todellisuuden esitystapoja, jotka eivät välttämättä käy ilmi tekstin pintapuolisella läpikäynnillä. Kaupunkipuheessa ilmenevien puhumisen tapojen tunnistamiseksi käytän aineistonani sanomalehti Lapin Kansan sekä Uusi Rovaniemi -kaupunkilehden argumentatiivisten tekstilajien aineistoja, joissa otetaan osaa Arinan hankkeen tornihotellikeskusteluun. Aineisto koostuu 35 artikkelista, joista 6 on pääkirjoituksia, 9 kolumnia ja loput 20 lukijoiden mielipidekirjoituksia.

Tarkastelen Arinan hankkeen ympärillä käytävää kaupunkipuhetta kahden tutkimuskysymyksen kautta:

1. Mitä diskursseja Rovaniemen tornihotellikeskustelussa ilmenee?
2. Mitä subjektipositioita keskustelussa tunnistettavista diskursseista voidaan havaita?

Tutkimukseni alkaa tutkimuksen teoreettisten lähtökohtien kartoittamisella alkaen tilan problematisoimisesta sosiologisena kysymyksenä. Sen jälkeen tuon esiin kaupunkitilan politiikan ja diskursiivisen vallan ulottuvuuksia osana tutkimuskohdettani. Taustaluvussa tuon esiin kaupunkisuunnittelun käytännön prosesseja, matkailurakentamisen teemoja sekä osallistamisen kysymyksiä selventääkseni analyysini argumentaatiota. Tämän jälkeen tarkennan tutkimukseni metodologiaa ja aineistovalintoja ennen itse analyysiä. Tutkimukseni päättyy johtopäätöksiin ja yhteenvedoon. Olennaisena lähtökohtana on kuitenkin tila, ja sen muutos. Tilan keskeisyyden vuoksi aloitan tutkimusteoreettisten lähtökohtien käsittelyn läpikäymällä tilan sosiologisen tutkimuksen mahdollisuuksia.

2. YHTEISKUNTATEOREETTINEN NÄKÖKULMA KAUPUNKITILAAN

2.1 Kaupunkitila sosiologisessa tutkimuksessa

Kaupunkien sosiologisen tutkimuksen historia ulottuu aivan sosiologian tieteenalan alkujuurille. Sosiologia syntyi 1800-luvun kaupunkien rakenteellisten muutosten myötä.

Sosiologian tutkimuskohde on yksinkertaistettuna yhteiskunta, ja yhteiskunnan fyysinen muoto ottaa nykyisessä ajallisessa kontekstissään lähinnä kaupungin muodon. Yhteiskunta vaatii toiminnalleen tilan, jonka se löytää kaupungista. Näin ollen monet sosiologisen tutkimuksen kysymyksistä ja tutkittavista ilmiöistä ovat myös kaupunkien ilmiöitä. (Viren & Vähämäki 2015, 107.) Vaikka tila ja kaupunkitila toimivat edellytyksenä yhteiskunnalliselle toiminnalle, on sen kuvaaminen ainoastaan staattisena alustana yhteiskuntatutkimuksen kannalta välinpitämätöntä. Tilan käsittäminen sosiaalisena ja yhteiskunnallisena kysymyksenä edustaa niin sanottua ”tilallisen käännöksen” ajatusta, joka sai alkunsa 1900-luvun lopussa (Soja 1989 30–31).

Yksi merkittävimmistä tilan yhteiskuntatutkimuksen pioneereista on marxilainen sosiologi Henri Lefebvre. Lefebvren sosiaalisen tilan tuottamisen teorian mukaan tila ei kata vain sen fyysistä toimintaympäristöä ja toimi siten pelkkänä neutraalina toiminnan kenttänä. Sen sijaan tila voidaan käsittää sosiaalisesti tuotettuna kokonaisuutena, jolla on myös oma eletty sosiaalinen tasonsa sekä tiedon ja vallan abstraktioista muodostuva tasonsa. Tila ei ole vain yhteiskunnallisen todellisuuden heijastaja vaan myös sen tuottaja. (Lefebvre 1991, 33–41.) Kaupunkitilan muutos vaikuttaa kaupungin fyysisen rakennetun ympäristön muutoksen lisäksi oleellisesti myös siihen, miten kaupunkilaisten elämismailma muotoutuu ja järjestyy (Lappi 2007, 13). Kaupunki rakentuu fyysisen ympäristön lisäksi myös mielikuvista, tiedosta, tulkintoista sekä henkilökohtaisen eletyn tilan kokemuksen kautta (Nevalainen, 2004, 85). Tilan moniulotteisen ja sosiaalisesti tuotetun luonteen kautta kaupunkitilasta ja sen muodostumisesta kehittyy myös sosiaalinen kysymys, minkä vuoksi tilan kyseenalaistaminen sosiologisenä ongelmana on luonteavaa.

Lefebvrelle tila on Karl Marxin pääoman teoriaa mukaillen reaali-abstraktio, aistimellis-yliaistillinen, samanaikaisesti materiaallinen työn tulos, että yhteiskunnallisten tuotantosuhteiden tiivistymä, joka välittää yhteiskunnallisia tekoja ja on samalla myös näiden tekojen tulos. Lefebvrelle tila on objekti, muttei hallittava sellainen. (Viren & Vähämäki 2015, 113.) Teoksessaan *The Production of Space* (1991) Lefebvre rakentaa tilan tuottamisen teorian kolmioisaiseksi tilan dialektiikaksi, jonka tasot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Vaikka Lefebvren tilakäsitys ei olekaan tyhjentävä kuvaus tilasta ja sen ulottuvuuksista, se tuo tilan sosiaalisen ja tiedollisen ulottuvuuden toimivasti näkyviin (Nevalainen 2004, 86). Lefebvren triadi voi siis toimia tilallisuutta tarkastelevassa tutkimuksessa hyvänä analyttisenä apuvälineenä (Lappi 2007, 32), jonka avulla voidaan tarkastella tilan moniulotteista luonnetta myös maankäytön kiistatilanteita tutkittaessa.

Kaupunkitilan rakennetussa ulottuvuudessa konkretisoituu Lefebvren teorian ensimmäinen taso: tilalliset käytännöt. Tässä tasossa kaupunkitila käsittyy arkipäiväisenä materiaalisena toimintaympäristönä sekä sen rutiineina ottaen usein itsestäänselvän muodon. Kyse on havaitusta tilasta. (Lefebvre 1991, 33–41.) Kaupunkitilan muutos havaitaan sen fyysisessä muodossa kaikkein selkeimmin, ja esimerkiksi luonnontieteellisestä käsityksestä tilaan muutoksen voidaankin katsoa tapahtuvan nimenomaan tässä tilassa. Muut Lefebvren triadin tasot vaikuttavat siihen, millaiseksi tilalliset käytännöt muodostuvat ja etenkin kunnallisella päätöksenteolla kaupunkitilan politiikassa on sen suhteen merkittävä rooli.

Triadin toinen taso, tilan representaatiot, kattaa tilasta luodut erilaiset mentaaliset konstruktio, kartat ja mallinnokset sekä tilasta luodut mielikuvat ja ajatukset. Tästä tasosta puhutaan myös usein esitettynä tai käsitettynä tilana. (Emt., 33.) Käsitetty tila on tiedon tilaa, jonka kautta kaupunkitilaa muutetaan ja tulkitaan. Se on tietoisien järjen avulla tuotettua abstraktia tilaa, joka määrittää tilassa tapahtuvia poliittisia ja sosiaalisia käytäntöjä. (Emt., 33–41.) Yhteiskunnalliset tuotantosuhteet saavat yhteiskunnallisen muodon vasta tullessaan tilalliseen ulottuvuuteen, ikään kuin projisoidensa itsensä tilaan. Epäonnistuessaan ne jäävät ”puhtaiksi abstraktioiksi” (Viren & Vähämäki 2015, 114). Tilalliset representaatiot muotoutuvat tiedon logiikan kautta, eli abstrakti käsitetty tila muokkaa havaittua tilaa. Tilan käsitetyllä ja tiedollisella ulottuvuudella on siten merkittävä rooli tilan valtasuhteiden kannalta – tieto on valtaa, ja kaupunkimaisemaa rakennetaan vallan kautta diskursiiviseksi maisemaksi, jota normalisoidaan ja rationalisoidaan tiedon näennäisesti objektiivisen luonteen avulla (Häkli 1999, 124). Uusliberalistisen talouden rationaliteetti ohjaa päätöksentekoa yhä voimakkaammin (Harvey 2006, 145), mikä näkyy myös kunnallisessa päätöksenteossa kaupungin kokoon katsomatta.

Kaupunki ei ole vain teknisrationaalinen kone, vaan se käsittää myös kaupunkitilan eletyn ja sosiaalisen ulottuvuuden. Tämän kattaakin Lefebvren triadin kolmas taso, representaation tilat. Tällä tasolla tarkoitetaan käytännössä elettyä tilaa, jossa kaupunkitila näyttäytyy henkilökohtaisena merkityksenantona, symboleina ja identiteetin maisemana (Lefebvre 1991, 33–41). Eletyssä sosiaalisessa tilassa nousee keskeiseksi myös paikan käsite: paikka on todellinen toimintaympäristö, joka syntyy tilassa elämisen ja mielikuvien kautta (Karjalainen 1997, 230). Paikka on siten perustavasti sosiaalinen sen erityisyyden muodostuessa siihen vaikuttavien sosiaalisten virtojen kautta (Massey 2008, 9). Voitaisiinkin sanoa, että eläminen kaupunkitilassa tekee siitä paikan.

Lefebvren teorian tilan eletty taso ottaa paljon vaikutteita fenomenologisesta tutkimuksesta. Sen vuoksi lefebvreläinen näkökulma tilan kriittiseen tutkimukseen saattaa pelkistyä käsitetyn tilan teknokraattisen otteen ja eletyn ruumiin tilan ristiriidan ja kapinan tutkimukseksi (Viren & Vähämäki 2015, 176). Lefebvren teoksessaan *Le Droit à la ville* (1968) julkaisema käsite *oikeudesta kaupunkiin* näyttäytyy asukkaiden kriisinä ja nostalgisena kaipuuna takaisin vanhoihin yhteiskuntasuhteisiin ja elämänmuotoihin. Urbanisteille ja kaupunkisuunnittelijoille kaupunki piirtyy abstraktina tilallisen suunnittelun teknisrationaalisenä palapelinä, joka ei aina ota huomioon alueen asukkaiden eletyn tilan haluja ja tarpeita. Lefebvrelle oikeus kaupunkiin on eräänlainen teollisen kaupunkijärjestyksen vastalause, jossa korostuu vapaus ja vaihdon aitous. Aidolla vaihdolla Lefebvre tarkoittaa globaalin kapitalismin vaihtoarvon sijasta oikeisiin käyttöarvoihin pohjautuvaa vaihtoa, jolloin käyttöarvo muuntuu urbaaniksi yhteiseksi, joka on aina kuitenkin ulkoinen kapitalismille. (Viren & Vähämäki 2015, 115–118.)

Lefebvren näkökulman ongelmallisuus piilee sen liiallisessa takertumisessa fenomenologiseen humanismiin ja ihmisen perimmäisiin tarpeisiin. Tämä estää sitä näkemästä arvolain kriisiä ja käyttöarvon ja vaihtoarvon eron katoamista myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Tämä näkökulma on vaarassa supistaa kaupunkien poliittiset kriisit liiallisesti vain muutamiksi ihmisen selviytymistä koskettaviksi kysymyksiksi. (Emt., 118.) Ongelman taustalla on lopulta Lefebvren näkemys urbaanista tilasta objektina, jonka kapitalistiset tuotantosuhteet alistavat toimimaan oman logiikkansa mukaan. Yhteiskuntatutkijat Eetu Viren ja Jussi Vähämäki kritisoivat teoksessaan *Seutu joka ei ole paikka: kapitalismi ja metropoli* (2015) Lefebvren näkemystä kaupunkitilan muodosta objektina, josta kapitalistiset tuotantosuhteet voitaisiin jollain tavalla erottaa. Viren ja Vähämäki ehdottavat urbaanin tilan käsittämistä objektin sijaan yhteiskunnallisena suhteena – näin pääoma ei alista kaupunkia ja riistä urbaania yhteistä itselleen, vaan kaupunki ja pääoma ovat samaa. Urbaani tila on yhteiskunnallinen suhde, jota ei voida erottaa pääomalta vapaaseen ja sen riistämään toimintaan. (Emt., 120.) Näkökulman on suunnattava urbaanista objektista urbaaniin yhteiskuntasuhteeseen, joka on perusluonteeltaan poliittisten kamppailujen tila.

Jos kaupunkitila ymmärretään objektin sijaan suhteena, ei Lefebvren sosiaalisen tilan tuottamisen teoriaa tarvitse tyystin unohtaa. Lefebvren tilan tuottamisen triadista jakoa voidaan hyödyntää analyttisenä apuvälineenä, joka tuo esiin kaupunkisuunnittelun ja kaupunkikehityksen prosessin eri näkökulmia sekä eri suunnittelun osapuolten näkemysten kohtaamattomuuden. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei jaottelu ole todellisuudessa yhtä

yksiselitteinen kuin Lefebvre teoriassaan esittää (Lefebvre 1991, 46). Virenin ja Vähämäen lainaaman Alfred North Whiteheadin mukaan tilaa ja sen luonnetta on tarkasteltava niistä relaatioista käsin, jotka sitä tuottavat (Whitehead 1920, 1–25; Viren & Vähämäki 2015, 180). Tämän näkökulman myötä suuntaan tutkimuksessani huomioni tilan lefebvreläisen triadisen tarkastelun sijaan suunnittelun osapuoliin tilasta julkisesti neuvottelevina kaupunkipuhujina. Hyödynnän Lefebvren teorian tilan eri tasoja ajattelun työkaluina ja havainnollistajina sosiaalisen tilan tuottamisen prosessista yhteiskunnallisena suhteena. Lefebvren sosiaalisen tilan tuottamisen triadi voi myös auttaa havainnollistamaan, kuinka yhteiskunnan diskursiivinen perustuminen on yhä lujasti kiinni materiaalisen todellisuuden rakenteissa ja kaupunkitilan järjestymisessä (ks. Fairclough 1992, 66). Materiaaliset olosuhteet myös ohjaavat kaupunkitilan diskursiivista sosiaalista ulottuvuutta ja siitä tehtäviä päätöksiä. Lopputulos on vastavuoroinen, jatkuva yhteiskuntasuhde, joka näkyy myös konkreettisesti tilassa. Kaupunkitila ei koskaan näyttäydy neutraalina fyysisenä ympäristönä, vaan sosiaalisesti tuotettuna poliittisen valtakamppailun “jälkinä”, jonka kukin rakennettu osa muodostaa oman osansa kaupungin valtapoliittista historiaa (Nevalainen 2004, 97). Kaupungit voidaan näin käsittää fyysisten toimintaympäristöjen lisäksi eräänlaisina maantieteellisinä prosessuaalisina mosaaiikkeina, jotka muodostuvat rakenteiden, instituutioiden ja toiminnan sosiospatiaalisena dialektiikkana (Dear & Häkli 1998, 9).

Kaupunkitila on valtasuhteiden läpäisemä. Moderni kaupunkitila ei synny sattumanvaraisesti yksin sosiaalisesta elämästä, vaan se on myös vallan ja päätöksenteon tulos (Harvey 1975, 30; Heiskala 2000, 197–198). Kaupunkitilaa tuotetaan institutionaalisesti kunnallispoliittisten toimien ja kaupunkisuunnittelun kautta. Tämän tilan tuottamisen tasoa ohjaavat vahvasti talouden rationaliteetit ja objektiivisena näyttäytyvä tieto, jolloin kaikkien kaupunkilaisten mielipiteitä ei ole mahdollista kuulla ja jotain näkemyksiä tilasta on pakko sulkea ulkopuolelle (ks. Bäcklund 2002, 153). Kaupunkilainen ei ole tässä keskustelussa neutraali, vaan hänen asemansa suhteessa kaupunkiin muuttuu jatkuvasti kaupunkipuheen, ja lopulta kaupungin rakennetun ympäristön järjestelyn myötä. Näin katsottuna kaupunkitila ei ole koskaan neutraali ja muuttumaton objekti, vaan diskursiivisen kamppailun kokonaisuus ja prosessuaalinen suhde, jota ei voi ajatella erikseen siihen vaikuttavista sosiaalisista virroista ja kaupungin asukkaista (Nevalainen 2004, 95). Seuraavaksi käsittelen tarkemmin politiikkaa suhteessa kaupunkitilan muutoksiin.

2.2 Kaupunkitilan politiikka

Tarkastellaan kaupunkitilaa sitten objektina tai yhteiskunnallisena suhteena, kaupunkitila on luonteeltaan selvän poliittinen. Kaupunkitila on useiden eri toimintojen ja ilmiöiden tiivis kenttä, jossa vallitsee tilallinen niukkuus (Elden 2007, 106). Sen asetteleminen on toisistaan eriävien intressien yhteensovittamista ja konfliktinratkaisua, mikä tekee tilasta myös luonteeltaan poliittista (Hovila & Hytönen 2023, 314). Tilan poliittisuus ymmärretään siis Kari Palosen politiikan konfliktinäkökulman määritelmän mukaan (Palonen 1988, 19). Lefebvren mukaan tila on sisäisesti täysin poliittinen – yhteiskunnan tilan eri edusryhmät rakentavat omien strategioidensa kautta tilaa jatkuvasti omien arvojensa mukaan. Näin tilasta muodostuu jatkumo, ja poliittisessa mielessä strateginen resurssi, josta käydään kilpailua. (Lefebvre 1991; Viren & Vähämäki 2015, 112.) Tämä on olennainen syy sille, miksi kaupunkitilan käytön suhteen käydään poliittista kamppailua. Kaupunkitilasta etenkin niiden keskusta-alueita on pyritty suunnittelemaan kaupallisesti vetovoimaisiksi kokonaisuuksiksi (Nevalainen 2004, 170–187; Vuolteenaho 2005, 91–108; Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 261). Kaupunkien keskustat nousevatkin tätä kautta myös keskeisiksi poliittisen määrittelyn kannalta, kuten myös oman tutkimukseni tapauksessa. Kysymykset siitä, millainen kaupunkitilan hallinta toteuttaa mahdollisimman hyvin kaikkien yhteistä etua tuo myös hyvin esiin tilan kamppailullisen ja poliittisen luonteen (Elden 2007, 107).

Kaupunkitilan politiikan konkreettinen toiminta on tilankäytön suunnittelua, ja tämän päätoimijoita ovat arkkitehdit ja aluesuunnittelijat. Kaupunkisuunnittelu on olennainen osa sitä, miten valta konstituoituu moderneissa poliittisissa yhteisöissä. Kaupunkisuunnittelu tapahtuu käytännössä abstraktissa tilassa, ja perustuu hyvin pitkälti visuaalisen tilan masteroimiseen, eikä ota huomioon tilan sosiaalista ulottuvuutta. Tämä johtaa kaupunkisuunnittelun fyysis-taloudelliseen painottamiseen. (Häkli 1997, 48–49.) Kaupunkisuunnittelussa on vain harvoin ehdottomia totuuksia, minkä vuoksi suunnittelukohteet ovat helposti politisoitavissa. Yhtenä kaupunkisuunnittelun lähtökohdista voidaan nähdä pyrkimys vaikuttaa kaupungin sosiaalisiin ja tilallisiin ominaisuuksiin (Gilderbloom, Hanka, & Lasley 2009, 473–474; Foucault & Rabinow 1989, 14–15). Arkkitehtuurin ja aluesuunnittelun kautta voidaan vaikuttaa merkittävästi ihmisten liikkuvuuteen ja toimintaan kaupunkitilassa hyvinkin hienovaraisilla valinnoilla (Viren & Vähämäki 2015, 184). Kaupunki- ja aluesuunnittelu on myös samalla aina kaupunki- ja aluepolitiikkaa, eikä kaupunkisuunnittelua voida käsitellä ilman sen poliittista ja institutionaalista kontekstia (Friedmann 1998, 245–249).

Arkkitehtien ollessa olennaisessa osassa kaupunkitilan fyysisen todellisuuden tuottamista, luonnollisesti myös kaupunkiarkkitehtuurilla on merkittävä rooli kaupunkien kehitystyössä. Kaupunkiarkkitehtuuri on kaupunkisuunnittelun fyysisen ulottuvuuden näkyvin osa, ja se määrittää olennaisesti sitä, miten kaupungin siluetti muodostuu. Arkkitehtonisia valintoja on monia, ja hotelliprojektin tapauksessa kaikkein merkittävin on rakentamiskorkeuteen liittyvät kysymykset. Maankäytön tehostaminen on usein perusteluna korkealle rakentamiselle (Kopomaa 2019, 119), mikä voidaan nähdä ratkaisuna kaupunkikeskusten tilan niukkuudelle. Myös Arinan tornihotellihankkeen tapauksessa kaavaluonnoksessa esitettyä poikkeuksellisen suurta rakentamiskorkeutta on perusteltu keskustan tiiviydellä, minkä vuoksi laajentumispyrkimykset suuntaavat ylöspäin (Lapin Kansa 2024). Rovaniemen keskustan osayleiskaavassa rakennusten enimmäiskorkeudeksi on asetettu kuusi kerrosta, mutta tästä on sittemmin joustetta ja nykyisin ydinkeskustan rakennuskorkeus katsotaan käytännössä tapauskohtaisesti asemakaavoissa (Rovaniemi 2012, 86–88). Kuitenkin juuri korkeutensa vuoksi Arinan hotelliprojekti on varsin kiistelty, eikä ylikorkeiden rakennusten katsota sopivan keskusta-alueen tuttuun rakennuskorkeuteen (Torikka & Rautiainen 2023).

Kaupunkitilan tiivistämisen voi katsoa perustuvan samaan talouden rationaliteettiin, joka ohjaa muuta kaupunkien poliittista toimintaa. Maankäytön kannalta tehokkaamman hotellin avulla tontille saadaan enemmän yöpyjiä kuin matalammalla hotellilla. Toisaalta tiivis rakentaminen on myös kalliimpaa mutta usein myös ekologisempaa kuin hajanaisempi rakentaminen, jossa rakennukset ovat matalampia ja välimatkat pidempiä. Tämä voi lisätä yksityisautoilua alueella, mikä olisi talouskeskeisen näkemyksen kannalta suotuisaa – katutilaa ei voi myydä jalankulkijoille, mutta autoja ja polttoainetta voi. (Viren & Vähämäki 2015, 346–347.) Arinan tornihotellihankkeen korkeutta voidaan perustella myös tietynlaisella speaktaakkelinhakuisuudella. Näyttävyyden ja ainutlaatuisuuden korostaminen on yksi postmodernin arkkitehtuurin erityispiirteistä (emt., 187). Muita rakennuksia selvästi korkeammalla hotellilla voidaan hakea näkyvyyttä ei vain paikallisesti vaan myös globaalien matkailun saralla. Postmodernissa suunnittelussa korostuu myös usein jatkuva dynaamisuus staattisen monoliittisyyden sijaan (emt.), mikä on Arinan tornihotellihankkeen kannalta ilmeistä. Hotelliin pyritään saamaan jatkuvaa asiakasvirtaa ja tätä tehostetaan myös päivittäistavarakaupoilla ja ravintoloilla, jotka on suunniteltu hotellirakennuksen yhteyteen (Koivisto 2023). Kaikki nämä valinnat on suunniteltu edistämään matkailun kasvua Rovaniemen keskustassa luoden pääoman tilaa. Näille tiloille on ominaista myös samanaikainen sulkeutuneisuus sekä täydellinen avoimuus (Viren & Vähämäki 2015, 206).

Tämä sopii hotelliin täydellisesti puolijulkisena tilana, jossa julkinen ja yksityinen kohtaavat hotellihuoneiden ja yleisten tilojen välillä.

Kaupunkitilaan pystytetty korkea rakennus voi muokata merkittävästi sitä, miten kaupunki käsitetään ja minkälaisen kaupunkikuvan se antaa. Kaupunkikuvalla tarkoitetaan yleisesti sitä havaittavissa olevaa visuaalista kokonaisuutta, jonka kaupungin rakennettu ympäristö muodostaa yhdessä luonnon kanssa (Hentilä & Wiik 2003, 7). Kaupunkikuva kertoo myös kaupungin asukkaiden sekä kaupungin ulkopuolisten ajatuksista kaupunkiin liittyen. Hotelliprojektin tapauksessa ympäröivää keskustaa korkeamman tornihotellin avulla voidaan arkkitehtonisesti pyrkiä muokkaamaan kaupunkikuvaa vastaamaan paremmin globaalisti suurempien matkailukaupunkien metropolimaista kaupunkikuvaa (ks. Kopomaa 2019, 118). Abstraktiksi tilaksi käsitettynä kaupunki pyrkii tuottamaan merkityksiä representoiden todellisuutta ja tuottaen symboleita kaupungista sen sijaan, että se itsessään hahmottuisi symboliksi (Nevalainen 2004, 90). Kaupunki yhteiskunnallisena suhteena on muuttuva kokonaisuus, joka rakentuu jatkuvasti sen käyttäjien mukaan prosessuaalisena ja näkökulmasidonnaisena fyysis-mentaalisen kokonaisuutena. Näin fyysinen kaupunkiympäristö käsittyy ja arvottuu eri tavoin näkökulmasta riippuen (Hentilä & Wiik 2003, 7–8). Ehkä voitaisiinkin puhua modernille kaupunkisuunnittelulle lähtökohtaisen yhden monoliittisen kaupunkikuvan sijaan kaupunkikuvista (ks. Häkli 1997).

Kaupunkisuunnittelun ollessa luonteeltaan poliittista, sitä ohjaavat taustalla vaikuttavat ideologiat ja yhteiskunnan arvomaailma (Semi 2011, 64). Näin tilapolitiikka kytkeytyy erottamattomasti muihin poliittisiin konteksteihin. Arinan hotelliprojektin tarkoituksena on vastata kasvavaan turismin kysyntään Suomen ja erityisesti Lapin matkailussa, eli edistää talouskasvua. Talouden kasvun edistäminen voidaan katsoa olevan sidoksissa uusliberalistisen ideologian asemaan kaupunkikehityksen ja kaupunkitilan suunnittelun keskiössä. Jos kaupunkitila ymmärretään yhteiskunnallisena suhteena, sen suhde kapitalistisiin tuotantosuhteisiin ja niiden uusintamiseen on erottamaton (Viren & Vähämäki 2015, 120). Kaupunkisuunnittelu on kasvavissa määrin sidoksissa myös talouden globaaleihin ilmiöihin (ks. Vuolteenaho 2005, 91–108; Jauhiainen & Niemenmaa 2006). Tähän myös kaupunkikeskusten kaupallisen vetovoimaisuuden kehittäminen perustuu (Nevalainen 2004, 170–187; Vuolteenaho 2005, 91–108; Andersson 2009, 44). Vaikka myöhäismodernia aikaa kuvaillaan usein korostuneen paikattomaksi ajaksi, jossa tilalliset suhteet ovat menettäneet merkityksensä, globaali kapitalismi tarvitsee tilaa toiminnalleen. Tuo tila ei ole enää rajoittunut kansallisvaltioiden rajoihin, mutta toimii silti sen tarjoamien

kapasiteettien kuten sen toiminnan kannalta merkittävänä solmukohtina toimivien kaupunkien kautta (Hall 1998, 960-961; Viren & Vähämäki 2015, 79; Andersson 2009, 42). Kapitalismi harvoin onnistuu suoranaisesti luomaan nykykapitalismille olennaisia tuotannon yleisiä ehtoja. Siksi se usein turvautuu ottamaan haltuun kulttuuripääomaltaan rikkaita ja ihmisen kanssakäymisen kannalta vilkkaita paikkoja, vaikka ne eivät olisi alunperin suoraan riippuvaisia pääomasta ja sen logiikasta. (Viren & Vähämäki 2015, 124.) Rovaniemen Lordin aukio, jonka välittömään läheisyyteen hotellirakennus on suunnitteilla, on eloisa kävelykatu. Tämä tekee siitä varmasti houkuttelevan kohteen hotellitoimintaa varten.

Kaupunkipoliittisen talouden rakenteiden näkökulmaa voidaan tarkastella myös kaupunkitutkimuksen kentällä usein käytetyn kasvukoneteessin kautta. Kasvukoneteesillä viitataan Harvey Molotchin ajatukseen, jonka mukaan kaupunkien päämääräksi tunnustetaan sijoittajien houkutteleva pääoman kasvun eli käytännössä kiinteistön arvojen nousun toivossa. Tätä kehitystä legitimoidaan yleiseen etuun ja esimerkiksi työpaikkojen lisääntymiseen nojaten (Logan & Molotch 1987, 50–89.) Siten esimerkiksi maankäytön kiistat voidaan nähdä näiden kasvukoneiden sivuseurauksena (Peltonen 2008, 202–203). Ristiriita voi lefebvreläisittäin katsottuna olla kaupunkikehityksen ja kaupunkilaisten oman elämismaailman kanssa. Kysymys siitä, ketä varten Rovaniemeä kehitetään nousee näin esiin. Esimerkiksi Harri Anderssonin mukaan kaupungin merkkikielen tulisi tukea moniarvoista kaupunkitilaa (Andersson 2009, 57), minkä vuoksi myös matkailurakentamisen ulkopuoliset äänet tulisi saada päätöksenteossa kuuluviin.

On tärkeää muistaa, että kaupungin “tavallisten asukkaiden” asennoituminen hotelliprojektia vastaan ei ole lainkaan mustavalkoista, vaan mielipiteitä annetaan odotetusti sekä puolesta että vastaan. Matkailuyritysten edun edistäminen katsotaan myös valtion edun mukaiseksi, jolloin ajattelu kansallisesta ja kaupunkilaisten hyödyistä ei ole poissuljettu (Hauta-aho 2017, 29). Valtion – tässä tapauksessa kaupungin – tehtäväksi annetaan tuottaa vapauden tiloja, joissa markkinat kertovat, mikä on hyvää ja huonoa. Sen seurauksena markkinoista muodostuu eräänlainen totuuden mitta. (Foucault 2008, 29; Vähämäki 2009, 195–216.) Rakennettu ympäristö on pääoman kerryttämisen edellytys (Haarni 1997, 93), ja kaupungin keskuksen valjastaminen sille argumentoidaan kaikkien etua ajavaksi toimeksi. Talouden valtakasus ohjaa käsittämään hotelliprojektin rationaalisesti oikeutettuna tekona. Voidaan kuitenkin argumentoida, että tornihotellista hyötyisivät kaikkein eniten he, jotka myös kannattavat sitä. Seuraavaksi käsittelen tarkemmin valtaa ja tietoa suhteessa kaupunkirakentamiseen.

2.3 Kaupunkipolitiikka diskursiivisen vallan kysymyksenä

Kaupunkisuunnittelu ei ole luonteeltaan vain poliittista, vaan se ilmentää myös politiikan valtasuhteita. Kun tilaa tuotetaan tietystä näkökulmasta käsin ja määrättyä tarkoitusta varten, ei kaikkia toimijoita ole mahdollista kuunnella, jolloin joitain näkökulmia suljetaan väkisinkin pois (Bäcklund 2002, 153). Kyky muokata kaupunkitilaa politisoimalla on siten kaupunkitilan hallintaa ja ilmentää valtaa kaupunkitilassa. Kuitenkaan kaupunkisuunnittelija ja arkkitehti eivät ole kaupunkitilan vallan henkilöitymiä, vaikka kaupunkipolitiikka hahmottuukin olennaisesti toimijoidensa kautta ja valta toimijoiden ominaisuutena (Häkli 2002, 115).

Kaupunkisuunnittelun intressiristiriitoja on tutkittu esimerkiksi Steve Lukesin valtateorian kautta (ks. Vesterinen 2019). Lukesin valtateoria muodostuu kolmesta ulottuvuudesta, joista ensimmäinen ulottuvuus keskittyy määräävään (power over) valtaan. Tässä ulottuvuudessa korostuvat päätöksenteon konfliktisuus ja intressiristiriidat. (Lukes [1974] 2005 29–37.) Kaupunkisuunnittelun poliittinen valta voidaan nähdä myös valtana saavuttaa jotain (power to), ja tätä ohjaavat tyypillisesti poliittis-taloudelliset tavoitteet. (Mäntysalo & Rajaniemi 2003, 118–120; Williams & Muchadenyika 2017, 33.) Kaupunkisuunnittelun valta voidaan siis nähdä sekä valtana muokata kaupunkitilaa haluamallaan tavalla, esimerkiksi vastaamaan kapitalististen tuotantosuhteiden järjestämisen ja uusintamisen tavoitteita, sekä valtana joka alistaa kaupungin asukkaat toimimaan haluamallaan tavalla. Rahalla on tämän alistussuhteen luomisen kannalta oleellinen rooli – alueen työmahdollisuudet vaikuttavat merkittävästi ihmisen vaihtoehtoihin kaupungissa, kun elämän edellytyksistä tehdään maksullisia ja muita rahantulon lähteitä karsitaan. Tämä johtaa usein velan ottamiseen, minkä seurauksena pääoma ohjaa ihmisen elämää hyvin kokonaisvaltaisesti. (Viren & Vähämäki 2015, 287.) Arinan tornihotellihankkeessa ja Rovaniemen matkailurakentamisessa muutenkin on hyvin olennaisesti kyse työn järjestymisestä kaupunkitilassa. Tästä syystä sen kehittämiseen liittyvät hankkeet voivat saada erityisaseman osana kaupunkipuhetta.

Myös tila itsessään voidaan nähdä omana vallan muotonaan. Tavot, joilla kaupunkitila järjestetään, vaikuttavat suoraan siihen, miten yhteiskunnan virrat liikkuvat sekä miten asumisen ratkaisut järjestetään. (Emt.) De Certeau'n ajattelussa on vahvasti läsnä vallan tilallisuuden tunnistaminen – myös tilassa itsessään on suunnitelmallista vallankäyttöä, ja erilaiset arkipäiväiset tilat ja niiden suunnittelu ylläpitävät valtaa (De Certeau 1984,

152–157.) Myös esimerkiksi Michel Foucault oli kiinnostunut tilan valtasuhteista ja vallan löytämisestä kaupunkitilasta. Tila ja rakennettu ympäristö voi olla vallan muoto niin hallitsevana, valvovana ja itsesääteilyyn tähtäävänä vallan tekniikkana. Tämä näkyy erityisesti Foucault’n ajatuksissa Jeremy Benthamin panoptikon-vankilamallista (ks. Rabinow 1989, 10). Omassa tutkimuksessani tarkoitukseni ei kuitenkaan ole löytää valtaa Rovaniemen kaupunkitilasta suoraan, sillä Arinan hanke ei ole realisoitunut muuna kuin kaavana. Myös tämän vuoksi on oleellisempaa keskittyä niihin tekijöihin, jotka tuottavat tilaa yhteiskuntasuhteena.

Arinan kaavaluonnos realisoituu kuvina, piirustuksina ja teksteinä. Tässä mielessä valta voidaan nähdä suoraan abstraktissa tilassa tilan representaatioina, eli kaavoina, asiakirjoina ja päätöksinä, jotka kartoittavat fyysistä tilaa (ks. esim. Nevalainen 2004, 108; Massey 2008, 78–81). Kaavat ovat tällöin vallan tekniikka ja politisoimisen väline, joka jo itsessään ilmentää tilan poliittista valtaa kaupunkitilassa hotelliprojektia vastustavien ylitse. Tällaisessa tavassa käsittää valtaa kaupunkitilassa abstraktin tilan tiedon ulottuvuudella on myös olennainen rooli – valta ja tieto edellyttävät ja vahvistavat toinen toisiaan (Foucault 1980, 196). Tämä on yksi diskursiivisen valtakäsityksen ja diskurssin teorian perusajatuksista, jonka suunnannäyttäjänä Foucault’a usein pidetään. Foucault’laisen näkemyksen mukaan diskurssit ovat sellaisia merkitysrakenteita, asenteita ja mielipiteitä, jotka muodostavat tiedon rakenteita, joiden kautta ihmiset toimivat (Husa 1995, 43). Laajemmin ymmärrettynä diskurssien funktio on rakentaa sosiaalista todellisuutta konstruktiivisesti. Toimijat toistavat ja uusintavat diskursseja kukin omista lähtökohdistaan käsin, ja tuottavat näin yhteiskuntaa (Jokinen & Juhila 2004, 102; Suoninen 1995, 93–95) ja myös kaupunkitilaa yhteiskunnallisena suhteena (Viren & Vähämäki 2015, 177–180). Diskursiivinen valta on siten sekä valtaa saavuttaa jotain että määräävää valtaa, joka ohjaa toimimaan tietyllä tavalla. Diskurssi asettaa ikään kuin pelisäännöt, joiden mukaan ihminen toimii (Potter & Wetherell 1987, 6–7). Tämä tapahtuu tietyissä tilannesidonnaisissa ja historiallisissa konteksteissa (Suoninen 1999, 17–18) ja oman tutkimukseni konteksti rajautuu Arinan tornihotellihankkeen ympärillä käytävään julkiseen kaupunkipuheeseen.

Diskurssiteorian kenttä on varsin laaja teoreettinen viitekehys, minkä vuoksi se haarautuu erilaisiin tutkimusperinteisiin joiden kautta voidaan tehdä hyvinkin erilaisia tutkimuksia. Muita hyvin samankaltaisia termejä diskurssille ovat esimerkiksi repertuaarit, kehykset tai merkityssysteemit. (Suoninen 1995, 93–95.) Diskurssin käsite on tyypillinen valtaa käsitteleville tutkimuksille, minkä vuoksi käytän itse tutkimuksessani kaupunkikeskustan

tietämisen tavoista termiä diskurssi. Kuitenkin kaiken diskurssintutkimuksen taustalla on sen juuret sosiaalisessa konstruktivismissa. Diskursseilla on konstruktivinen luonne, eli sosiaalinen vaikutus ympäröivään maailmaan (Jokinen & Juhila 2004, 102; Suoninen 1995, 93–95). Yhteiskunta ymmärretään siten kaupunkitilan tavoin sosiaalisesti tuotettuna prosessuaalisena kokonaisuutena, jota tuotetaan sosiaalisen toiminnan kautta, eikä se siksi synny tyhjästä. Tässä lähestymistavassa sosiaalista todellisuutta ei tarkastella diskurssien taustalla löydettävänä todellisuutena, vaan todellisuutta tarkastellaan näistä diskursseista konstruoituneena rakenteena. Tutkimuksen tavoitteena on siten luoda yleistävien näkemysten sijaan tulkintoja siitä, miten yhteiskunta ja sosiaalinen todellisuus rakentuu diskurssien sisällä. Erilaisten näkemysten välillä käydään myös kamppailua, eli yhteiskunta voidaan nähdä rinnakkaisen ja keskenään kilpailevien diskurssien kirjona. (Emt.)

Tornihotellikeskustelun näkökulmasta kaupunkipuheessa tuotetaan näkemyksiä siitä, miten ja millaisena kaupunkikeskusta koetaan, mitä tarkoitusta varten kaupunkikeskusta rakentuu sekä myös asetetaan normatiivisia olettamuksia siitä, mihin suuntaan kaupunkikeskustaa tulisi kehittää. Kaupunkitilaa katsotaan tällöin tietynlaisen tiedon näkökulmasta, ja sille asetetaan sen tiedon mukaisia päämääriä (Nevalainen 2004, 49). Tämä antaa kaupunkipuheelle myös funktion – puhe ei vain kuvaa sosiaalista todellisuutta, vaan myös tekee todellisuutta ja pyrkii tuottamaan sitä tietynlaiseksi (Suoninen 1995, 96). Toisin sanoen diskurssit ovat sellaisia merkitysrakenteita, asenteita ja mielipiteitä, jotka muodostavat sellaisia tiedon rakenteita, joiden kautta ihmiset toimivat (Husa 1995, 43).

Jos kaupunkitila ymmärretään yhteiskunnallisena suhteena ja sen kaupunkipoliittinen määrittely diskurssisidonnaisena toimintana, on politiikalla ja poliittisella ideologialla merkittävä rooli kaupungin tilallisessa rakentumisessa. Tila ei siis ole vain neutraali poliittisen vallan alusta, vaan olennainen osa poliittista valtapeliä ja merkittävä vallankäytön kohde, sekä samalla myös sen mahdollistaja (Haarni 1997, 93). Diskurssit joiden kautta kaupunkitilaa määritetään ovat parhaiten havaittavissa kaupunkitilassa käytävästä argumentoinnista eli kaupunkipuheesta (Nevalainen 2004, 49–52). Tämän vuoksi kaupunkipuheen kautta on mahdollisuus päästä käsiksi Rovaniemen keskustan kaupunkitilan diskursiiviseen rakenteeseen. Tämä on muutosten keskellä elävän keskustan kannalta hyödyllistä, sekä myös sosiologisesti kiinnostavaa.

Rakentamisen konfliktitilanteita on tutkittu ennenkin diskurssiteorian näkökulmasta. Esimerkiksi Jaana Nevalaisen väitöskirja *Tilapelin tiedonpolitiikat – kamppailu*

kaupunkikeskustan muutoksesta (2004) tarkastelee Joensuun keskusta-alueen kaupunkikehityksen kiistatilanteita diskursiivisen vallan näkökulmasta. Väitöskirjassaan Nevalainen yhdistelee Lefebvren tilallisuuden ajatuksia sekä Foucault'n diskursiivisen vallan ajatuksia erittäin toimivalla tavalla. Nevalainen korostaa tiedon vallan merkitystä kummankin ajattelijan teksteissä. Tieto on oleellista kaupunkitilan kiistoissa sekä sen hallintaan, tuottamiseen ja tiedolliseen epävarmuuteen liittyen. (Emt., 82–83.) Nevalaisen väitöskirja tunnistaa erityisesti erilaiset puhetavat, joiden kautta paikkoja, alueita ja kaupungeja merkityksellistetään. Tämä kaupunkipuhe on vahvasti näkökulmasidonnaista, ja tietämisen tapoja on monia. (Emt., 49–57.) Kaikki tämä rakentaa Nevalaisen mukaan niin sanotun “tilapelin tiedonpolitiikan”, kaupunkitilan diskursiivisen määrittelykamppailun, jota käydään kaupunkipuheen kautta erilaisilla, usein ristiriitaisilla tiedoilla (emt., 49–52).

Kuitenkin jotkin julkisessa keskustelussa tunnistettavissa diskursseista ovat vahvemmin esillä kuin toiset, ja niillä on enemmän painoarvoa kuin toisilla diskursseilla. Enemmistön mielipiteellä on merkittävän paljon voimaa, sillä se pystyy vaikuttamaan toisten arvioihin omilla lausumillaan (Viren & Vähämäki 2015, 259). Tähän perustuu diskurssien välisten valtasuhteiden tarkastelu, joka lainaa paljon Antonio Gramscin hegemonian teoriasta. Hegemonialla Gramsci viittaa kulttuuriseen ylivaltaan ja ideologioiden valtaan, joka ei nojaa fyysiseen väkivaltaan, vaan oikeuttaa valtansa sosiaalsiin rakenteisiin ja normeihin vedoten (Bullock & Trombley 1999, 387–388). Hegemonisilla diskursseilla puolestaan tarkoitetaan diskursseja, jotka saavat aineistossa itsestäänselvän tai ehdottoman kuvan. (Jokinen & Juhila 2004, 76–77.) Siirrytään siis “mitä diskursseja” -kysymyksestä “miten hegemonisia” -kysymykseen – miten jokin todellisuuden versio vakiintuu ja syrjäyttää muut vaihtoehdot (emt., 89–90). Selontekoina juuri sellaiset, jotka nojaavat joihinkin realiteeteiksi muodostuneisiin vakiintuneisiin käytäntöihin, ovat todennäköisesti myös kaikkein vaihtoehdottomimmilta ja itsestäänselvimmiltä tuntuja (Suoninen 1999, 30). Aineistosta voi olla mielenkiintoista hahmottaa diskursseja, jotka hotelliprojektin kannattajat ja vastustajat jakavat, sekä miten nämä diskurssit jakautuvat argumentaatiopositioihin hotellin puolesta ja vastaan.

Identiteetti ja subjektiivisuus ovat yksi yleisimmistä diskurssintutkimuksen kohteista (ks. esim. Antaki & Widdicombe 1998; Suoninen 1992). Diskurssin identiteetillä viitataan siihen, miten ihmiset rakentavat kielellisesti itsestään ja toisistaan tilanteittain vaihtelevia ja moninaisia määityksiä. Identiteetti ei siis ole staattinen ominaisuus tai fenomenologinen käsitys itsestä, vaan toiminnallinen kategoria. Diskurssien näkökulmasta identiteetti on

diskurssin sisällä toimijalle asetettu rooli. (Jokinen & Juhila 1999, 68.) Valtasuhteisiin keskittyvä diskurssintutkimus suuntaa identiteetin tunnistamalla fokuksen diskurssien välisistä valtasuhteista diskurssien sisäisiin valtasuhteisiin (Suoninen 1995, 86), ja tutkimuksessa diskurssin identiteetistä käytetään usein termiä subjektipositio. Position käsite viittaa diskurssien valtaan määritellä ja lukita toimijat tietynlaisiin asemiin tietyissä konteksteissa, joissa heidän toimintamahdollisuutensa määräytyvät diskurssin asettamien rajojen mukaan. Diskurssien sisällä esimerkiksi puhuja-asemat eivät välttämättä ole avoinna kaikille, mikä kertoo hierarkkisesta vallasta diskurssien sisällä. Diskurssissa puhuja voi myös positoida itse itsensä, jolloin voidaan puhua diskurssin käyttäjästä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 37–40.) Valtasuhteita tutkivassa analyysissä subjektipositio on osuvampi, minkä vuoksi käytän tätä termiä diskurssin identiteettien tunnistamisessa.

Subjektipositioita tutkiva diskurssintutkimus keskittyy kaupunkikehityksen konfliktitilanteiden tutkimuksessa tapoihin, joilla toimijuutta rakennetaan osana muuttuvaa kaupunkikuvaa. Kaupunki ja sen urbaani tila ovat yhteiskunnallisten diskursiivisten suhteiden näyttämö, jota nämä suhteet muokkaavat muuttamalla tuotannon, kierron ja kulutuksen tapoja. Urbanin tilan politisointi on aina urbanin subjektin eli asukkaan diskursiivista tuottamista. (Viren & Vähämäki 2015, 120.) Kapitalistisen tuotannon ollessa oleellisesti osa kaupunkien perusluonnetta, kaupunkien kehittäminen voidaan nähdä tuotantosuhteiden järjestämisen kysymyksenä ja työläisen subjektiposition muodostamisena. Tämä tapahtuu useiden eri vallan tekniikoiden kautta, (Emt., 328–329) joita voidaan tutkia myös diskurssianalyttisesti. Kaupunkilaisuudelle asetetaan diskursseissa tietynlaiset toiminnalliset rajat, minkä seurauksena diskurssin tavoitteista poikkeavat kaupunkilaisuuden muodot – esimerkiksi sellaiset jotka eivät tuota merkittävää lisäarvoa kaupungille – jäävät helposti taka-alalle (Semi 2011, 65). Tämän vuoksi diskurssianalyysin on tärkeää tunnistaa subjektipositioiden mahdollisia ideologisia seurauksia. Diskurssit voivat legitimoida erilaisia alistussuhteita, tuoda joillekin lisää oikeuksia tai myös riistää niitä. (Jokinen & Juhila 2004, 97–99.)

Foucault’lainen diskurssin tutkimus on erityisen kiinnostunut siitä, miten tietoa rakennetaan diskursiivisesti esimerkiksi tieteissä (Fairclough 1992, 38). Diskurssiteoria kyseenalaistaa tiedon objektiivisen luonteen ja pyrkii osoittamaan, kuinka tieto ei ole vakaata siksi, että se olisi erittäin vakuuttavaa, vaan siksi, että sen ympärillä olevat asiat tekevät siitä vakuuttavan (Viren & Vähämäki 2015, 277). Asiantuntijuus on siten kontekstuaalista ja muuttuvaa, eikä varmaa tietoa periaatteessa ole. Oman tutkimukseni näkökulmasta foucault’lainen diskurssin

tutkimus voisi keskittyä esimerkiksi kaupunkisuunnittelun virallisten asiakirjojen ja kaavaluonnosten diskurssin vallan ulottuvuuksien tutkimiseen. Valta synnyttää kuitenkin myös vastarinnan mahdollisuuksia (Foucault & Rabinow 1989, 14–16), moniäänisyyttä ja mielipiteiden kakofoniaa, mikä käy ilmi myös Arinan tornihotellihankkeen kaupunkipuheesta. Yksinkertaisesti sanottuna hotellista ollaan montaa mieltä puolesta ja vastaan, mikä viestii vastarinnasta ja eriävien diskurssien välisestä kamppailusta. Kaupunkilaiset eivät ole vain passiivisia vallankäytön kohteita, vaan he vastaavat institutionaalisesti esitettyihin diskursseihin muodostaen poliittisen kamppailun tilan (Nevalainen 2004, 70). Foucault’lainen lähestymistapa on varsin pessimistinen vastarinnan tunnistamisen suhteen – valta ja vastarinta ovat Foucault’n mukaan kietoutuneet vahvasti yhteen, eikä vallasta syntyvä vastarinta pääse sen otteesta transformoimaan sitä (Jokinen & Juhila 2004, 77; Fairclough 1992, 57). Norman Faircloughin näkökulma on vastarinnan suhteen optimistisempi. Fairclough korostaa, kuinka sosiaalista todellisuutta tuotetaan uudelleen jatkuvan prosessuaalisesti. Tämä tekee siitä myös muuttuvaista käytännön toiminnan – kuten kaupunkipuheen – kautta (Fairclough 1992, 58). Näin vallan tarkastelun kohteeksi voidaan ottaa myös muutakin diskursiivista toimintaa kuin ainoastaan valtaapitävien puhe, mikä olisi liian yksipuolista (Fairclough 1992, 59).

Päätöksenteossa on aina kitkaa, joka näkyy vastarintana ja vaihtoehtoisina ehdotuksina kaupunkikehityksestä. Kaupunkisuunnittelun käytännöissä kaupunki saa poikkeavia määrityksiä, jotka eivät välttämättä vastaa elettyä tilaa. Kaupunkitila voidaan nähdä jatkuvana muutoksen ja investointien kohteena ja optimoitavissa olevana kapitalistisen toiminnan kenttänä. Kaupunkikeskusten suhteen kaupunkitila onkin usein suhteellisen muuttuvaa erityisesti kapitalistisen hyödyn maksimoimisen vuoksi. (Nevalainen 2004, 170–187; Vuolteenaho 2005, 91–108.) Kaupunkitila paikkana kuitenkin rakentaa myös kokemusta itsestämme ja identiteetistämme. Rakentaminen ja kaupunkikehityksen kiihtyvyys voi estää meitä kiintymästä paikkoihin, mikä voi johtaa kuulumattomuuden tunteeseen sekä pysyvyyden kaipuuseen. (Nevalainen 2004, 99–103.) Lefebvreläisittäin voitaisiin puhua eletyn ja käsitetyn kaupunkitilan välisestä ristiriidasta (Lefebvre 1991, 33, 38–39, 41), mutta ilmiön luonnehtiminen näin mustavalkoisesti voi olla hämäävää. Haluan korostaa, ettei vallan kahtiajako mene täysin hotelliprojektin suunnittelijoiden ja kaupunkilaisten vastustuksen välillä. Jotkut olisivat ottamassa hotelliprojektia avosylin vastaan, ja hotellin pystyttäminen koetaan positiivisena asiana todennäköisesti yhtenevän arvomaailman ja talouspoliittisen näkemyksen vuoksi Rovaniemen kaupungin tilankäytössä. Asennoituminen voitaisiin

kuitenkin nähdä myös liberaalidemokraattisen ideaalin hallinnan päämäärien toteutumisena, jossa hallinta johtaa onnistuneeseen subjektiposition asettamiseen ja diskurssin käyttäjän itseidentifioimiseen (Miller & Rose 2008, 36–42). Hallinta ei siis toteudu ainoastaan yksinkertaisesti ylhäältä päin annettuna ja suoraan, vaan hallinnan pyrkimysten sekä yksilöiden ja matkailuyritysten vastavuoroisessa diskursiivisessa yhteistoiminnassa, joka on nähtävissä myös Arinan tornihotellissa käytävästä kaupunkipuheesta.

Olennaisena kysymyksenä hotelliprojektissa on se, ketä varten Rovaniemen kaupunkia kehitetään ja kenen kaupungiksi kaupunkia tuotetaan. Kaupunkipolitiikan vallan mekanismien kautta rakennetaan diskursiivista kaupunkimaisemaa, jota normalisoidaan ja rationalisoidaan hegemonian saavuttamiseksi (Nevalainen 2004, 96). Tornihotellihankkeen tapauksessa voitaisiin puhua matkailun diskursiivisesta kaupunkikuvasta – matkailu, siihen panostaminen ja sitä varten kaupunkitilan muuttaminen oikeutuu siitä saatavan taloudellisen hyödyn myötä. Hallinnon tehtävänä on määrittää ja luokitella ihmisten kokemusmaailmaa, minkä vuoksi abstrakti tila saattaa poiketa huomattavasti ihmisten arjesta ja sen muusta merkityksenannosta (Lefebvre 1991, 33, 38–39, 41). Kaupunkisuunnittelu voi näin olla ristiriidassa muiden diskurssien kanssa, jolloin kaupunkilaisen diskursiivista identiteettiä osana Rovaniemen tilallista rakentumista viedään toisistaan poikkeaviin suuntiin. Kaupunkitilan eletyn kokemuksen monimuotoisuuden vuoksi ideaalitalanteessa kaupunkisuunnittelu on kompromissien tekemistä, yhteisten suuntaviivojen hahmottelua ja sovinnon löytämistä suunnittelun eri osapuolten kanssa (Bäcklund 2002 156). Rovaniemen tornihotellihanketta on kuitenkin moitittu sen vuoksi, että paikalliset yrittäjät kokevat Arinan saavan tahtonsa läpi liian helposti kaavoituksen suhteen, sekä kaavoituksen vaillinaisesta osallistavasta suunnittelusta (Tynkkynen 2025).

Tulevaisuuden tutkimuksen kannalta on oleellista tunnistaa, mitä ovat nykyiset työn järjestämisen vastaiset kamppailut ja työvoiman ja pääoman konfliktit, sillä tutkimustieto voi auttaa vahvistamaan näitä kamppailuja. Kaikkein oleellisimmat kamppailut ovat nimenomaan hallituksi tulemistä vastustavia jokapäiväisiä kiistoja. (Viren & Vähämäki 2015, 297, 335.) Tornihotellikeskustelu voi olla yksi tällaisten kiistojen esimerkki. Etenkin subjektipositioiden tuotannon prosessien osalta kriittisessä yhteiskuntatutkimuksessa on ollut aukkoja (emt., 310), puhumattakaan arktisesta kaupunkitutkimuksesta. Arktisen alueen kohdatessa muutoksia pienempien arktisten kaupunkien tutkiminen voi tarjota arvokasta tutkimustietoa, sekä monipuolistaa nykyistä kaupunkitutkimusta (Hemmersam 2021, 2).

Tilaan liittyy olennaisesti siinä vallitsevat valtasuhteet, ja valta ilmentyy myös itse fyysisessä havaitussa kaupunkitilassa rakennuksina, ikään kuin jälkinä valtapoliittisesta kamppailusta (Nevalainen 2004, 97). Vaikka vallan jälkiä voikin löytää jo suoraan kaupunkitilasta, kaupunkitilan poliittinen valta voidaan nähdä myös prosessuaalisena neuvotteluna tai tilapelinä, jota käydään diskursiivisesti eri alustoilla. Valta ilmenee kaupunginhallituksessa institutionaalisesti tuotettuna tilallisten representaatioiden abstraktina tilana, johon kaupunkisuunnittelu perustuu, sekä myös kahvipöytäkeskusteluna kaupungin terasseilla tai sanomalehtien sivujen yleisöosastokirjoituksissa. Jotta kaupunkilaisen rooli ei jäisi institutionaalisen vallan pimentoon, kaupunkilaisen subjektipositio osana kaupunkitilan rakentumista on tunnistettava. Eri diskurssit painottavat kaupunkilaisen asemaa kaupunkitilan määrittämisessä eri tavoin, ja antavat puhetilaa kaupunkikehityksessä toisistaan poikkeavilla tavoilla. Pyrin omassa tutkimuksessani tunnistamaan kaupunkipuheen eri osapuolten diskursiivista muodostumista osana Rovaniemen kaupunkikeskustan nykyistä kehitystä. Kaupunkilaisuuden aseman tunnistaminen on oleellista sosiaalisesti kestävästä kaupunkikuvan turvaamiseksi tulevaisuudessa. Seuraavaksi taustoitan hieman tarkemmin kaupunkisuunnittelua ja matkailurakentamista, niiden historiaa sekä prosesseja tutkimuskohteeni ja kaupunkilaisen subjektiposition näkökulmasta.

3. KAUPUNKISUUNNITTELU KÄYTÄNNÖN PROSESSINA

3.1 Tornihotelli kaupunkisuunnittelun hankkeena

Alue- ja kaupunkisuunnittelulla on pitkä ja monivaiheinen historia Suomessa. Sotien jälkeisen jälleenrakennusajan Suomen suunnittelutyö oli vahvasti keskusvetoista, ja suunnittelua tehtiin käytännössä Helsingistä käsin. Keskitetyllä suunnittelulla haluttiin kehittää koko Suomea tasapuolisesti, mikä oli usein syrjään jääneelle Lapille hyödyllistä, sillä alue oli sosiaalipoliittisesti heikommassa asemassa. (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 81–86.) Näinä vuosikymmeninä rakennettiin monia Rovaniemenkin kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia, etenkin vuonna 1961 avattu teatteri- ja kongressikeskus Lappia-talo, 1965 valmistunut kaupunginkirjasto sekä hieman myöhemmin 1986 valmistunut kaupungintalo. Kaikki edellä mainituista rakennuksista ovat arkkitehti Alvar Aallon suunnittelempia, ja muodostavat yhdessä Aalto-korttelin joka on Museoviraston määritelmän

mukaan osa valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (Museovirasto 2009). Aluekehittämisen tavoitteet olivat funktionalistisia ja pyrkimyksenä oli yleisen hyvän kehittäminen yhteiskunnan sosiaalisen hyvinvoinnin ja keskusluonteisen suunnittelun kautta panostamalla esimerkiksi infrastruktuuriin (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 84–90). Ote kaupunkikehitykseen heijasti myös silloista poliittista ilmapiiriä – tavoitteet olivat yleishyödyllisiä ja koko kansan hyvinvointiin tähtääviä, toisinsanoen hyvinvointivalttiollisia.

Suunnittelutyön luonne on muuttunut jälleenrakennusajan vuosista merkittävästi. Tähän muutokseen vaikuttavat vahvasti esimerkiksi 90-luvun lamavuodet, Suomen liittyminen Euroopan unioniin sekä uusliberalististen periaatteiden vahva nousu länsimaalaisessa politiikassa. Suomen talouden katsottiin tarvitsevan laajempaa muutosta, minkä seurauksena aluepolitiikka kehittyi strategiavetoisemmaksi ja hajautetummaksi maakuntaliittojen ottaessa vastuu alueiden kehityksestä. (Emt., 93–96.) Valtion rooli on pienentynyt huomattavasti jo esimerkiksi vuoden 2000 maankäyttö- ja rakennuslaissa (emt., 237). Nykyistä myöhäismodernia suunnittelua tehdään yksityistetyemmin, yhteistyössä yksityisyritysten kanssa sekä myös yleisesti markkinareaktiivisemmin alueellisen kilpailun skaalan muuttuessa kansainvälisemmäksi (Ahlqvist & Moisio 2014, 21–23; Hytönen & Ahlqvist 2019, 3–6; Hovila & Hytönen 2023, 318 ; Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 93–99). Kuntien saamat valtionosuuden ovat pienentyneet lisäten kuntien vastuuta alueen elinvoimasta (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 233). Samalla kaupunkisuunnittelun tavoitteenasettelut ovat laajentuneet, ja kaupungeilta ikään kuin pyydetään enemmän. Myös suunnittelun tavoitteet ovat monipuolistuneet, ja esimerkiksi imagoon, ilmastoon ja kilpailukykyyn liittyvät tavoitteet nousevat entistä oleellisemmiksi suunnittelukysymyksiksi. (Häkli 2002, 114.) Tämän seurauksena kunnilla on paine kehittää talouttaan hyväksymällä investointeja ja kehittämällä kaupunkia yritysveltoisemmin tarjoamalla yrityksille mahdollisimman hyvä toimintaympäristö verotulojen toivossa (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 264). Aluesuunnittelun muutosten keskellä kunta on kuitenkin yhä paikallissuunnittelun perusyksikkö. Kunnilla on kaupunkisuunnittelun suhteen monopoliasema, ja ne ovat maankäytön suunnittelusta tehtävissä päätöksissä avainasemassa niin yksityiskohtaisen maankäytön suunnittelun kuin hankkeiden kaavoituksen sisällön suhteen (Hovila & Hytönen 2023, 333).

Kunnan kasvava pyrkimys taloudelliseen kasvuun näkyy myös lisääntyvässä strategia-ajattelussa. Nykyisin kaavoitus on entistä strategiavetoisempaa ja poikkihallinnollisuuteen pyrkivää (Sotarauta 1996, 12–13). Strategiatyöskentelyyn kuuluu

esimerkiksi kunnan menestystekijöiden tunnistaminen. (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 231.) Myös Arinan tornihotellihankkeen taustalla on vaikuttanut vahvasti Rovaniemen uusi 2030-kaupunkistrategia, joka hyväksyttiin 23.5.2022. Strategiassa korostetaan mahdollistamisen ilmapiirin luomista yrittäjille aktiivisen asiakaslähtöisen maankäytön ja markkinoinnin kautta, jotta arktisen matkailun pääkaupungin asemaa saadaan vahvistettua (Rovaniemi 2022, 6–10). Lapin matkailun suosion kasvu alueen vetovoimalle ymmärretään, ja matkailualalle halutaan tarjota mahdollisimman hyvät mahdollisuudet kehittyä myös jatkossa. Samanlaisia tavoitteita asetetaan myös Lapin liiton maakuntaohjelmassa, joka tunnetaan paremmin nimellä Lappi-sopimus. Sopimuksessa tuodaan vahvasti esiin alueen veto- ja pitovoiman kehittämistä, ympärivuotisen matkailun lisäämistä ja infrastruktuurin kehittämistä vastaamaan alueellisia muutoksia. Tavoitteissa korostuu myös investointimyoiteisen toimintaympäristön luomisen sekä yhteisöllisyyden kehittämisen tavoitteet kestävästi menestyvän Lapin rakentamiseksi. (Lapin liitto 2025, 8–17.) Myös uusi Lappi-brändi 2.0 -brändiuudistus tulee vaikuttamaan Lapin kehitykseen. Kolmivuotinen hanke aloitettiin 2025, ja sen tavoitteena on luoda ensimmäistä kertaa myös kulttuurin ja luovien alojen kasvuohjelma alueelle (Lapin liitto 2026).

Maankäytön suunnittelu seuraa hierarkkista kaavajärjestelmää, joka vakiinnutettiin jo 1958 yhtenäisessä rakennuslaissa. Hierarkiassa seutukaava ohjaa yleiskaavaa, ja yleiskaava asemakaavoja. (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 235). Yleiskaavalla tarkoitetaan kunnan yleispiirteistä maankäytön suunnitelmaa, joka ohjaa alueen asemakaavoja ja asettaa niille kehykset. Jos yleiskaava koskettaa vain kaupungin jotain tiettyä osa-aluetta, kutsutaan sitä osayleiskaavaksi. (Emt., 244.) Rovaniemen keskustan tapauksessa on kyse osayleiskaavasta, ja Arinan tornihotellihankkeessa keskustan osayleiskaavaan kuuluvan asemakaavan muutoksesta. Yleiskaavaa hierarkkisesti alempi asemakaava määrittää alueen käyttöä konkreettisemmin – mitä saa rakentaa, mihin saa rakentaa ja millä tavalla, mikä on rakennuksen käyttötarkoitus ja niin edelleen. Asemakaavan vaatimuksiin kuuluu, että sen tulee luoda edellytykset terveelliselle, turvalliselle, ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Kaavan tulee myös vaalia rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä, eikä näitä arvoja saa sivuuttaa. (Emt., 247–248.) Vaatimukset ovat näin häilyviä, ja niiden toteutumista arvioidaan tapauskohtaisesti.

Asemakaavan kaavoitusprosessi alkaa maanomistajan tai kunnan tekemästä aloitteesta. Kaavoitustyön alkumetreillä laaditaan myös osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa kuvataan kaavoituksen tavoitteet ja lähtökohdat sekä valmistelutyön etenemiseen,

tiedottamiseen ja vaikutusten arviointiin liittyviä tietoja. Kaavoituksen vireilletulosta ja arviointisuunnitelmasta tiedotetaan, jonka jälkeen voidaan järjestää esimerkiksi keskustelutilaisuuksia kaavan luonteesta riippuen. Seuraavaksi laaditaan kaavaluonnos, jonka jälkeen osallisille annetaan mahdollisuus mielipiteensä esittämiseen esimerkiksi yleisötilaisuuden muodossa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan valmistellaan kaavaehdotus, mikä julkistetaan kaikkien nähtäville. Tässä vaiheessa osallisille annetaan jälleen mahdollisuus muistutuksiin ja lausuntoihin, ja samassa yhteydessä myös pyydetään viranomaislausunnot sekä muiden sidosryhmien lausunnot kaavaehdotuksesta. Jos lausuntojen seurauksena kaavaan tulee merkittäviä muutoksia, se asetetaan uudelleen näytille. Tämän jälkeen kaavaehdotus hyväksytään kunnan luottamuselimen toimesta. Mikäli valituksia päätöksestä ei tule, kaavamuutos astuu voimaan. (Emt., 253–254.)

Sidosryhmät voivat vaikuttaa kaavaan ennen sen voimaantuloa hakemalla päätökseen muutosta hallinto-oikeudelta (emt., 254–255). Arinan tornihotellihankkeen tapaus eteni juuri tällä tavalla – asemakaavasta tehtiin kolme valitusta hallinto-oikeuteen projektin lähellä sijaitsevien hotellien, keskikaupungin asukasyhdistyksen sekä yksityishenkilön johdosta. Valituksissa vedottiin rakennuksen merkittävään kaupunkikuvalliseen vaikutukseen, keskustan viihtyisyyden heikkenemiseen korkean hotellin varjostavuuden ja tuulisuustekijöiden vuoksi sekä yhdenvertaisuusperiaatteeseen, jonka ei katsottu toteutuvan. Valitus meni läpi, ja hallinto-oikeus kielsi kaavaa toteutumasta. Rovaniemen kaupunki kiistää valitukset ja pitää niitä perusteettomina, sekä vetoaa tornihotellin Airbnb-majoituksia vähentävään ja sitä kautta keskustan asutuspulaan helpottavaan vaikutukseen. Kaupunki pyytää lupaa valitukseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta. (Räsänen 2026.) Kaavoitushankkeet ovat usein pitkiä ja konfliktit ovat odotettavissa (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 255), etenkin jos alueella on paljon kaavaan vaikuttavia sidosryhmiä. Kaupungin keskusta muutospaineiden keskellä on erittäin altis maankäytön konfliktitilanteille, minkä tornihotellikeskustelu selvästi osoittaa.

Kaupunkitilalliset konfliktit osoittavat kaupunkitilan vahvan poliittisen luonteen, eikä Rovaniemi ole todellakaan poikkeus ilmiön suhteen. Erilaiset tavat käsittää kaupunkikeskusta sekä sen kehitystä määrittävät suuntaviivat nousevat esiin hotellin kaavaesityksissä, siitä tehdyissä valituksissa sekä myös näiden ulkopuolella kaupunkipuheessa. Mielenkiintoisen lisänsä Rovaniemen tilanteeseen tuo kuitenkin Lapin matkailu ja projektin sijoittuminen matkailurakentamisen piiriin. Matkailurakentamisella ja siihen liittyvillä tilankäytön kysymyksillä on oma maantieteellis-historiallinen taustansa, joka vaikuttaa suoraan myös

Arinan tornihotellin ympärillä käytävään kaupunkipuheeseen. Tarkastelen hotelliprojektia seuraavaksi tarkemmin matkailun ja matkailurakentamisen näkökulmasta.

3.2 Tornihotellikeskustelu ja kehittyvä matkailurakentaminen

Matkailuala – kuten mikä tahansa muukin talouden harjoittamiseen tähtäävä toiminta – vaatii tilaa toimiakseen, ja on siten riippuvainen kaupungeista ja kunnista, jotka määrittävät tilan käytön rajat. Kunnat myös osallistuvat matkailukohteen suunnitteluun monella tapaa alueen ja sen asukkaiden talouden tukemiseksi. Tämä ymmärretään varsinkin kunnissa, joiden elinkeinorakenne on rakennettu vahvasti matkailuteollisuuden varaan. Keskeinen kunnan osallistumisen muoto on maankäytön suunnittelu, jonka avulla pyritään ratkaisemaan miten hanke saadaan istutettua ympäristöön. Kaavoitusta tehdään usein kunnan oman kaavoitushenkilöstön tai erilaisten konsultointipalveluiden kanssa (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 241–246). Nykyisin kaavoitustyössä hyödynnetään usein myös niin sanottua kumppanuuskaavoitusta, jossa kunta ja yritys tekevät yhteistyötä kunnan asettaessa reunaehdot suunnittelulle. Termiä käytetään myös tapauksissa, joissa maa-alue on kokonaan tai osittain yksityisessä omistuksessa, (Nykänen ym. 2007, 14.) kuten Arinan tornihotellihankkeen tapauksessa, joka sijoittuu jo Arinan omistamalle tontille.

Matkailurakentaminen on ollut ennen muun aluesuunnittelun tavoin paljon keskitetypää ja keskusvetoisempaa (Hovila & Hytönen 2023, 318). Suunnittelua tehtiin valtiijohtoisesti Helsingistä käsin, ja matkailun suunnitteluun ja arkkitehtoniseen ilmeeseen panostettiin hyödyntämällä silloisia maan parhaimpia suunnittelijoita (Hautajärvi 2014, 355–357; Hautajärvi 2023, 91). Matkailurakentaminen on aina keskittynyt vahvasti Lappiin, ja Lapin matkailulla onkin ollut merkittävä rooli Suomi-kuvan luomisessa kansainvälisen julkikuvan kannalta (Hautajärvi 2023, 99). Rovaniemen paikallisena esimerkkinä tällaisesta suunnittelusta voitaisiin mainita jo vuonna 1936 avattu hotelli Pohjanhovi, joka tunnetaan nykyisin Scandic Pohjanhovina (Hautajärvi 2014, 135–136). Kuitenkin matkailun suunnittelu on seurannut samoja kehityskulkuja kuin muukin alueellinen suunnittelu, ja suunnittelutyö on mennyt keskitetystä yksityistetypään ja markkinavetoisempaan suuntaan (Ahlqvist & Moisio 2014, 21–23; Hytönen & Ahlqvist 2019, 3–6). Kokonaisuuteen vaikuttaa myös vahvasti kuntien ja kaupunkien korostunut vastuu alueen taloudellisesta ylläpidosta valtionosuuksien vähentyessä (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 233). Pienissä matkailuun painottuneissa kunnissa kuten Rovaniemi matkailurakentamisen suunnittelun luonne on usein

hyvin elinkeinovetoista, ja yksittäisten hankkeiden mittakaava voi olla niin suuri, että se vaatii myös laajempaa maankäytön suunnittelua. Näissä tilanteissa kaavahierarkia ikään kuin käännetään pääläelle. (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 249.) Samanlainen tilanne kohdataan myös Arinan tornihotellihankkeen kohdalla, sillä hotellin rakennuskorkeus poikkeaa merkittävästi muista keskustan rakennuksista. Kuntien kasvaneet sisäiset taloudelliset paineet usein tekevätkin alue- ja yhdyskuntasuunnittelusta lyhytjänteisempää, mikä voi heikentää suunnittelutyön vastuullisuutta (Hovila & Hytönen 2023, 319).

Nykyinen myöhäismoderni globaalin massaturismin tähtäävä matkailu eroaa huomattavasti entisestä lähinnä sisämaan matkailuun keskittyvästä Lapin matkailusta. Massaturismilla tarkoitan suurille ihmisjoukoille suunniteltua, voimakkaampaa ja suureen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää matkailua. Massaturismi vaatii myös toteutuakseen huomattavasti enemmän tilaa kuin perinteinen pienemmän mittakaavan matkailu, (Vainikka 2016, 124-126.) jonka varaan Lapin ja Rovaniemen matkailua alunperin rakennettiin (Hautajärvi 2023, 94). Pelkkä majoituskapasiteetin lisääminen on ollut ongelmallista kysynnän kasvaessa voimakkaasti (Lapin Kansa 2023). Globaali matkailu vaatii oman tilansa, ja voidaan siten nähdä myöhäismodernin kapitalismin tapana muokata tiloja sille sopivaksi (Nevalainen 2004, 170–187; Harvey 2006, 145). Matkailurakentamisen voidaan kuitenkin myös nähdä edistävän kaupunkien yhteiskuntasuhteelle tyypillisen pääomasuhteen tavoitteita – kaupunkitilaa ei siis voida erottaa pääoman tuotannosta erilliseen toimintaan, vaan kaikki on osa suurempaa pääoman tuotannon kokonaisuutta (Viren & Vähämäki 2015, 120). Ilmiö vain ottaa korkean tornihotellihankkeen näkökulmasta uuden maankäytön kannalta tehokkaamman kaupunkitilan muodon, joka saattaa kuitenkin olla kaupunkilaisten näkökulmasta esimerkiksi Lordin aukion yhteisen kaupunkitilan haltuunottoa (ks. Viren & Vähämäki 2015, 203–204; Nevalainen 2004, 99). Matkailutoiminnan skaalan muutos näkyy ”kasvukipuina”, josta tornihotellin aikaansaama kaupunkitilan konflikti on selvä esimerkki.

Lapin ulkomaanmatkailu kohtasi merkittäviä takaiskuja maailmanlaajuisen COVID-19-koronaviruspandemian myötä, mutta pandemiavuosista on elvytty ennätyslukemiin (ks. Saukkonen & Kotala 2025). Vuonna 2024 yöpymisvuorokausia kirjattiin Rovaniemellä yhteensä 1,5 miljoonaa, mikä on 19% kasvu edellisvuoteen verrattuna (Rovaniemi 2025). Lentojen määrä on jatkuvassa kasvussa, ja Rovaniemen lentoaseman matkustajamäärä oli samana vuonna 948 000, mikä on 29% kasvu edellisvuoteen verrattuna. Rovaniemelle suunnitellaan innokkaasti uusia lentoreittejä. Lentoasemalle on nyt yhteensä 41 suoraa lentoyhteyttä eri Euroopan kaupungeista. (Finavia 2025). Rovaniemen matkailun voisi

sanoa olevan on nyt trendikkäämpää kuin koskaan globaalin matkailun saralla. Tämä näkyy esimerkiksi maailmankuulujen julkisuuden henkilöiden kuten jalkapallotähti Cristiano Ronaldon vierailuna Lapissa (Pyy & Näveri 2024). Yleisen matkakohteen trendikkyuden lisäksi Lapin matkailun vetovoimatekijöitä ovat talvinen luontomaisema sekä joulusesonkiin keskittyvä joulumatkailu. Rovaniemen paikkabrändääminen joulupukin kautta alkoi jo vuonna 1985 – samana vuonna valmistunut Joulupukin pajakyläksi nimetty taide- ja käsityöteollisuuskylä on ajan saatossa vakiinnuttanut paikkansa koko Pohjois-Suomen suurimpana viihdearkkitehtuurin keskuksena ja joulumatkailun sydämenä. (Hautajärvi 2014, 320–342, 358–361.) Rovaniemen brändääminen itsensä talven ihmemaana ja arktisen matkailun keskuksena on oma osansa arktisen pääkaupungin identiteetin rakentamista, mikä on nykyisin monen arktisen kaupungin tavoite (Hemmersam 2021, 1).

Kasvukohteissa otetaan usein oletuksena, että kaikki alueella haluavat yhdessä tuumin kasvaa ja kehittää matkailua. Kuitenkin tätä olettamusta on heikentänyt tapaukset, joissa paikalliset ovat kokeneet liiallisen matkailun liikamatkailuna tai -turismina joka heikentää paikallisten elämänlaatua tai matkailijoiden kokemusta matkakohteesta. (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 247.) Matkailun lisääntyminen ja massaturismin nousu on johtanut joissain matkakohteissa hallitsemattomiin ja vahingollisiin seurauksiin (Hautajärvi 2023, 59). Liikaturismista on puhuttu jo ennenkin myös Rovaniemen tapauksessa (ks. Pietilä 2019). Myös esimerkiksi Suvi Kortesalmi käsittelee matkailututkimuksen pro-gradu tutkielmassaan matkailun kokemuksia rovaniemeläisten nuorten aikuisten arjessa. Turismin tuomia arjen ongelmia ovat paikallisten mukaan muun muassa keskustan asumiseen liittyvä levottomuus ja meluhaitat, liikenteen ja palveluiden ruuhkautuminen sekä yleinen matkailusesongin kuormittavuus. (Kortesalmi 2024, 53–57.) Tornihotellin voidaan katsoa jatkavan voimakkaan matkailukehityksen trendiä, joka voi myös – näkökulmasta riippuen – saavuttaa hallitsemattomat liikaturismin mittasuhteet. Hotellin vastustamisen syy ei siis välttämättä piile hotellissa itsessään, vaan se heijastelee laajemmin kaupunkilaisten tyytymättömyyttä rajoittamattomalta tuntuvaan matkailukehitykseen. Matkailubisneksen lupaillaan edistävän alueen elinkeinorakennetta, mutta elinkeino näkyy paikallisille konkreettisten hyötyjen sijaan valitettavan usein arjen haittoina.

Rovaniemen lisääntynyt matkailu on saanut aikaan myös merkittävän asuntopulan kaupungin keskustassa lisääntyneen Airbnb-toiminnan vuoksi. Aihe nousee myös vahvasti esiin Kortesalmen tutkimuksessa yhtenä merkittävimmistä Rovaniemen matkailun haittavaikutuksista (emt., 53–54). Airbnb on yhdysvaltalainen yritys, jonka tarjoaman

sovelluksen kautta käyttäjä voi ilmoittaa asuntonsa vuokrattavaksi hotellitoimintaa muistuttavalla tavalla (Manninen 2017). Ilmiöstä on muodostunut huomattavan suuri ongelma, sillä vaikka lyhytvuokraus osaltaan vastaa matkailun kasvavaan majoitustarpeeseen, lainsäädäntö toimintaan liittyen on ollut puutteellista. Airbnb-bisneksen vuoksi useita Rovaniemen kerrostaloja on otettu epäviralliseen majoituskäyttöön. Tämä pienentää keskustan asuntokapasiteettia ja nostaa asuntojen hintatasoa merkittävästi sekä aiheuttaa häiriöitä keskustan asukkaille. (Tilvis 2025.) Rakennuslakiin lisättävän lyhytvuokralain odotetaan valmistuvan vuonna 2026 (Sallinen 2025), mutta nykyinen lakiluonnos on saanut kiitosten sijaan moitteita – oikeusoppineiden mukaan laki esimerkiksi vaikeuttaisi lyhytvuokrauksesta aiheutuviin häiriöihin puuttumista, lisäisi rakennusvalvonnan työtaakkaa sekä käytännössä poistaisi mahdollisuuden laittomaksi todetun toiminnan rankaisemisesta uhkasakoilla (Kuivas 2025). Lakiluonnos tarkoittaisi myös käytännössä sitä, että kaupunkien maankäytön suunnittelu vaikeutuisi kokonaisten kerrostalojen ollessa käytössä vain osan vuodesta (Haapakangas 2025). Arinan tornihotellihankkeen on toivottu ohjaavan majoittujia airbnb-asunnoista hotelliin ja siten auttavan Rovaniemen keskustan asuntopulaan (Lapin Kansa 2025). Suunniteltu tornihotelli on kuitenkin nykyisten suunnitelmien mukaan laatutietoisten asiakkaiden houkuttelemiseksi pystytettävä premium-tason kokonaisuus (Talvensaari 2023), mikä tarkoittaisi sen olevan myös todennäköisesti airbnb-majoitusta kalliimpi vaihtoehto. On vaikeaa arvioida, kuinka tehokkaasti hotelli valmistuttuaan vaikuttaisi airbnb-toimintaan, jos lyhytvuokrauksen lakiluonnos menee läpi.

Arinan tornihotellihankkeen maankäytön kiistasta voitaisiin puhua kaupunkilaisen ja suunnittelun instituutioiden näkökulmien kohtaamattomuutena, mikä on tyypillistä suunnittelun koskettaessa monia eri intressiryhmiä tiiviissä kaupunkikeskustassa – kaupunkikuva pirstaloituu moninaiseksi kaupunkikuvien kirjoksi (Häkli 2002, 120–121). Osallistavasta kaupunkisuunnittelusta on haettu ratkaisua näkökulmien kohtaamattomuudelle, mikä näkyy myös nykyisessä rakentamisen ja maankäytön lainsäädännössä. Tarkoituksena on tuoda esiin kuntalaisten näkökulmia osaksi heidän elinympäristöään koskevaa päätöksentekoa sekä antaa heille mahdollisuus omien etujensa turvaamiseen kaavoituksessa (Hovila & Hytönen 2023, 328). Osallistaminen voi parhaimmillaan olla keino vahvistaa kaupunkilaisen asemaa kaupunkikehityksessä ja siten hajauttaa suunnittelijavaltaa myös kunnan ja elinkeinoteollisuuden harjoittajien ulkopuolelle. Osallistava suunnittelu ei kuitenkaan usein vastaa näitä tavoitteita ja jää valitettavan näennäiseksi tavalla, joka ei tavoita kaupunkilaista (Aitken 2010, 248–249). Seuraavaksi käyn hieman tarkemmin läpi osallistavan

kaupunkisuunnittelun teemoja ja haasteita osana matkailurakentamista ja kaupunkikehitystä laajemmin.

3.3 Kaupunkilaisen osallisuus muuttuvassa kaupunkikuvassa

Matkailuteollisuus kaupunkirakentamisen osana on nykyisessä maankäytön kehittämisen menettelyssä hyvin pitkälti neuvottelua ja keskustelua, sekä toimivallan kanssa tasapainottelua suunnittelun osapuolten, eli osallisten ja sidosryhmien kesken. Kaupunkisuunnittelu on monien eri lähtökohtien, tavoitteiden ja toiminnan tapojen yhteensovittamista. Siksi suunnittelutyö voi olla hyvinkin hankalaa. (Häkli 2002, 112.) Erialaisten selvitysten avulla on mahdollisuus ohjata päätöksentekoa, mutta lopullisen päätöksen kaavoittamisesta tekee kunta. (Hovila & Hytönen 2023, 333–334.) Kaupungilla tai kunnalla on aina viimekädessä suurin päättävä valta maankäytön suunnittelun suhteen, ja kaavoittaja päätyy usein tasapainottelemaan mahdollistavan ja rajoittavan roolin välillä. Mahdollistava rooli pyrkii edistämään matkailuelinkeinon toimintamahdollisuuksia ja auttaa luomaan edellytyksiä matkakohteiden kasvuksi. (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 242–243.) Asetelma muistuttaa hyvin paljon Molotchin kasvukoneteesiä (ks. Logan & Molotch 1987). Rajoittavalla roolilla tarkoitetaan puolestaan matkailuelinkeinon toimintamahdollisuuksien rajoittamista esimerkiksi asettamalla enimmäiskorkeusrajoituksia tai estämällä rakentamispyrkimykset kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten suojelemiseksi (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 242–243). Kunta ottaa usein enemmän elinkeinon edistäjän roolin matkailukohteiden suunnittelussa (Dredge & Jamal 2013, 557–579; Hall 1999, 274–289), mikä tekee kaavoituksesta yhä useammin käytännössä elinkeinopolitiikan työkalun (Huovila & Hytönen 2023, 318). Samalla kunnilla on myös entistä suurempi vastuu suunnittelun kielteisten ja myönteisten vaikutusten suhteen (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 239).

Kaavoittamisen eri sidosryhmien tavoitteiden yhteensovittaminen ei aina ole helppoa, ja toiminta tulkitaan ehkä liiankin usein puhtaasti yrittäjien väliseksi kilpailuksi tai paikallisyhteisön kateudeksi (Kulusjärvi 2017 41–58; Kulusjärvi 2019, 37–39), jolloin hankkeen vastustaminen saatetaan leimata nimby-toiminnaksi. Käytännössä nimby-termillä tarkoitetaan asukkaiden asenteita tai toimintaa, joka vastustaa paikallista ei-toivottua rakentamista, jonka vaikutus koskettaa omaa lähipiiriä. Usein nimby-ajattelussa korostuu se, kuinka hankkeet voivat olla toteutettavissa muualla, kunhan ne eivät vain kosketa omaa

“takapihaa”. (Kopomaa & Peltonen 2008, 9–10.) Nimby-kehyksen kautta voidaan tutkia monenlaisia rakentamisen kiistatilanteita, minkä vuoksi tilannekohtaisen kontekstin tunnistaminen on oleellista. Kuitenkin tyypillistä kaikille nimby-kiistoille on se, että asukkaat puolustavat omaa lähialuettaan haitallisiksi koetuilta ympäristön muutoksilta. Haitta, huoli ja pelko ovat siis oleellisia nimby-kiistojen tekijöitä. (Dear 1992, 290.)

Yleisiä nimby-tutkimuksen kohteita ovat esimerkiksi ongelmajätteen käsittelylaitosten, kehitysvammaisten, mielenterveyspotilaiden tai päihderiippuvaisten asuntoloiden sijoittamiseen liittyvät kiistatilanteet. Näissä tapauksissa on ilmeistä, että kyseiselle rakennukselle on yleisen edun kannalta perusteltu alueellinen tarve, mutta sen tulkitaan tuottavan paikallisia haittoja. (Susskind 1985, 157-163.) Kaupunkien tihentyessä kaupunkitilan eri ilmiöt koskettavat jatkuvasti yhä useampia. Täydennysrakentamisessa muutosvaatimus tulee ulkopuolelta, minkä seurauksena asukkaille voi syntyä tunne siitä, että jokin paikallinen tai alkuperäinen on uhattuna. (Kopomaa & Peltonen 2008, 9–12.) Vaihtoehtoisesti kaavoituksella on myös oleellinen rooli maan taloudellisen arvon kannalta. Esimerkiksi kaavassa osoitettu rakennusoikeuden määrä vaikuttaa suoraan kaavan hyödynnettävyyteen. (Häkkänen 2016, 27–29; Hovila & Hytönen 2023, 324.) Korkea varjostava hotelli laskee ympäröivien tonttien arvoa. Siksi hanke voi kohdata vastustusta ympäröivien tonttien asukkailta asuntojen hintojen turvaamiseksi. Vastaus siihen, minkä varaan Rovaniemen keskustan asukkaat rakentavat argumenttinsa hotelliprojektin rakentamista vastaan, selviää toki vasta analyysissä. Kuitenkin aikaisemmassa tutkimuksessa Lapin matkailurakentamisen kritiikki on kohdistettu juurikin tietynlaisen paikan hengen katoamiseen (ks. Mäkitie & Ylisirniö 2012, 169). Oman taloudellisen edun turvin argumentointi ei myöskään olisi järkevää, joten muiden kaupunkilaisten kanssa jaettuihin yhteiseen paikan identiteettiin perusteleminen voi uskottavampaa.

Konfliktin nimeäminen nimby-kiistaksi sisältää paljon olettamuksia konfliktin luonteesta, mikä tekee siitä myös tutkimuksellinen valinnan. Nimby-kehykseen sisältyy vahva oletus siitä, että rakentamisen vastustaminen olisi jollain tavalla itsekästä, irrationaalista tai nurkkakuntaista toimintaa. Tämän vuoksi nimby ymmärretäänkin usein eräänlaisena leimana tai pilkkanimenä rakentamisen vastustajia kohtaan. (Kopomaa & Peltonen 2008, 13.) Rakentamisen kiistat nähdään tällöin kaupunkikehitystä hidastavina tekijöinä. Nimbyiksi leimattujen näkökulmasta tulkinnat ovat kuitenkin erilaisia. On tärkeää tunnistaa, kuinka nimby-kehyksen huolimaton käyttö konfliktien tutkimuksessa voi kärjistää tilanteita liikaa, jolloin kiistojen muut tekijät jätetään tarkastelun ulkopuolelle (Peltonen 2008, 187).

Koska nimby-kehys sisältää omanlaisensa arvolatautuneet ennakkokäsityksen kiistojen luonteesta, en ota sitä varsinaisesti oman tutkimukseni lähtökohdaksi. Nimbyn tutkimuskenttä on kuitenkin laaja, ja voi tarjota arvokkaita näkökulmia tukemaan myös omaa tutkimustani. Nimby-kiistat voivat esimerkiksi olla muistutus paikkakiintymyksen olemassaolosta – moderni yhteiskunta korostaa “paikattomuutta” ja kaupungin merkityksen vähentymistä paikkana (Kopomaa & Peltonen 2008, 13). Oman kotiseudun ja asuinpaikan suojele voidaan nähdä tämän globaalin paikattomuuden kehityskulun vastailmiönä. Vastustaminen voidaan nähdä myös eräänlaisena suoran demokratian muotona, joka esitetään vastauksena edustuksellisen demokratian epäonnistuessa vastaamaan kaupunkilaisten toiveita (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 257). Vastustaminen voi myös edustaa myöhäismodernille ajalle tyypillistä epäluuloisuutta asiantuntijuutta kohtaan (Giddens 1991, 27–28). Vastustamiseen voi suhtautua myös kaupunkilaisen roolin vahvistamisena sekä kaupunkilaisen roolin aktivoimisena osana kaupungin kehittämistyötä. Sen ei tarvitse olla turhaa tai jarruttavaa, vaan myös suunnittelun laadun kannalta hyödyllistä ja paikallisidentiteettiä vaalivaa (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 259–260; Kalakoski 2023, 390). Kaupunkirakentamisen vastustajat ovat usein toiseutettuja, altavastaajan asemassa. Siksi nimby-kehysten asettama olettaus nimbyilijöiden nurkkakuntaisuudesta voi olla liian kärjistävä ja mustavalkoinen tapa nähdä rakentamisen moniulotteiset kiistatilanteet (Peltonen 2008, 189–190; 198).

Oikeudellis-hallinnollisesta näkökulmasta matkailun suunnittelussa matkailuyrittäjällä ja kuntakaavoittajalla on suhteellisen laajat valmiudet suunnittelun muihin osapuoliin verrattuna. Ratkaisua kiistatilanteiden välttämiseksi on haettu kommunikatiivisen suunnittelun teoriasta ja osallistavasta suunnittelusta (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 61–64, 238), joka lainaa paljon Habermasin kommunikatiivisen toiminnan teoriasta (Häkli 2002, 118–119). Ympäristöperusoikeus edellyttää julkisen vallan turvaavan jokaiselle mahdollisuuden vaikuttaa omaan elinympäristöönsä ja siitä tehtävään päätöksentekoon. Myös maankäyttö- ja rakennuslaki vahvistaa näitä oikeuksia. Maankäyttö- ja rakennuslaki korostaa myös osallisuuden avoimuuden toteutumista kaavoituksessa. Sidosryhmien näkökulma tulee sisällyttää osaksi kaavoitusprosessia riittävän aikaisessa vaiheessa kaavoitusta, esimerkiksi tiedottamalla, keskusteluttamalla, havainnollistamalla ja suunnittelun koodistoa yhdenmukaistamalla. (Hovila & Hytönen 2023, 324–325.) Parhaimmillaan onnistuneen osallistavan suunnittelun kautta voidaan purkaa asiantuntijavaltaista suunnittelua monipuolisemmaksi ja kaupunkilaisten tarpeet paremmin huomioivaksi (Häkli 2002, 118–119; Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 256–257).

Vaikka laki antaa myös sidosryhmille oikeuksia vaikuttaa suunnitteluun, tämä ei käytännössä aina toteudu halutusti (Hovila & Hytönen 2023, 313). Osallistavan suunnittelun ongelmia on monia. Esimerkiksi nykyisen suunnittelujärjestelmän projektiluontoisuuden puitteissa vuorovaikutus ja osallisuus ei välttämättä toteudu toivotulla tavalla (Hovila & Hytönen 2023, 325). Osallisuuden määrittäminen on lainsäädännöllisesti melko löyhää, minkä vuoksi se määritellään erikseen hankekohtaisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Osallisuuden rajautuminen voi kuitenkin osoittautua odotettua hankalammaksi. Pia Bäcklund argumentoi artikkelissaan *Miten kuulla asukasta – Kaupunkitila ja osallisuuden haasteet* (2002), ettei esimerkiksi kaupunkikeskustojen osallisuutta voi rajata mielekkäästi koskemaan vain keskustan asukkaita. Arjen toiminnan kentät voivat kattaa laajan verkoston, mikä ei rajaudu pelkkään kodin lähipiiriin. Näin keskusta-alue voidaan kokea tärkeäksi paikaksi jonka maankäytöstä halutaan esittää oma mielipiteensä, vaikka ei varsinaisesti asuisikaan aivan ydinkeskustassa. Tämä tietenkin tekee myös osallisten valitsemisesta hankalaa. (Bäcklund 2002, 145–147.) Samanaikaisia projekteja voi olla paljon ja hankkeista tiedottamisessa olla puutteita, mikä osaltaan vaikeuttaa osallistamista. Arviot mahdollisista hidasteista soveltuvat hyvin myös Rovaniemen tornihotellin tapaukseen – erilaisia hotellihankkeita on jo pelkästään keskusta-alueella monta (Talvensaari 2025a). Matkailurakentamisen hankkeiden paljouden keskellä ei ole lainkaan odottamatonta, että suurelle osalle tieto hankkeista tulee vasta kaavaluonnoksen ollessa jo pitkällä.

Osallistamiseen liittyvät haasteet voivat liittyä myös tapaan, jolla osallistamista tehdään. Usein suunnittelutyön vauhdittamiseksi sidosryhmille esitetään kaavaluonnosta hyvin valmiissa muodossa (Vaattovaara ym. 2021, 105), eikä sitä voida enää muuttaa aloittamatta koko prosessia alusta. (Hovila & Hytönen 2023, 324–325). Tämän seurauksena osallisille jää käytännössä joko hankkeen hyväksyminen tai hylkääminen, mikä tekee vuorovaikutteisuudesta vain keinon etsiä hyväksyntää kasvutavoitteille (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 250–253). Esimerkiksi Arinan tornihotellihankkeen tapauksessa toivottiin, että kuntalaisille esitettäisiin muitakin luonnosvaihtoehtoja valmistuneen kaavaluonnoksen lisäksi (Tynkkynen 2025).

Myös suunnittelijan ja osallisten väliseen suunnittelutiedon valtaan pohjautuvaan epätasapainoon on kiinnitetty huomiota osallistavan suunnittelun tutkimuksessa. Kaupunkisuunnittelu on vahvasti ammattilaisten hallitsema kenttä, joka lähtee aina suunnittelijoiden esittämistä vakiintuneista lähtökohdista ja ongelmanasetteluista käsin (Häkli 2002, 113). Suunnittelutieto käsittelee tilaa hyvin abstraktista näkökulmasta ja painottaa

kaupunkisuunnittelun fyysis-taloudellista ulottuvuutta (Häkli 1997, 48–49). Asiantuntijuuteen perustuvan ja objektiivisena tietona kuvatun suunnittelutiedon teknisrationaalinen luonne vaikeuttaa kansalaisten osallistumista osaksi suunnitteluprosessia, sillä heillä ei välttämättä ole samanlaisia valmiuksia osallistua suunnitteluun (Bäcklund 2002, 149). Näkökulman muuttaminen kaupunkilaiset paremmin huomioon ottavaan suunnitteluun ei ole myöskään aina mahdollista, kun suunnittelun tavoitteet on jo käytännössä lyöty lukkoon. Vuorovaikutuksen lisäämisestä huolimatta suunnittelun asiantuntijatiedon näkökulmasta tila näyttäytyy yhä vahvasti fyysis-toiminnallisena, kilpailukykyisenä ja taloudellisena tilana, jonka vetovoimaista imagoa pyritään vahvistamaan optimoimalla tilaa vastaamaan markkinoiden tarpeita (Häkli 2002, 113). Mihairi Aitkenin mukaan nykyisenkaltainen osallistaminen pyrkii itse asiassa jopa estämään kansalaisten mielipiteitä tarkoituksenmukaisesti suunnitteluprosessia monimutkaistamalla ja teknillistämällä (Aitken 2010, 248–249).

Epäonnistuneeksi koetun osallistamisen ja rajoittuneiden vaikutusmahdollisuuksien puitteissa kansalaisen viimeinen keino vaikuttaa kaavamutokseen on valittaa kaavasta. Päätökseen voidaan hakea muutosta hallinto-oikeudelta, ja jatkovalitus tehdään korkeimpaan hallinto-oikeuteen (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 255). Valitusoikeus voidaan nähdä suunnitteluprosessia hidastavana ja turhana toimintana, jonka tarkoitus on vain ajaa valittajien etua, ja siten estää elinkeinon kehittämistä, josta kunta on entistä riippuvaisempi. Valitusoikeus on kuitenkin myös tapa, jolla kansalainen voi pitää huolta omista oikeuksistaan ja puuttua epäreiluun tai vahingolliseen kaavoittamiseen (Hovila & Hytönen 2023, 336). Valitusoikeus on vahvistettu myös rakentamislaisissa (751/2023, 181 §). Rakentamislaki antaa kaupunkilaiselle valitusoikeuden, mutta kaavoitushankkeen näkökulmasta olisi toki aina parempi, että tältä voitaisiin välttyä hankkeiden nopeuttamiseksi. Valitusoikeus ei saa jäädä kaupunkilaisen ainoaksi vaikuttamiskeinoksi, vaan osallistamisen tulee olla muutakin kuin hankkeiden hyväksyttämistä sidosryhmillä (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 254; Hovila & Hytönen 2023, 334–335). Tämä tekee suunnittelusta myös sosiaalisesti kestäväää.

Diskurssiteorian näkökulmasta kaupunkisuunnittelussa ja alueellisessa kehityksessä teknsirationalistisella ja talousfokusoituneella suunnittelutiedolla on suunnittelun keskustelun kentällä hegemoninen asema. Siitä syystä kaupunkilaisen voi olla hankalaa asettua hanketta vastaan uskottavalla tavalla. Asukkaiden mielipiteet otetaan suunnittelussa usein vastaan irrationaalisena, ei-objektiiviseen-tietoon pohjaavana oman edun tavoittelemisena. Tämän vuoksi suunnittelun kentällä esitettävän argumentoinnin vaaditaan perustuvan yhteisesti

jaettuihin käsityksiin siitä, mikä on suunnittelussa “oikein” ja “totta”. (Bäcklund 2002, 149–152.) Foucault’n mukaan suunnittelun lähtökohdat ovat vakiintuneet historiallisesti niin, että ne jo itsessään määrittävät mitä suunnittelun kohteesta on mahdollista edes sanoa (Foucault 1980, 125–133; Foucault 1984, 108–135). Näin esimerkiksi kaupunkisuunnittelun osallistava menettely on todellisuudessa vain tapa synnyttää konsensus ilman, että suunnittelutyön totuuksia asetettaisiin kriittisen linssin alle (Häkli 2002, 116). Tietynlaiset tavat katsoa kaupunkia ja sen kehityskulkuja ovat osa suurempaa diskursiivista kokonaisuutta, johon myös kaupunkien ja pääoman tuottamisen välinen yhteys liittyy (ks. Viren & Vähämäki 2015, 120). Kaupunkitilan kiistaa ja kaupunkilaisen asemaa voidaan katsoa diskursiivisen vallan ja hegemonisten diskurssien näkökulmasta tiedonpoliittisena konfliktina, jossa vastakkaiset diskurssit, kaupunkikuvat tai tietämisen tavat kamppailevat keskenään siitä, miten kaupunkia tulisi tulkita ja kehittää (Häkli 2002, 122 & Nevalainen 2004, 55–70, 111). Kaupunkitilan kiistojen keskellä nousee esiin myös kysymys osallisuudesta sekä kaupunkilaisen roolista osanan kaupunkitilan rakentumisesta. Suunnittelutiedon näkökulmasta kaupunkilaiselle ei välttämättä ole mahdollisuutta antaa puhetilaa samalla tavalla kuin suunnittelijoille tai hankkeen edustajille. Kaupunkisuunnittelussa, kuten politiikassa yleensä, on kuitenkin harvoin absoluuttisia totuuksia, minkä vuoksi tehdyt päätökset ovat aina valintoja joihin myös kaupunkilaisille tulisi turvata oikeus vaikuttaa omien etujensa turvaamiseksi.

Kaupunkipuheen diskurssien sisällä määrittyy se, kenelle luovutetaan puhuja-asema kaupunkikehityksessä, sekä annetaanko kaupunkilaiselle rooli tai mahdollisuus olla osallisena päätöksenteossa muunakin kuin vain hankkeiden hyväksyjänä. Diskurssianalyysin avulla sekä kaupunkilaisen aseman tunnistamalla kaupunkipuheen diskursseista on mahdollisuus päästä askel lähemmäksi toimivampaa kaupunkisuunnittelua. Tämä on ajankohtaista ja tärkeää arktisen urbaanin kohdatessa merkittävämpiä muutospaineita kuin koskaan aikaisemmin. Tutkimukseni kannalta on oleellista selvittää, mitä ovat ne tietämisen tavat, näkökulmat tai diskurssit, jotka ohjaavat ihmisten argumentaatiopositioita kaupunkikehityksen suhteen: millä tavalla tornihotelli sopii tai ei sovi näiden tavoitteiden kanssa. On tärkeää myös tunnistaa, millaisia vaatimuksia käyttökelpoiselle suunnittelutiedolle asetetaan, keille annetaan puhetilaa tuon tiedon tuottamisessa sekä miten eri osapuolia pyritään kuulemaan kaupunkikehityksessä (Bäcklund 2002, 155).

Kaupunkipolitiikka ja kaupunkisuunnittelu jatkavat kokoushuoneiden ulkopuolella kaupunkipuheena, kuten lehtien mielipide- ja pääkirjoituksissa ja mediassa muutenkin. Oma

tutkimukseni keskittyy Lapin Kansassa ja Uusi Rovaniemi -kaupunkilehdessä julkaistuihin argumentatiivisiin teksteihin tornihotellihankkeen ympärillä. Niiden kautta voidaan päästä laajasti käsiksi kaupunkilaisten asenteisiin ja kaupunkikehityksen diskursiivisiin muodostelmiin, jotka määrittävät sen, miten kaupunkia tulisi kehittää. Käyn seuraavaksi läpi diskurssianalyysin metodologiaa, sekä tutkimusmateriaaliini tekemiäni aineistovalintoja tarkemmin.

4. DISKURSSIANALYYTTINEN OTE KAUPUNKIPUHEESEEN

4.1 Diskurssianalyysi teoreettis-metodologisena lähtökohtana

Diskurssianalyysi on saanut paljon vaikutteita Foucault'n työstä, mutta Foucault'n teorisoinnin kautta ei välttämättä päästä käsiksi diskurssianalyysin käytäntöön. Diskurssintutkimus on kenttänä laaja, ja siitä voitaisiinkin puhua enemmän väljänä teoreettinen viitekehyksenä selvän metodin sijaan (Suoninen 1995, 93). Tämän vuoksi kielellinen diskurssianalyysi kaipaa täydennystä muista metodeista toimiakseen tutkimuksellisesti. Fairclough kritisoi Foucault'a ja foucault'laista diskurssianalyysyä siksi, ettei se kata riittävän tarkkaa analyysitapaa tai toimintaa (practice), johon analyysi voi kohdistua (Fairclough 1992, 57). Ratkaisuna diskurssianalyysin ongelmiin Faircloughn ideana on yhdistää lingvistisen tekstianalyysin tapoja kielellisesti tuotetun aineiston diskurssianalyysiin. Tätä metodologista lähestymistapaa hän nimittää TODA-analyysiksi, eli tekstuaalisesti orientoituneeksi diskurssianalyysiksi. (Fairclough 1992, 72.) Uskon TODA-analyysin antaman työkaluston auttavan minua tunnistamaan diskurssien hienovaraiset tekstuaaliset ominaisuudet, jotka voisivat jäädä pintapuolisemmassa analyysissä huomioimatta.

Kaupunkitilan määrittelykamppailu näkyy eriävissä kannanotoissa kaupunkitilan kehityksen suhteen, ja konkretisoituu erilaisista hankkeista käytävissä kaupunkitilan kamppailuissa, kuten Arinan tornihotellihankkeesta käydyssä mediakeskustelussa. Kaupunkitilan diskursiivinen rakentuminen on siten hyvin vahvasti kiinni kieleen, sen retoriseen esitystapaan ja sen merkitykseen yhteiskunnassa. Ihmisen kulttuurinen ja sosiaalinen toiminta yleisesti on olennaisesti sidottuna kielen käyttöön (Suoninen 1995, 92; Viren & Vähämäki 2015, 249). Sosiaalinen todellisuus on käsitteellistämistä, luokittelemista ja

merkityksellistämistä. Diskurssianalyttinen tutkimus painottaa kielen käyttöä osana sosiaalisen todellisuuden rakentumista ja sosiaalista toimintaa kysymällä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä kielellisesti rakentuvina kokonaisuuksina. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 9–10; Suoninen 1995, 93.)

Tutkimani hotelliprojektin kamppailu käydään sanoilla – puheena, kirjoituksina ja lausuntoina, jota kutsun tutkimuksessani kaupunkipuheeksi. Diskurssikäytäntö on ikään kuin välittäjänä kaupunkipuheen tekstuaalisen ja kaupunkitilan kehittämisen sosiokulttuurisen käytännön välillä. Sosiokulttuuriset käytännöt muovaavat tekstejä muuttamalla diskurssikäytännön luonnetta, eli tapaa tuottaa tekstejä, mikä näkyy tekstin kielellisissä piirteissä. (ks. Fairclough 1997, 81–82.) Diskurssianalyysi metodina mahdollistaa kielellisesti tuotetun aineiston perusteellisen käsittelemisen ja sen pohjalta voidaan tehdä perusteltuja tulkintoja, johon pelkkä pintapuolinen tutustuminen ilmiöön ei pystyisi (Jokinen & Juhila 2004, 107). Tämän ja tekemieni tutkimusteoreettisten valintojen vuoksi uskon diskurssianalyysin soveltuvan hyvin tutkimukseni metodologiseksi lähtökohdaksi.

Tiivistettynä diskurssianalyysissä diskurssilla tarkoitetaan analyysin tuloksena syntynyttä rajattua kielenkäytön aluetta (Suoninen 1995, 91). Näiden kielenkäytön alueiden tunnistaminen vaatii perusteellista tutustumista aineistoon. Kaupunkipuheessa käytettävät diskurssit on tunnistettavissa toistuvista kielellisistä erityispiirteistä, jossa kaupunkitilaa tuotetaan jostain näkökulmasta käsin, jotain tiettyä tarkoitusta varten ja joitain tietynlaisia puhumisen tapoja luonnollistaen (Nevalainen 2004, 49). Tämä on tunnistettavissa erilaisten kielellisten valintojen kautta, johon kielen tekstuaalinen funktio myös liittyy. Tekstuaalisella funktiolla tarkoitetaan käytännössä kielen tekstuaalista esitystapaa, kielellisiä valintoja ja tekoja, joista kielen muut funktiot ja diskurssit käyvät ilmi (Fairclough 1997, 64). Kielen käyttäminen on tietoisien ja tiedostamattomien valintojen tekemistä, joiden kautta tuotetaan sosiaalista todellisuutta jonkinlaiseksi (Suoninen 1995, 92). Kielellä on siten kaupunkipuheessa normatiivinen toimintaan ohjaava funktio. Samalla kielellä on myös muita funktioita, kuten identiteettifunktio, jolla tarkoitetaan kielen sosiaalista ulottuvuutta identiteettien konstruoijana, sekä suhteellinen funktio, joka tarkoittaa käytännössä kielen funktiota luoda sosiaalisia suhteita ihmisten välille (Fairclough 1992, 64).

Diskurssien tunnistamisessa on lähtökohtaisesti oleellista huomioida, mitä keskustelussa tuodaan esiin, ja minkälaisiin asioihin halutaan kiinnitettävän huomiota. Toisin sanoen, mitä aiheesta sanotaan, ja mitä jätetään sanomatta. Asiat, jotka aiheesta puhuttaessa esitetään,

myös representoivat sosiaalisen todellisuuden tietyllä tavalla. Poissaolevien elementtien syy voi olla myös siinä, että ne kuuluvat niin sanottuihin alkuoletuksiin, jotka ovat osa tekstin intertekstuaalisuutta ja jatkuvuutta aikaisemman julkisen keskustelun kanssa. Diskurssien tunnistamisessa on myös oleellista kiinnittää huomiota siihen, miten asioista puhutaan eli miten todellisuutta representoidaan. Tämä käytännössä näkyy esimerkiksi siinä, miten asioihin reagoidaan tai suhtaudutaan, minkälaisia olettamuksia puheessa tehdään tai minkälaisia sanamuotoja puhuttavista asioista, tapahtumista ja toimijoista käytetään. (Fairclough 1992, 139–143.) Tekstistä voi saada paljon irti diskurssianalyysin avulla, minkä vuoksi se voi tekstuaalisesti orientoituneena mahdollistaa aineiston hienovaraisen tulkinnan.

Eero Suoninen tuo artikkelissaan *Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen* (1999) esiin selonteon käsitteen. Selonteolla tarkoitetaan tapoja, joilla ihmiset tekevät toisilleen ymmärrettäväksi itseään ja ympäröivää todellisuutta. Selonteot ovat käytännössä termi, jolla kuvataan yksittäisiä tarkasteltavia puheenvuoroja – kuvauksia sosiaalisesta todellisuudesta. (Suoninen 1999, 18–20.) Tämä viittaa kielen ideationaaliseen funktioon, eli kielen rooliin tieto- ja uskomusjärjestelmien rakentumisessa (Fairclough 1992, 64; Fairclough 1997, 80). Selonteot osaltaan sekä ammentavat sosiaalista todellisuutta, että ovat keskeisessä asemassa sen tuottamisessa. Toisin sanoen selonteot sekä heijastavat diskursseja että ovat tuottamassa niitä. Selontekoja voidaan myös tarkentaa jatkoselonteolla, jolloin siihen voi sekoittaa myös muita diskursseja. (Suoninen 1999, 29–32.) Yksittäiset kannanotot edustavat siksi harvoin vain yhtä ainutta diskurssia. Tällaista diskurssien välistä interaktiota puheessa nimitetään interdiskursiivisuudeksi. Joskus selonteissa esitetyt diskurssit voivat olla keskenään hyvinkin ristiriitaisia, mikä voi myös antaa mahdollisuuden vastarintaan ja muutokseen diskursiivisten valtasuhteiden osalta. (Fairclough 1992, 230–232; Jokinen & Juhila 2004, 101–102.) Selontekojen puhe muodostuu näin monitasoiseksi vyyhdiksi erilaisia tietämisen ja ajattelemisen tapoja, joiden purkaminen esimerkiksi kaupunkipuheen ja sen valtasuhteiden tarkastelemisen osalta on luontevaa sekä myös tutkimuksellisesti mielekästä.

4.1.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Kaupunkitila on perustavanlaatuisesti poliittinen ja määrittelykamppailun kautta muodostuva asia. Siksi kaupunkipuheessa esiintyvien diskurssien valtasuhteiden tarkastelu on olennaisessa osassa myös omaa tutkimustani. Kriittinen diskurssianalyysi on suhteellisen löyhä diskurssianalyysin laji, joka tarkastelee tätä kielenkäytön ja sosiaalisen todellisuuden

valtasuhteiden välistä suhdetta (Pietikäinen 2000, 193, 195). Kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta valta ei ole jonkin tai jonkun ominaisuus tai diskurssien ulkopuolelta tulevaa voimaa, vaan valta on produktiivista ja sosiaaliin käytäntöihin kietoutunut ilmiö (Jokinen & Juhila 2004, 75). Diskurssit ovat vahvasti läsnä tavoissa, joilla sosiaalista todellisuutta rakennetaan ja miten asioille annetaan merkityksiä. Nimeäminen, merkityksen määrittäminen, on eräänlaista symbolista valtaa (ks. Bourdieu 1989). Valta diskursseissa edustaa siis tapaa, jolla todellisuutta kuvataan selonteissa, sekä myös normatiivisemmin tapoja, jotka ohjaavat käsittämään todellisuutta tietystä tiedonrakenteellisesta näkökulmasta katsoen. Tällainen tapa käsittää valta edustaa niin sanotusti foucault’laista valtakäsitystä, ja perustuukin hyvin pitkälti Michel Foucault’n ajatuksiin (Valtonen 1998, 99).

Valtaa tutkitaan diskurssianalyysissä tyypillisesti kahdella tapaa: diskurssien välisten valtasuhteiden sekä diskurssien sisäisten valtasuhteiden näkökulmasta. Diskurssien välisten valtasuhteiden tunnistaminen onnistuu Gramscin hegemonian käsitteen avulla havaitsemalla aineiston diskurssien välistä hierarkiaa – mitkä diskurssit toistuvat eniten, minkälaista puhetta pidetään itsestäänselvänä, välttämätömänä tai ehdottomana ja niin edelleen. (Jokinen & Juhila 2004, 76–77.) Käytännössä diskurssien hegemonisuus on tunnistettavissa tekstistä diskurssien toistuvuuden lisäksi tekstin modaalisuudesta, joka ilmaisee asioiden ja ilmiöiden laatua (Fairclough 1992, 236). Diskursiivinen hegemonia viittaa siis aineistossa esitettyyn tapaan, jolla jokin todellisuuden versio vakiintuu ja syrjäyttää muut vaihtoehdot (Jokinen & Juhila 2004, 89–90). Poliitiikan konfliktinäkökulmasta (ks. Palonen 1988, 19) kansalaiset eivät näyttäydy passiivisina vallankäytön kohteina, vaan osallistuvat päätöksentekoon vastaten kaupunkisuunnittelun instituutiosta esitettyihin diskursseihin (Nevalainen 2004, 70). Konflikti kaupunkitilasta muistuttaa näin vuoropuhelua, jossa eri osapuolet tuovat esiin omia näkemyksiään kaupunkitilasta oman tilakäsityksensä kautta ja omia intressejään ajaen. Kaupunkipuheen diskursiivisen kentän hegemonisten diskurssien tunnistamisen kautta päästään lähemmäksi tapoja, joilla Rovaniemen keskustan kaupunkitilaa merkityksellisestään eri näkökulmista käsin, sekä mitkä näistä tietämisen tavoista saavat enemmän puhetilaa kaupunkikehityksessä.

Koska kiinnostukseni on vallan ja vastarinnan lisäksi toimijuudessa sekä kaupunkilaisen asemassa osana Rovaniemen kaupunkikehitystä, diskurssien sisäisten valtasuhteiden tarkastelu diskursiivisten subjektipositioiden tunnistamisen kannalta on olennaista. Kielen kautta rakennetaan myös kollektiivisia subjektivaatioita, joihin ihmiset voivat asettua subjektifikaation kautta (Viren & Vähämäki 2015, 280–281; Miller & Rose 2008, 36–42).

Subjektipositioita rakennetaan kielessä monella tapaa. Olennaista on tunnistaa puheessa mainitut ryhmät, sekä miten heistä puhutaan tai miten heitä representoidaan diskurssissa (Fairclough 1997, 143). Toisin sanoen, miten ihmisiä kategorisoidaan ja miten heihin liitetään tietynlaisia piirteitä diskurssien sisällä vaikuttaa oleellisesti sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen (Jokinen 1999b, 129–130). Myös sillä, miten toimijoiden toimintaa kuvataan puheessa, on merkitystä subjektipositoiden ja niiden valtasuhteiden kannalta. Fairclough kehottaa kiinnittämään huomiota esimerkiksi siihen, millä tavalla tekstin toimijoiden toimintaa kuvataan tekstissä – suositaanko joitain toiminnan tyyppejä ja toimijoita tekstissä, antamalla niille toimijarooli (lauseen subjekti) vai toiminnan kohteen rooli (objekti). Jonkin ryhmän asettaminen lauseessa toiminnan kohteeksi voi tuoda esiin heidän passiivisuutensa. He ovat vain päätöksenteon kohteita, eivät aktiivisia toimijoita. (Fairclough 1997, 148.) Roolit näkyvät kieliopillisina valintoina myös esimerkiksi siinä, esitetäänkö toimintaa aktiivimuodossa vai passiivimuodossa, tai nominalisoituna. Passiviimuodon ja nominalisoinnin käyttäminen etäännyttää ja abstraktoi toimintaa häivyttäen samalla sen toimijan (Hodge & Kress [1979] 1989, 9; Fairclough 1997, 147). Päähuomio kohdistuu siis toimijuuteen, kausaalisuuden ilmaisuihin ja vastuun piirteeseen, mikä on kaupunkitilan toimijoiden vallan näkökulmasta oleellista tunnistaa.

Kriittinen diskurssianalyysi kuvaa diskursiivisten käytäntöjen lisäksi sitä, miten valta ja ideologia muovaavat diskursseja. Varsinaisen analyysin jälkeen kriittinen teoriaperinne pyrkii myös usein pohtimaan diskurssien mahdollisia ideologisia vaikutuksia sosiaaliseen identiteettiin, sosiaalisiin suhteisiin sekä tietämisen ja uskomusten systeemeihin (Fairclough 1992, 12; Jokinen & Juhila 2004, 96–97). Selonteoilla voidaan myös tiedostamatta oikeuttaa vallankäyttöä, vaikka pyrkimys olisikin vastustaa sitä (Suoninen 1999, 24). Mielenkiintoista onkin pystyä selvittämään, mitä yhteistä näennäisesti kaksi päällepäin ääripäiksi luettavaa kantaa voivat tiedostamattaan jakaa hotelliprojektin suhteen, sekä millaisia asiantiloja ne voivat mahdollistaa Rovaniemen tilallisessa rakentumisessa.

4.1.2 Retoriikan analyysi diskurssianalyysin apuvälineenä

Toin jo aikaisemmin esiin Faircloughin TODA-analyysin mahdollisuuksia tarkkaan tekstimuotoisen aineiston diskursiiviseen tutkimiseen. Diskurssianalyysissä voidaan tehdä hyvinkin perusteellista tekstuaalista analyysiä diskurssien tunnistamiseksi, mutta lopulta päätöksissä korostetaan aina tutkijan tekemiä näkökulmavalintoja sekä tutkimuksen

tarkoitusta (Fairclough 1992, 232; 238). Kaikkia tekstin piirteitä ei voi eikä tarvitsekaan analysoida aineistosta, vaan tutkittavan kohteen kulttuurinen paikka sekä tutkimuksessa asetetut tavoitteet ohjaavat tutkimuksessa tehtäviä valintoja. Aineistoni koostuu argumentatiivisista julkisen mediakeskustelun aineistoista, joissa pyritään vaikuttamaan kaupunkilaisten ja päättäjien asenteisiin tornihotellihankeen suhteen erilaisin retorisin keinoin. Laajemmin ymmärrettynä retorinen argumentaatio on kaiken kielenkäytön ominaisuus, jonka seurauksena sosiaalista todellisuutta rakennetaan kielellisesti (Jokinen 1999b, 128). Retorinen argumentaatio näkyy kuitenkin vahvimmin vakuuttavuuteen pyrkivissä tekstilajeissa, minkä vuoksi retoristen keinojen kautta tehty diskurssianalyysi on tutkimuksellisesti luontevaa.

Diskurssianalyysin tavoin retoriikan analyysi on kiinnostunut kielellisistä ilmaisuista sosiaalisen todellisuuden tarkastelussa. Yksinkertaistettuna nykyinen retoriikan tutkimus on kiinnostunut erilaisista argumenttien vakuuttamiskeinoista ja keinoista, joilla väitteistä tehdään uskottavia ja luodaan sitoutumista niihin. Esimerkiksi selontekojen tuottamiseen ja perustelemiseen liittyviä kysymyksiä voidaan tutkia retoriikan analyysin avulla. (Jokinen 1999a, 46–47.) Retoriikka on siten olennaisesti sidoksissa hegemonisten diskurssien rakentumiseen (Jokinen & Juhila 1993). Retoristen keinojen analysoiminen voi myös auttaa kaupunkipuheessa tuotettavien subjektipositivoiden tunnistamisessa (Jokinen 1999b, 156–157; Juhila 1999, 170–174). Painoarvo diskurssianalyysissä on kuitenkin laajempien kulttuuristen merkitysten tuottamisen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen analysoimisessa, eikä niinkään keskustelun itsensä analysoimisessa sekä yleisösuhteen luomisen tarkastelemisessa, kuten esimerkiksi retorisessa keskusteluanalyysissä (Jokinen 1999a, 44–47). Huomioni on siis retoriikan kautta rakentuvissa diskursiivisissa muodostelmissa keskustelutilanteen responsiivisen mikrotason analyysin sijaan (ks. Jokinen 1999b, 126).

Fakthanmuodostaminen on olennaisessa osassa tiedon tuotantoon liittyvää retoriikkaa. Faktuaalistamisella tai fakthan konstruoimisella tarkoitetaan sellaista retoriikkaa, joka tähtää oman argumentoinnin totuudenmukaisuuden ja ehdottomuuden todistamiseen. Faktuaalinen kielenkäyttö on eräänlainen retoriikan äärimuoto, jossa pyritään ilmaisemaan oma kanta varmana asiantilan kuvauksena tai totuutena. (Emt., 128–129.) Tällainen retoriikka on erottamattomasti osa hegemonisten diskurssien rakentamista ja purkamista (ks. Jokinen & Juhila 1993; Jokinen 1999b, 157). Diskurssit koostuvat foucault'laisen näkemyksen mukaan totena esitetyistä lausumista, ja Foucault itse olikin kiinnostunut erityisesti “vakavista puhetapahtumista”, eli väitelausumista. Juuri väitelausumilla on arvoa – etenkin

institutionaalisessa kontekstissa. (Husa 1995, 43–44.) Kaupunkipuhe kuitenkin jatkuu kaupunkisuunnittelun instituution ulkopuolella epävirallisemmassa kontekstissa, jossa vaikuttamista tehdään myös järkkymättömien faktojen ulkopuolella. Sosiaalinen todellisuus rakentuu faktojen lisäksi myös esimerkiksi moraalisisista hyveistä, joista käydään jatkuvasti retorista kamppailua (Jokinen 1999b, 132).

Retoristen keinojen kirjo on laaja, ja diskurssien välistä kaupunkitilan konfliktia voidaan käydä useita eri retorisia keinoja hyödyntäen. Kaupunkipuheen ja sen subjektien rakentumisen kannalta olennaisimpia retorisia keinoja ovat etenkin vaihtoehdottomuuspuhe, konsensuksella vahvistaminen, kategorioiden käyttö sekä puhujakategorialla oikeuttaminen tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen. Vaihtoehdottomuuspuheella tarkoitetaan vahvaa retoriikkaa, jossa argumentti esitetään puhujista ja tulkinnoista riippumattomina tosiasioina, jotka on pakko oppia hyväksymään. Vaihtoehdottomuuspuheelle on ominaista toimijoiden ja toimijuuden häivyttäminen argumentista, joka voidaan tehdä esimerkiksi passiivimuotoa ja nominaalimuotoa käyttämällä. (Emt., 140–141.) Tämänkaltaisen tekstin transitiivisuuden tunnistaminen voi auttaa hahmottamaan, suositaanko puheessa joitain toiminnan tyyppejä (Fairclough 1992, 235). Konsensuksella vahvistavassa retoriikassa argumentissa korostetaan sitä, että mielipide ei ole vain puhujan oma, vaan muut ovat hänen kanssaan samaa mieltä asiasta. Tätä voidaan vahvistaa korostamalla sitä, kuinka argumentti näyttäytyy itsestäänselvyytenä enemmistölle, esimerkiksi kaupunkipuheen osapuolille. (ks. Jokinen 1999b, 138–139.) Kategorioiden käyttö retorisenä keinona perustuu kielen tapaan ryhmittää sosiaalista todellisuutta (ks. Billig 1987, 134–135, 152). Huomio keskitetään siihen, millä tavalla asioita representoidaan, minkälaisin termein niistä puhutaan ja miten tilanteinen konteksti vaikuttaa näihin valintoihin. (Jokinen 1999b, 141–142). Kategorioiden käyttöä on oleellista tunnistaa etenkin subjektipositioiden rakentumisen kannalta. Puhujakategorioilla oikeuttavassa retoriikassa argumenttia pyritään vahvistamaan yhdistämällä jokin kategoria tietynlaiseen tietämiseen, antaen sille erityistä painoarvoa argumentoinnin kentällä (Potter 1996, 114). Lausunto jonkin alan ammattilaiselta otetaan usein vastaan vakuuttavampana kuin tavanomaisempi maallikon puhe. Kuitenkin myös jonkin muun kontekstuaalisesti merkittävän tekijän korostaminen omassa tai toisen puheessa voi auttaa vahvistamaan argumenttia. (Jokinen 1999b, 135–139.) Esimerkiksi Rovaniemen kaupunkipuheessa oman rovaniemeläisyyden, lappilaisuuden tai yrittäjyyden korostaminen voi auttaa vahvistamaan argumenttia. Puhuja-aseman tuominen esiin auttaa myös hahmottamaan kaupunkipuheessa

muodostuvien diskurssien sisäisten subjektipositioiden keskinäistä dynamiikkaa – kelle annetaan puhetilaa, ja minkälaista toimintaa eri kategorisilta identiteeteiltä odotetaan.

Esimerkiksi näillä tavoin tornihotellin kontekstissa käytävää retorista kamppailua voidaan käydä. Itse aineisto lopulta kertoo sen, minkälaisen retoriikan varaan diskursseja rakennetaan. Retoriikka voi olla pitkälle kärjistyneissä tilanteissa sekä puolustavaa että hyökkäävää. Puolustavalla retoriikalla tarkoitetaan sellaista argumentointia, joka pyrkii oman argumentaatioposition vahvistamiseen, kun taas hyökkäävä retoriikka tähtää vasta-argumenttien heikentämiseen. (Emt., 130, 155–156.) Rovaniemen pitkään jatkuneessa epävakaassa ilmapiirissä matkailurakentamisen suhteen argumenteissa on odotettavissa piirteitä kummastakin. Argumentatiivisten selonteiden myötä kaupunkitilaa ja tornihotellihanketta representoidaan aina joidenkin diskurssien näkökulmasta oikeuttaen joitain asiantiloja ja samalla torjuen toisia. Kaupunkitilan toimijoista rakennetaan myös subjektipositioita, joiden puhetila määräytyy diskurssien mukaan joko sallimalla tai rajoittamalla toimintamahdollisuuksia. Tämän vuoksi kaupunkipuhe ei ole vain aiheen ympärillä käytävää keskustelua kaupunkipolitiikan ja -suunnittelun institutionaalisen toiminnan ulkopuolella, vaan olennainen osa kaupunkitilan rakentumista ja kaupunkikehitystä, sekä lopulta myös osa rovaniemeläisten elämää.

4.2 Kaupunkipuhe aineistona

Diskurssianalyysin aineistomahdollisuudet ovat suhteellisen laajat, kunhan aineistossa käytetään kieltä ja tuotetaan sosiaalista todellisuutta kielellisesti (Suoninen 1995, 101). Etusijalle diskurssianalyysissä kuitenkin asetetaan usein niin kutsutut luonnolliset aineistot, jotka ovat olemassa tutkimuksesta riippumatta. Tällaisia aineistoja ovat esimerkiksi sanomalehtikirjoitukset, tutkimukset, asiakirjat, puolueohjelmat sekä muut vastaavat kirjalliset dokumentit (Jokinen 1999b, 126–127). Tämän vuoksi tyypillinen aineisto myös kaupunkitilan konfliktitilanteiden tutkimukseen ovat etenkin paikallisuutiset sekä niiden yleisöosastokirjoitukset (ks. esim. Nevalainen 2004; Lappi 2007). Erilaiset julkisen median aineistot ovat helposti lähestyttäviä ja voivat avata hotelliprojektin ympärillä käytävää keskustelua kaupunkitilasta laajasti eri näkökulmista. Paikallispolitiikkaa käydään yhä useammin julkisen median areenalla (Nieminen & Pantti 2004, 19), minkä vuoksi sen hyödyntäminen tutkimuksessani on luontevaa. Mahdollisista media-aineistoista kaikkein relevanteimmaksi valikoituu ehdottomasti Lapin Kansan verkkouutiset sen Lappi-kontekstin

vuoksi, sekä Uusi Rovaniemi -kaupunkilehden uutisjulkaisut ilmiön koskettaessa nimenomaan Rovaniemen kaavoittamista. Lapin Kansa ja Uusi Rovaniemi uutisoivat paljon Rovaniemen matkailuun ja kaupungin paikallispolitiikkaan liittyen, eikä Arinan hotelliprojekti ole lainkaan poikkeus. Matkailurakentaminen ja sen kehitys on paljon puhuttanut aihe Lapissa, minkä vuoksi myös Arinan kiistellyn kaavahankkeen tapahtumia on seurattu tarkasti. Neutraalimpien asiauutisten lisäksi hotelliprojekti on poikanut myös lukuisia mielipidekirjoituksia, pääkirjoituksia ja kolumneja hotelliprojektin puolesta ja vastaan. Uutismedian alustalla käyty julkinen keskustelu voi avata tornihotellihankkeen ympärillä käytävää diskursiivista määrittelykamppailua toimivalla tavalla, ja antaa mahdollisuuden päästä käsiksi tapoihin, joilla kaupunkikeskustaa rakennetaan diskursiivisesti.

Haut artikkeleita valittaessa on tehty käyttämällä Lapin Kansan verkkolehden aihehakutoimintoa, jonka avulla pystyin hakemaan uutisia niihin kiinnitettyjen aihetunnisteiden kautta. Samalla hakutoiminnolla sain myös Uusi Rovaniemi -lehden artikkelit, sillä kumpikin lehti kuuluu Kaleva Oy:n mediakonserniin. Käyttämiäni aihetunnisteita olivat esimerkiksi ”tornihotellit”, ”matkailu”, ”kaavoitus” ja ”Osuuskauppa Arina”. Hakutulokset antoivat minulle myös paljon Arinan hotelliprojektin ulkopuolisia uutisia. Poimin artikkeleista kaikkein osuvimmat tulokset, sekä kävin joitain tuloksia läpi varmistuakseni niiden sisällöstä. Tulokseksi sain 30 Lapin Kansan ja 5 Uusi Rovaniemi -lehden artikkelia, joista 6 on pääkirjoituksia, 9 kolumneja ja loput 20 lukijoiden mielipidekirjoituksia. Artikkelien pituus vaihtelee noin sivun mittaisista teksteistä pariin sivuun, ja ne on julkaistu 28.10.2019 – 23.1.2026 välisenä aikana. Julkaisutiheys on ollut voimakkainta syksyn 2023 ja kevään 2024 välisenä aikana, kun Rovaniemen kaupunginhallitus ei ollut vielä päättänyt tornikaavan toteuttamisesta. Tämän jälkeen keskustelu tornihotellista hiljeni, mikä on selitettävissä hankkeen keskeytymisellä hankkeesta tehtyjen valitusten vuoksi. Kuitenkin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden joulukuussa 2025 antaman kaavan kumoamispäätöksen myötä keskustelu tornihotellista tuli taas ajankohtaiseksi 2026 vuodenvaihteessa.

Uutismediassa julkaistuun kaupunkipuheeseen liittyy puheen tuottamisen ja vastaanottamisen kannalta oleellisia taustatekijöitä, jotka vaikuttavat tapaan, jolla tekstiä tuotetaan sekä miten siihen tulisi suhtautua. Argumentatiivisella aineistolla on vakuuttamiseen tähtäävä funktio niin kunnallisen päätöksenteon kuin lukijoiden mielipiteiden suhteen (ks. Jokinen 1999b, 127). Kaupunkipuheen selontekojen funktio on määritellä kaupunkitilaa ja tuottaa sitä jonkin diskurssin mukaisesti. Tutkimani kaupunkilaisten antamat selonteot ovat harkitusti

rakennettuja retorisia vastauksia Rovaniemen keskustan kaupunkisuunnittelulle. Argumentatiivinen aineisto orientoi myös tekstin tuottajaa sekä lukijaa lähestymään tekstiä tietyllä tapaa. Argumentatiivinen genre sisältää lähtökohtaoletuksen omaksua kirjoittajan esittämä kanta (Pekonen 1991, 54). Genren lisäksi kaupunkipuheen yhteiskunnallinen konteksti ohjaa teksteissä käytettävää argumentaatiota sekä sen vakuuttavuutta. Tornihotellin kaupunkipuheen koskettaessa paikallispolitiikkaa, kaupunkipuhe ottaa osaa kaupunkisuunnittelun instituution virallisuonteiseen kaupunkitilan ohjaamiseen. Tällä kentällä eri argumentit eivät ole keskenään yhtä vakuuttavia (ks. Fairclough 1992, 66–67).

Vakiintuneet tekstityylit tai genret on erittäin tarpeellista tunnistaa ennen analyysin tekoa, sillä genrejen erityispiirteet ohjaavat tekstissä käytettävää retoriikkaa sekä millaisia diskursseja tekstissä voidaan käyttää. Genret toimivat näin yhtenä oleellisina kontekstuaalisina tekijöinä. (Emt., 1992, 233.) Argumentatiivisista tekstityypeistä pääkirjoitukset ovat toiminnan tyypinä hieman erilaisia mielipidekirjoituksiin ja kolumneihin verrattuna, sillä niissä ilmaistaan yleisesti lehden virallinen kanta jotain asiantilaa kohtaan (van Dijk 1993, 256). Pääkirjoituksissa läpikäydään usein jonkin yksittäisen ajankohtaisen aiheen tai kiistatilanteen ympärillä käytävää keskustelua, mikä antaa pääkirjoituksessa annetusta kannasta myös ehkä paremmin jäsennellyn kuvan (Alasuutari 1996, 30). Pääkirjoituksissa lukijalle pyritään myös rakentamaan selkeä kuvaus keskusteltavasta aiheesta, minkä vuoksi argumentointi on harvoin räikeää, ja enemmänkin selostavaa ja yleismaailmallista. Pääkirjoitusten yleisöksi voidaankin siksi määrittää koko lehden lukijakunnan kattava universaaliyleisö (ks. Perelman [1977] 1996, 20–21). Pääkirjoitusten hienovaraisen argumentatiivisen luonteen ja tekstilajin institutionaalisen aseman vuoksi niiden vaikutusta on arvioitava hieman eri tavalla (Katajamäki 2018, 186–187).

Kolumni on kantaottava mielipidekirjoitus, jonka on tarkoitus vaikuttaa mielipiteisiin. Kolumnit käsittelevät pääkirjoitusten tavoin usein jotain ajankohtaisia yhteiskunnallisia tapahtumia, tai myös yksilöllisiä kokemuksia jonkin aiheen tai ilmiön ympärillä. Näin kolumnien kautta voidaan tuoda jokin tietty, uusi tai yllättäväkin näkökulma osaksi yhteiskunnallista keskustelua. (Jaakkola 2013, 234–235.) Lehden omien toimittajien kirjoittamissa kolumneissa lehdellä on mahdollisuus kommentoida yhteiskunnallisia tapahtumia vapaasti ja esittää niistä tulkintoja (Reunanen & Väliverronen 2020, 118). Koska kolumnien ei ole tarkoitus vastata koko lehden kantaa jostain aiheesta, niiden argumentointi

on usein vapaampaa, mutta voi myös samalla kantaa vähemmän painoarvoa kaupunkipuheen kentällä pääkirjoituksiin verrattuna.

Kolumnit ja mielipidekirjoitukset ovat keskenään samankaltaisia argumentatiivisia tekstilajeja, mutta näiden genrejen välillä on muutamia olennaisia sävyeroja. Lehtien yleisöosastoon kuuluvat mielipidekirjoitukset ovat selkeästi lehden ulkopuolisten kirjoittamia argumentatiivisia tekstejä (Jaakkola 2013, 267). Kirjoittajat voivat olla esimerkiksi kunnallispoliitikkoja, tutkijoita, asiantuntijoita tai muuten vain keskusteltavasta aiheesta kiinnostuneita paikallisia asukkaita. Kirjoittajan asema suhteessa käytävään keskusteluun vaikuttaa tapaan, jolla teksti vastaanotetaan (Fairclough 1992, 68). Kuitenkin näin lehdet antavat lukijoilleen mahdollisuuden osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ilmaista mielipiteensä esimerkiksi kunnallispoliittisia päätöksiä koskien. Useat tutkimukset osoittavat mielipidekirjoitukset vaikuttaviksi julkisen mielipiteen muodostumisen kannalta. (Richardson 2007, 149–150.) On kuitenkin huomioitava, että lehti viimekädessä päättää, minkälaisia juttuja julkaisee. Keskenään turhan samankaltaisia mielipidekirjoituksia tuskin julkaistaan, mikä voi antaa lehden mielipidekirjoituksista jonkin aiheen ympärillä heterogeenisemmän kuvan lehden ulkopuoliseen diskursiiviseen kenttään verrattuna (Hurtig 2012, 28–30).

Valitsemaani media-aineistoon liittyy myös toki tiettyjä varauksia, jotka tulee ottaa huomioon. Uutismedia ei ole täysin neutraali alusta oman mielipiteen ilmaisemiselle, vaan median oma rooli valtasuhteiden uusintajana ja erilaisten diskurssien vahvistajana vaikuttaa merkittävästi diskursiivisen kentän muodostumiseen (Fairclough 1997, 136). Uutismedioilla on päätösvalta sen suhteen, mitä julkaistaan ja mihin lukijoiden halutaan kiinnittävän huomiota. Median oma rooli valtasuhteiden mahdollisena uusintajana tai eräänlaisena argumentoinnin moderoijana on tämän vuoksi tärkeää arvioida. Median valtasuhteita voidaan siis tutkia myös tekemällä näkyväksi poliitikkojen ja lehtikirjoitusten suostuttelun keinoja (Suoninen 1995, 101). Haluan kuitenkin korostaa, että uskon hotelliprojektin ympärillä käytävän julkisen median keskustelun toimivan riittävänä retorisen kamppailun tai argumentoinnin kenttänä (ks. Jokinen 1999b 126, 157), jonka kautta diskursiivisia valtasuhteita voidaan ymmärtää. Tämän vuoksi en suuntaa huomiotani liikaa uutismedian valtasuhteiden tutkimiseen, kuten esimerkiksi Nevalainen tekee väitöskirjassaan (ks. Nevalainen 2004).

Perustelen eri tekstityypeistä koostuvaa aineistovalintaani myös sillä, että niiden toiminnan tyyppi on samanmuotoista. Kaikkien aineistojen funktio on esittää argumentteja tornihotellin

puolesta tai vastaan toimittain kielen ideationaalista funktiota (Fairclough 1997, 80, 136; Fairclough 1992, 64). Erilaisten aineistojen sisällyttäminen auttaa myös rakentamaan kattavamman kuvan diskurssien esiintymisestä niin diskursiiviselta vaikuttavuudeltaan merkittävimmissä pääkirjoituksissa kuin vähemmän virallisissa yleisöosastokirjoituksissa. Tämä on diskurssiteorian näkökulmasta aineistoa rikastavaa sekä myös tutkimuksellisesti mielenkiintoista.

4.2.1 Keskeiset tausta-aineistot

Hotelliprojektin diskursiivista kenttää voi olla vaikeaa hahmottaa kokonaisuutena ilman projektiin liittyviä kaupunkisuunnittelun tekstejä, strategioita ja asiakirjoja. Kaupunkisuunnittelun konfliktitilanteissa kaupunki merkityksellistää kaupunkitilan suunnitteluasiakirjojen ja julkaisujen välityksellä, minkä jälkeen kaupunkilaiset vastaavat tähän omien kanaviensa kautta. Aikaisemman tutkimuksen mukaan kaupunkisuunnittelun tekstit usein esitetään näkökulmasta, jossa se saavuttaa legitimoidun, luonnollistetun ja normaalin käytännön aseman. (Nevalainen 2004, 34). Julkisen median pääkirjoitusten tavoin viranomaistekstit ovat institutionaalinen tekstilaji (Kankaanpää 2006, 43–44). Aineistoni kaupungin julkaisemat viranomaislähteet voidaan nähdä lähtökohtaisesti kaupungin omana virallisena selontekona, jonka julkinen ja virallinen luonne jo itsessään luovat valta-etäisyyttä siihen vastaaviin kansalaisiin, ja omaa siten erilaista painoarvoa kuin esimerkiksi mielipidekirjoitukset.

Tausta-aineistojen merkitys muulle aineistolle on merkittävää myös sen vuoksi, että ne auttavat kontekstoimaan muita kaupunkipuheen selontekoja. Argumentoivassa uutismediassa voidaan ottaa kantaa kunnallispoliittisiin tapahtumiin tai uutisiin, mikä tekee niistä vahvan intertekstuaalisia (Jokinen 1999b, 129; Fairclough 1997, 140). Myös kaupunkipuheen kautta voidaan vastata kaupungin tekemiin päätöksiin tornihotellihankkeen suhteen, ja ikään kuin jatkaa keskustelua virallisen päätöksenteon ulkopuolella. Tämän lisäksi artikkelit voivat vastata myös toisiin artikkeleihin, ja siten antaa oman panoksensa laajempaan tornihotellikeskusteluun vahvistaen joitain diskursseja ja samalla heikentäen toisia. Tämä tekee aineistostani jossain määrin dialogista niin taustalla vaikuttavan kaupunkipolitiikan kuin muiden saman aiheen artikkeleiden kanssa (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019, 112).

Rovaniemen kaupungin verkkosivuilta on löydettävissä paljon tutkimuksen kannalta oleellisia tausta-aineistoja. Verkkosivujen kaavatori-välilehdeltä kuka tahansa voi hakea kaupungin kaavoitukseen ja alueelliseen päätöksentekoon liittyviä asiakirjoja vapaasti. Tutkimukseni kannalta tärkeimpiä aineistoja ovat keskustan korttelin 17 ja ympäröivän katualueen kaavaselostukset, asemakaavan muutoksen rakennustapaohje sekä erilaiset selvitykset korttelin kaavoitukseen liittyen. Tämän lisäksi Rovaniemen strateginen yleiskaava vuodelle 2050 sekä viimeisin Rovaniemen kaupunkistrategia 2030 ovat tutkimukseni kannalta merkittäviä tausta-aineistoja, joilla pystyn taustoittamaan kaupunkipuheena annettuja selontekoja. Eri julkaisujen ajallinen konteksti on oleellista tunnistaa, sillä esimerkiksi Rovaniemen strateginen yleiskaava 2050 vireilletuloa käsiteltiin kaupunginhallituksessa 29.4.2024 (Rovaniemi 2026a) kesken hotelliprojektin suunnittelun. Korkeamman rakentamisen lisääminen ei ole kuitenkaan uusi keskustelunaihe, ja esimerkiksi Rovaniemen keskustavision 2050 *Asuinalueiden tiivistämisen suuntaviivat* -selvityksen taustalla toimii jo vuonna 2021 valmistunut *Rovaniemen alueidenkäytön linjaukset 2035* -työ. (Rovaniemi 2026b).

4.2.2 Tutkimukselliset haasteet ja oma tutkijapositio

Valtasuhteiden diskursiivisessa tutkimuksessa – kuten laadullisessa tutkimuksessa muutenkin – on oleellista tunnistaa oma tutkijapositio. Diskurssianalyysissä tutkija tekee jatkuvasti valintoja, erottelua ja yksinkertaistamista, sekä joidenkin piirteiden korostamista tai sulkemista kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle (Suoninen 1995, 106). Siinä mielessä tutkijalla on valtaa diskursiivisen kentän rakentumisen kannalta. On tärkeää myös selvittää omaa suhtautumistani itse hotelliprojektiin. Kaupunkitila rakentaa kokemusta itsestämme ja identiteetistämme, ja rakentamisen kiihtyvyys voi estää meitä kiintymästä paikkoihin, mikä voi johtaa kuulumattomuuden tunteeseen sekä pysyvyyden kaipuuseen. (Nevalainen 2004, 99–103.) En kuitenkaan itse katso lukeutuvani mihinkään hotelliprojektin konfliktin intressiryhmistä, ja pyrin ottamaan mahdollisimman objektiivisen otteen tutkimuksessa. Aikaisempi tutkimus ohjaa minua olettamaan valtasuhteiden olemassaolon, mutta pyrin analyysissäni avoimuuteen sekä annan etukäteisoletusten vastaisille tuloksille luvan nousta esiin (ks. Jokinen & Juhila 1999, 87). Vasta analyysin jälkeen on perusteltua esittää diskurssien mahdollisia seurauksia kriittisessä valossa.

Diskurssianalyysissä on olennaista tunnistaa sekä diskurssien tilanteinen rakentuminen paikallisissa prosesseissa että laajemman diskursiivisen ilmaston ja kulttuuristen merkitysten vaikutus omaan tutkimuskohteeseen (emt., 59). Tämän jännitteen ymmärtäminen on Rovaniemen kaupunkipuheen diskurssien tunnistamisessa keskeistä. Olen tuonut tutkimuksessani esiin kaupunkitilan ja kaupunkisuunnittelun rakenteita ja vallan ulottuvuuksia taustakontekstina, joiden kautta haluan sitoa Rovaniemen tornihotellihankkeen osaksi niitä kulttuurisia jatkumoa, joiden uskon vaikuttavan ilmiön taustalla. Haluan kuitenkin myös välttää omassa tutkimuksessani liiallisia olettamuksia, minkä vuoksi haluan lähestyä analyysiäni aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisyys on näkynyt myös omassa analyysityöskentelyssäni aineiston tarkkana läpikäyntinä sekä diskurssien muodostamisena sen kielellisten valintojen pohjalta aineiston ulkopuolelta tehtyjen määrittelyjen sijaan. Haluan näin antaa aineistolle mahdollisuuden tuottaa kaupunkipuheelle epätyypillisiä diskursseja tai jopa viitteitä transformaatiosta Rovaniemen kaupunkitilan diskursiivisissa esitystavoissa.

Diskursiivisen transformaation mahdollisuus tulee kuitenkin ottaa suurella varauksella, sillä aineistoni on hyvin rajattu, ja kattaa vain valitsemani artikkelit. Tutkimukseni ei voi antaa täysin kattavaa kokonaiskuvaa Rovaniemen kaupunkitilan diskursiivisesta kentästä tai kaupunkilaisten suhtautumisesta Arinan hankkeeseen. Tällaisen tiedon saavuttaminen olisi ensinnäkin todella hankalaa, ja selkeästi pro-gradu tutkielmalle asetettujen rajojen ulkopuolella. Tämä myös vaatisi merkittävästi omista tutkimuksellisista valinnoistani poikkeavan lähestymistavan, kuten esimerkiksi laajan kyselytutkimuksen. Suosin diskurssianalyysin preferenssien mukaisesti luonnollisia aineistoja, minkä vuoksi Lapin Kansan ja Uusi Rovaniemi -lehden aineistot ovat mielestäni sopivin valinta. Lapin Kansa on lappilaisten keskuudessa suosittu lehti (Lavia 2019), ja on toiminut vaikuttavana alustana tornihotellihankkeesta käytävälle keskustelulle ja mielipiteiden muodostumiselle. Tiedotusvälineiden asema nyky-yhteiskunnassa on merkittävä, minkä johdosta myös tiedotusvälineiden teksteissä muodostuneilla identiteeteillä ja niiden välisillä suhteilla on merkitystä (Fairclough 1997, 166).

Analyysini tarkoituksena on nostaa aineistosta esiin nousseita tietämisen tapoja ja puhetapoja, joilla tornihotellihankkeesta ja kaupunkikeskustasta puhutaan. Nämä diskurssit on havaittavissa aineiston retorisisista selonteista, joiden kautta sosiaalista todellisuutta tuotetaan, käsitteellistetään ja kategorisoidaan. Näin ilmaistuna diskurssianalyysi voi näyttää suhteellisen suoraviivaiselta, mutta haluan kuitenkin vielä erotella ja tarkentaa niitä tapoja,

joilla olen lähestynyt tekstiä analyyttisesti. Koska tutkimukseni käsittää sekä diskurssien tunnistamista että niiden välisten ja sisäisten valtasuhteiden kriittistä erottelua, tutkimuksen analyysi rakentuu monivaiheisesti. Analyysiprosessin ensimmäisen vaiheen tarkoituksena on kevyesti silmäillä aineistoa ja hahmottaa siitä laajoja temaattisia kokonaisuuksia – mistä tornihotellikeskustelussa puhutaan, minkä asioiden ympärille tilan sosiaalinen rakentuminen keskittyy, minkälaisia asenteita projektia kohtaan esitetään ja mikä on yleinen ilmapiiri tornihotellikeskustelussa. Tähän työvaiheeseen kuuluu myös aineiston koodaaminen. Aineistot etenevät kronologisessa järjestyksessä vanhimmasta artikkelista tuoreimpaan aineistolyhentein LK (Lapin Kansa) ja UR (Uusi Rovaniemi).

Ensimmäisten silmäilevien lukukertojen jälkeen suuntaan huomioni teksteissä esitettyihin väittämiin – mitä retorisia keinoja selonteissa käytetään, ja miten erilaisia kantoja perustellaan väittämässä. Toisin sanoen huomioni keskittyy niihin tapoihin, joilla sosiaalista todellisuutta representoidaan retorisesti tornihotellihankkeen ympärillä. Tämän jälkeen seuraa diskurssien välisten valtasuhteiden tunnistamisen vaihe. Diskurssien välisiä valtasuhteita voidaan tunnistaa kiinnittämällä huomioita siihen, minkälainen puhe toistuu eniten sekä miten erilaisiin puheisiin suhtaudutaan tornihotellikeskustelussa. Hegemoniset diskurssit voidaan nähdä itsestäänselvyytenä, minkä vuoksi niiden puolesta argumentoiminen voi olla vähäisempää. Viimeiseksi pyrin tunnistamaan diskurssien sisäisiä valtasuhteita, eli sitä, miten valta rakentuu diskurssien sisällä eri diskursiivisten subjektipositioden välillä. Huomio kiinnittyy representoimisen tapoihin niin selonteissa esitettyjen toimijoiden kuin kirjoittajan itsensä kannalta, sekä näiden positioden puhetilaan diskurssien sisällä.

5. KAUPUNKIPUHE ARINAN TORNIHOTELLIHANKKEESSA

Analyysini aikana huomasin, kuinka Arinan tornihotellihankkeen yhteydessä puhutaan useissa selonteissa myös muista vastaavanlaisista matkailurakentamisen hankkeista. Esimerkiksi paljon kansalaiskeskustelua herättänyt Sairaalanniemen kaavahanke toimii useassa selonteossa eräänlaisena varoittavana esimerkkinä huonosta päätöksenteosta. Kuitenkin kaikkein eniten Arinan tornihotelliprojektin yhteydessä puhutaan ymmärrettävästi myös asuntoyhtiö Rova-Pekan suunnittelemasta asuin- liike ja huoneistohotellirakennuksesta, joka sijoittuu samaan Lapinmaan kortteliin, johon Arinan tornihotellia suunnitellaan. Vaikka

Rova-Pekan projekti onkin useassa analysoimassani selonteossa läsnä – hankkeista puhutaan joskus jopa Rovaniemen “kaksoistorneina” – (esim. Talvensaari 2024a) olen jättänyt siihen liittyvät kommentit tietoisesti huomioimatta. Suurin osa käytävästä kaupunkipuheesta kohdistuu kuitenkin yksinomaan Arinan tornihotelliin sekä sen ympärillä käytävään päätöksentekoon, ja Rova-Pekan tornirakennus pääsee ikään kuin siinä sivussa livahtamaan laajemmalla kansalaiskeskustelulta. Tähän voi vaikuttaa myös Rova-Pekan tornin matalampi 14 kerroksen koko, sekä se, että kyseessä ei ole puhtaasti matkailuun tarkoitettu rakennus kuten Arinan tornihotelli. Matkailu jakaa mielipiteitä Rovaniemellä, minkä vuoksi suurempi hotellirakennus on ymmärrettävästi myös suurempi puheenaihe.

Artikkeleiden aineistot eivät muodosta diskursiivisesti homogeenista aineistoa, vaan kaupunkipuhetta tuoteaan selvästi erilaisten tietojen ja tietämisten tapojen varaan toisisistaan poikkeavilla tavoilla. Eri diskurssien välillä on havaittavissa myös keskinäistä jännitettä, joka viestii diskursiivisesta kamppailusta eri diskurssien välillä. Keskustelua dominoivat tornia kritisoivat kannat, mikä on argumentatiivisten aineistojen näkökulmasta odotettavaa, sekä myös genretyypillistä – mielipidekirjoittamisella pyritään muuttamaan yleistä käsitystä jostain asiantilasta, ja vaikuttaa tehtäviin päätöksiin. Tämän vuoksi en jaa tuloksiani niistä havaittavien argumentaatiopositioiden mukaan torniposiitiviseen ja torninegatiiviseen positioon, vaan käyn tuloksiani läpi niistä havaittavien diskurssien kautta. Nämä diskurssit sekä niiden interdiskursiiviset monen diskurssin muodostelmat rakentavat positioita, jotka ovat joko hotelliprojektia vastaan, sen puolella, tai suhtautuvat siihen neutraalisti.

Argumentaatiopositioista voidaan huomata kuitenkin tietynlaisia painotuksia eri genrejen välillä. Pääkirjoitukset ovat sävyiltään huomattavasti neutraalimpia kuin esimerkiksi kolumnit tai mielipidekirjoitukset, vaikka ne saattavatkin sisältää neutraalin asiatekstin lisäksi myös argumentointia. Pääkirjoitukset myös toistavat vahvasti matkailun elinkeinorakenteellisen aseman tärkeyttä, kun taas esimerkiksi mielipidekirjoituksissa voidaan nähdä matkailua suoraan haastavia selontekoja. Pääkirjoituksilla on genrenä paljon enemmän yhteiskunnallista painoarvoa, joka vaikuttaa ihmisten asenteisiin (Katajamäki 2018, 186–187). Siksi neutraalimmilla pääkirjoituksilla on huomattavasti enemmän vaikutusta diskurssien rakentumisessa, vaikka niitä olisikin määrällisesti vähemmän kuin torninegatiivisia yleisöosastokirjoituksia.

Olen hahmottanut aineistosta kolme laajempaa diskurssia: **elinkeinodiskurssin**, **kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin** ja **pelisääntödiskurssin**. Diskurssit menevät välillä

hieman limittäin, minkä vuoksi selonteista saattoi olla hankalaa hahmottaa, mistä diskurssista on milloinkin kyse. Diskursseista on kuitenkin havaittavissa selvästi toisistaan eriäviä tapoja merkityksellistää kaupunkia ja käsittää kaupunkikehityksen subjektipositioita.

5.1. Elinkeinodiskurssi

Matkailun voimakkaalla kasvulla on selkeä vaikutus siihen, minkälaiseksi kaupungiksi Rovaniemi ymmärretään ja millä tavalla Rovaniemeä toivotaan kehitettävän tulevaisuudessa. Lapin Kansan ja Uusi Rovaniemi -lehden kaupunkipuheesta tunnistettava **elinkeinodiskurssi** korostaa matkailun asemaa Rovaniemen elinkeinorakenteessa sekä kaupungin identiteetissä muutenkin. Rovaniemi on diskurssissa matkailukaupunki, ja turismi osana Rovaniemeä ilmaistaan käytännössä itsestäänselvyytenä. Koska Rovaniemi on matkailukaupunki, on sen vastattava matkailun kasvavaan kysyntään etenkin keskustassa. Keskustan kuvataan tarvitsevan lisää majoituskapasiteettia kipeästi, ja siitä kerrotaan olevan jo ajoittain puutetta. Tämä on este matkailulle ja sen kehittämislle. Keskustan tiivistäminen vastaisi matkailun majoitustarpeisiin, minkä vuoksi korkea ja maankäytön kannalta tehokas hotelli voisi olla tarpeellinen hanke.

Diskurssi ei ole artikkeleissa kaikkein esiintyvin, mutta kannasta riippumatta usein havaittava ja harvoin kiistelty diskurssi. Diskurssin hegemonisuus ei ole suoraan verrannollinen sen esiintyvyyteen, vaan se käy ilmi ehkä jopa vahvemmin sanomattomien olettamuksien ja itsestäänselvyytenä pidettävien lähtökohtien kautta. Vaikka diskurssia ei esiinny määrällisesti eniten, on sen asema silti selvän hegemoninen tornihotellikeskustelun diskursiivisella kentällä. Kuvaukset Rovaniemestä matkailukaupunkina ovat selkeästi esillä sekä hotellihanketta vastustavissa että sitä myötäilevissä selonteissa. Diskurssi on siis eräänlainen lähtökohtaoletus, johon muilla diskursseilla vastataan. Matkailua ei varsinaisesti kielletä eikä matkailuelinkeinon diskurssin hegemonisen aseman vuoksi kyseenalaisteta Rovaniemen pääelinkeinona kuin muutamassa selonteossa. Myös näissä matkailua kritisoivissa selonteissa tuodaan esiin sen hyötyjä. Tällä tavoin omasta argumentaatiosta voidaan saada uskottavampi antamalla myönnytyksiä myös vasta-argumentoijille. Joka tapauksessa tornihotellikeskustelun perusteella on selvää, kuinka hegemoninen asema matkailun elinkeinolla on Rovaniemen keskustan kaupunkipuheessa.

Diskurssia esiintyy kaikissa tornihotellia kannattavissa artikkeleissa, sekä lähes kaikissa neutraaleissa kannanotoissa. Lisäksi diskurssia esiintyy myös usein selvästi hanketta vastustavissa artikkelissa. Tämä viestii siitä, että vaikka tornihotellia vastustettaisiinkin, on matkailun elinkeinon asema kaupunkipuheessa varsin vankka. Tämän lisäksi elinkeinodiskurssia on havaittavissa lähes kaikissa pääkirjoituksissa ja kolumneissa, sekä yli puolessa mielipidekirjoituksista. Pääkirjoitusten ja kolumnien kulttuurinen vaikutus on mielipidekirjoituksia suurempi, ja niiden viestillä on myös suurempaa painoarvoa mielipidevaikuttamisen kannalta. Tämän vuoksi elinkeinodiskurssin vahva läsnäolo näiden kirjoittajatyypin artikkeleissa ei ole lainkaan odottamatonta – pääkirjoitusten tornikanta on maltillisen neutraali, mutta matkailun tärkeyden korostaminen tornihotellihankkeesta käytävässä keskustelussa tuo esiin sen hegemonista asemaa. Sen sijaan vahvasti matkailun elinkeinoa vastustavat selonteot pääkirjoituksissa olisivat huomattavasti yllättävämpiä, ja hegemonisen diskurssin vastaisia.

Matkailualan elinkeinomerkitystä painottavassa puheessa Rovaniemi kategorisoidaan vahvasti matkailukaupungiksi. Matkailusta puhutaan selkeänä osana Rovaniemen identiteettiä, perusolemusta ja kaupunkilaisten arkea elinvoimaa tuottavana pääelinkeinona, jonka menestyksestä kaupunki on riippuvainen. Kaupunki on elinkeinorakenteensa kannalta riippuvainen matkailun kehityksestä, minkä vuoksi sen on tarjottava sen kehittymiselle parhaat mahdolliset olosuhteet. Tämän vuoksi hotellien vuodepaikkojen täytyessä ja vuosittaisen matkailijavirran kasvaessa ennätyslukemiin kaupungin on kyettävä vastaamaan tarjontaan – onhan kyseessä Rovaniemen elinvoiman turvaaminen. Näin matkailu kategorisoituu elinkeinon sijaan suoranaiseksi elinehdoksi kaupungille.

LK21: Kannatan matkailun ja sitä palvelevien hankkeiden toteuttamista, koska matkailusta on tullut Rovaniemen ja koko Lapin vetovoimaisin elinkeino. Sen taloudellinen merkitys on alueelle erittäin suuri ja sitä tulee kehittää.

Elinkeinon merkitystä korostavassa puheessa Arinan laajentamispyrkimyksiä pidetään perusteltuna ja yleisesti hyväksyttävänä tavoitteena, jonka ei pitäisi haitata ketään. Samalla matkailun asemaa saatetaan argumentoida sillä, kuinka matkailu on monien kaupunkilaisten elinkeino, ja kuinka matkailu auttaa joko suoraan tai välillisesti kaupunkilaisia. Tällainen normalisoiva ja yleiseen konsensukseen viittaava puhe on esimerkki konsensuksella vahvistavaan retoriikkaan.

LK12: On ymmärrettävää, että Kiinteistö oy Lapinmaa haluaa tonttinsa Lordinaukion vieressä tehokkaampaan käyttöön. Yksikerroksinen liiketilalättänä kaupungin ytimessä ei vastaa myöskään Rovaniemen tavoitetta keskustan tiivistämisestä.

Elinkeinodiskurssissa matkailun normatiivisen aseman lisäksi Rovaniemen elinkeinorakenteen kehittämiseen liitetään myös paljon vaihtoehdottomuutta. Matkailun kehittäminen nähdään useissa selonteoissa ainoana oikeana ratkaisuna. Nämä selonteot ovat esimerkkejä diskurssissa havaittavasta vaihtoehdottomuusstrategiasta, joka antaa vaihtoehdottomalta tuntuvia toimintaan ohjaavia kommentteja kaupunkikehitykseen liittyen. Matkailurakentamisen hankkeiden lisääminen ja kysyntään vastaaminen nähdään väistämättöminä tosiasioina. Matkailun kasvun mekanismi vaatii vuodepaikkojen lisäämistä, eikä muita vaihtoehtoja ole. Tämän vuoksi esimerkiksi tornihotellihanke voisi olla toimiva ratkaisu vastaamaan matkailun kaupungille asettamaan kysyntään. Vaade esitetään yleisenä tarpeena passiivimuotoa käyttämällä: “tarvitaan lisää majoituskapasiteettia”, “vuodepaikkoja tarvitaan lisää” ja niin edelleen. Näin matkailurakentamisen lisäämistä kuvaillaan yleisenä tarpeena, joka ei kosketa vain matkailualan toimijoita vaan koko kaupunkia yleisesti.

UR2: On hienoa, että ydinkeskustan ehkä keskeisin kortteli on viimein uudistumassa. Matkailijavirran kasvaessa tarvitaan lisää majoituskapasiteettia.

LK29: Sen sijaan pitää tunnistaa tilanne, että kyllä meillä isolle hotellille olisi tarvetta.

Diskurssissa matkailun aseman tärkeyttä tehostetaan myös kvantifioivalla strategialla. Jo se, että matkailusta puhutaan Rovaniemen “pääelinkeinona” tai “vetovoimaismpana” elinkeinona korostaa sen asemaa muihin elinkeinoihin nähden. Siksi se saa myös erityisaseman Rovaniemen kaupunkikehityksessä ja kaupunkipuheessa. Selonteoissa tuodaan myös esiin, kuinka moni saa elantonsa suoraan tai välillisesti matkailusta. Epätarkkuudestaan huolimatta määrää kuvaava termi “moni” riittää perusteeksi monissa matkailun tärkeyttä esiintuvissa puheenvuoroissa. Sen lisäksi konkreettisempi vuodepaikkojen ja vuosittaisten yöpymisten merkitseminen tarkoin luvuin luo selkeän objektiivista kuvaa matkailun merkityksestä kaupungille, ja kuinka nuo numerot tulee saada kohtaamaan kaupungin elinvoiman kasvun takaamiseksi.

LK29: Rovaniemellä on noin 4 500 rekisteröityä – hotelleja ja vastaavia – vuodepaikkaa, kun Tampereella niitä on 8 000. Rekisteröimättömiä vuodepaikkoja, käytännössä Airbnb:n kaltaisia lyhytvuokrauspetejä Rovaniemellä oli viime vuonna noin 3 800 eli kaupungista löytyy yhteensä reilut 8 000 turistikäyttöön varattua vuodetta.

Kaupungin asukasmäärään – noin 65 000 – suhteutettuna se on paljon, muttei silti nykyisellä kasvuvauhdilla riittävästi.

Kaupunkikeskusta ymmretään elinkeinodiskurssissa vahvasti kaupungin talouden näkökulmasta ja on siten sidoksissa kapitalistiseen ideologiaan. Keskustan funktio on tarjota matkailun palveluita ja majoituspaikkoja, jotta kaupunki pysyisi elinvoimaisena. Talouden rationaliteetti ohjaa kaupunkisuunnittelua erittäin vahvasti, minkä vuoksi sen ulkopuoliselle puheelle ei välttämättä anneta sijaa. Kaupunkisuunnittelua tarkastellaan diskurssissa prosessina, jonka kautta kaupunkitilaa voidaan kehittää vastaamaan matkailun tarpeisiin. Tämä vastaa hyvin useimpien kaupunkien tavoitteita kaupunkikeskukset vetovoimaistamisesta (ks. Nevalainen 2004, 170–187; Vuolteenaho 2005, 91–108). Sen vuoksi elinkeinodiskurssin hegemoninen asema ei tule tornihotellikeskustelun kentällä suurena yllätyksenä – tornihotellihanke on matkailualan hanke, ja sen tarkoitus on kehittää alueen elinkeinorakennetta, tuottaa pääomaa ja edistää alueen ja myös Suomen taloudellista tilannetta. Näkökulma voidaan rinnastaa Molotchin kasvukoneteesiin, joka asettaa kaupunkien päämääräksi pääoman kasvattamisen (Logan & Molotch 1987, 50–89). Asetelmassa kaupunkikehitykselle asetetaan hyvin selkeät tavoitteet, ja kokonaisuus on hyvin mekaaninen matkailun kysynnän ja tarjonnan kysymys, johon kaupungin on vastattava.

Elinkeinodiskurssista on havaittavissa kolme pienempää, eriytyneempää sivuhaaraa tai teemaa, jotka eivät edusta koko diskurssia. Yhtenä selkeimmin tunnistettavista elinkeinodiskurssin teemoista on kehityksen hidastamista käsittelevä kaupunkipuheen tiedon rakenne, jota kutsun **jarruteemaksi**. Teeman mukaan Rovaniemen päätöksenteossa on puutteita, minkä vuoksi useat hankkeet – kuten Arinan tornihotelli – hidastuvat ja pitkittyvät. Teemassa nimetään myös syyllisten joukko, joka hidastaa diskurssissa toivottua elinkeinokehitystä: kaavoitusta syystä tai toisesta pitkittävät jarrut, eli päätöksenteon edellä seisovat tahot.

Jarruteemassa hankkeiden venymistä kuvaillaan yleisenä turhautumisen aiheena. Argumentoinnissa vedotaan yleiseen konsensukseen siitä, että paikalliset ovat turhautuneita Rovaniemen kaupungin toimintaan ja kaavoittamisen hitauteen. Näkökulma ei rajaudu vain Arinan hotellisuunnitelmiin, vaan väitteitä perustellaan etenkin paikallisten yrittäjien näkökulmasta käsin, jotka ovat kyllästyneitä hankkeiden jarruttamiseen. Kaupungin huonoa

tilannetta kuvaillaan myös rakenteellisten ongelmien lisäksi yleisenä valittamisen ilmapiirinä, joka on kaikkien kaavoitusta seuranneiden tunnistama.

LK4: Ainoa iso ongelma on se, että Rovaniemen kaupungin rakentamista on systemaattisesti rajoitettu ylöspäin kaiken maailman kerrosrajoituksilla. Koska keskusta on tiivis, pitäisi lupia myöntää aina 30–50 kerrokseen asti.

LK29: Kertoo se myös valittamisen kulttuurista. Rovaniemi tuntuu olevan kaatuneiden kaavojen pääkaupunki. En jaksa uskoa, että kyse on pelkästään huonosta valmistelusta.

Teemassa painotetaan kaupungin lukuisia kaavoitusprosesseja sekä sitä tilannetta, johon matkailualan hankkeet ovat tulleet etenkin kaupunkikeskustassa. Prosessien etenemisen kuvaillaan olevan “surkeassa tilanteessa”, ja syyllistä etsitään milloin päättäjistä tai kaavoittamisbyrokratiasta ja milloin kehityksen tiellä seisovista kaupungin asukkaista. Keskeistä valittamisesta annetuissa kuvauksissa on sen kategorisointi tietyllä tapaa keinotekoiseksi tai turhaksi toiminnaksi, joka hankaloittaa kaupungin elinkeinoelämän kehitystä. Erilaisia viivyttelykeinoja myös listataan, mikä on retorinen keino korostaa eri tapoja, joilla hankkeita pitkitetään aiheettomasti.

LK26: Jos vika on paikallisbyrokratiassa – säännöksissä, vaatimuksissa, kaavoituksessa tai muussa sellaisessa – päättäjillä on peiliin katsomisen paikka. Matkailu on Rovaniemen pääelinkeino ja tärkein elinvoimaisuuden lähde, jonka kasvun hallittu edistäminen on kohtalon kysymys paikkakunnalle. Rovaniemen kaltaisella matkailukaupungilla ei ole varaa rakentaa keinotekoisia esteitä matkailurakentamisen tielle.

LK2: Päätöksiä lykätään, asioita salaillaan, lisäselvityksiä lisäselvitellään ja valituksia sorvataan.

Jarruteeman selonteoissa annetaan myös paljon normatiivisia väittämiä sen suhteen, minkälaista päätöksentekoa ja kaupunkikehitystä päättäjiltä odotetaan. Selonteoissa pureudutaan päätöksenteon ja hankkeiden etenemisen sujuvuuteen. Jarruttamiseen keskittyvää argumentointia vahvistetaan myös vaihtoehdottomuusstrategiaan perustuvilla selonteoilla. Valittamisen ja hankkeiden jarruttamisen kitkemistä pidetään ainoana mahdollisena toimintatapana Rovaniemen matkailun edistämiseksi. Muussa tapauksessa seuraukset voivat olla Rovaniemen kannalta tuhoisat.

LK2: Toivottavasti tämä on totta, sillä pelissä on paljon – ilman veto- ja pitovoimaa ei ole yrittäjiä ja ilman yrittäjiä ei ole elinvoimaa, josta huolehtiminen on tämän päivän kunnan tärkein tehtävä.

Talouden edistystä uhkaavaa jarruttamista kritisoivasta puheesta on selkeästi havaittavissa etenkin kvantifioivaan strategiaan perustuvaa retoriikkaa. Eräässä artikkelissa tuodaan voimakkaasti esiin Rovaniemen sijoittumista Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) kuntarankingissa. Artikkelin mukaan Rovaniemen sijoitusta rankingissa tulisi nostaa päästämällä hankkeita läpi. Rankingin tulosta kuitenkin jarruttavat hankkeita pitkittävät ongelmat, joita myös korostetaan kvantifioivilla sanavalinnoilla. EK toimii myös artikkelissa eräänlaisena auktoriteettina, joka määrittää, millä tavalla kaupunkia tulisi kehittää. Tästä näkökulmasta katsottuna selonteissa argumentoidaan myös selkeästi asiantuntijan puhujakategoriaan oikeuttavalla retoriikalla.

LK2: Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) tuore kuntaranking on paitsi Rovaniemen myös Kemi-Tornion osalta karua luettavaa (LK 16.2.). Tosin tässä ei ole mitään uutta, sillä kyseiset kaupungit ovat sijoittuneet vertailun häntäpäähän aiempinakin vuosina. Tällä kertaa Rovaniemi löytyy 25 seutukunnan listalta sijalta 18. Kemi-Tornion sijoitus on 20:s, eikä Oulu (19.) ole sen parempi. Kolmen kärki on Seinäjoki, Rauma ja Salo. Seinäjoki on asukasluvultaan Rovaniemen kokoa, Rauma ja Salo selvästi pienempiä.

Jarruteemaa esiintyy tornihotellikeskustelussa muuhun diskurssiin verrattuna melko vähän. Kuitenkin teeman ollessa osa elinkeinodiskurssia, teema asettaa matkailun elinkeinokehitystä vastustavan puheen ankaran paheksunnan kohteeksi, mikä voi puolestaan rajoittaa eriävien mielipiteiden esittämistä. Jarrun leimalta välttyminen voi riittää perusteeksi olla ilmaisematta omia mielipiteitään kaupunkipuheen rauhattomalla kentällä – etenkin aikana, jona valtakunnallinen taloudellinen tilanne on heikko.

Teemassa on myös paljon viitteitä nimby-kehykseen. Tornihotellin – kuten muidenkin matkailurakentamisen hankkeiden – jarruttaminen nähdään tarpeettomana, kateellisena, itsekkäänä tai muuten vain irrationaalisena toimintana, joka estää muuta kaupunkia kehittymästä (ks. Kopomaa & Peltonen 2008, 13). Näin hankkeita kritisoivat selonteot pystytään sivuuttamaan ja pelkistämään ne kaupungin kehityksen kannalta ”väärinä” asenteina. Nimby-piirteiden tunnistaminen nimenomaan elinkeinodiskurssissa esitetyssä kaupunkipuheessa ei ole myöskään odottamatonta, sillä ilmiötä luonnehditaan myös eräänlaisena kasvukoneiden kitkana (Peltonen 2008, 202–203).

LK15: Vaikka vastustajat ovat kovaaäänisiä, laillani ajattelevia puolustajia uskon olevan suuri enemmistö. He harvoin vaivautuvat huutelemaan. Pelkkä kateus ei riitä perusteeksi jarruttaa investointeja ja keskustan kehittymistä.

Elinkeinodiskurssin toinen teema korostaa matkailualan hankkeiden vetovoimaisuutta ja matkailullista houkuttelevuutta, minkä vuoksi kutsun sitä **vetovoimateemaksi**. Rovaniemen matkailua ylläpitävät maamerkit, jotka lisäävät kaupungin houkuttelevuutta ja kaupunkikehitystä. Arinan tornihotellista toivotaan uutta maamerkkiä Rovaniemelle entisten rakennusten rinnalle, josta kaupunki voisi tulla tunnetuksi. Tässä teemassa argumentoidaan maamerkkien luonnetta matkailun vetovoimatekijöinä. Maamerkit lisäävät alueiden vetovoimaisuutta, mikä puolestaan kasvattaa elinvoimaa, mihin kaupunkikehityksessä halutaan tähdätä. Hotelliprojekti vastaisi siis suoraan matkailun tarpeisiin, ja lisäisi kaupungin elinvoimaisuutta. Tämä tekee teemasta laajemman edistysdiskurssin logiikan mukaisen.

Vetovoimateemassa hotelli kategorisoidaan selkeästi matkailua ja kaupunkikuvaa kehittäväksi hankkeeksi. Hankkeesta annettuja kaavasuunnitelmia kehutaan hyvännäköisinä, ja tulevan hotellin uskotaan kehittävän tämänhetkistä matalampaa kaupunkikeskustaa. Nykyisestä keskustasta ja Arinan tontin rakennuksesta puhutaan joissain selonteoissa jopa alentavaan sävyyn, minkä johdosta sitä tulisi kehittää lisäämällä korkeaa rakentamista. Korkeasta rakentamisesta taas puhutaan jonain avarakatseisena ja rohkeana, joka veisi kaupunkia eteenpäin.

LK15: Kaupunkimme on silhuetiltaan hyvin vaatimaton, pannukakkumainen ja harva rakennus on ilo silmälle. Olisi upeaa nähdä Jätkäkynttilän kanssa taivasta kohden kurottuvia rakennuksia. Havainnekuvat Arinan tornitalosta ja Jätkäkynttilän sillasta ovat hyvännäköisiä.

Muuta diskurssia noudattaen Lapin elinkeinon kehittäminen koetaan kaupunkikehityksen tärkeimmäksi prioriteetiksi. Tämä näkyy teemassa vetovoimaisuuteen tähtäävän rakentamisen kannattamisessa. Kanta ilmaistaan vaihtoehtottomuusstrategisen retoriikan kautta jonain, josta ei voida kaupunkikehityksessä joustaa. Tornihotellihankkeen tapauksessa tämä näkyy myös korkean rakentamisen kannattamisena – kaupungin keskustan kehitykselle nähdään vain yksi suunta, joka on ylöspäin.

LK15: Toivottavasti korkean rakentamisen suhteen kyettäisiin olemaan nyt avarakatseisempia. Kaupungin ydinkeskusta saa ja sen tulee kasvaa ylöspäin. Keskusta saa erottua edukseen.

Vetovoimaisuuden teemassa kaupunkikehityksessä vedotaan myös paljon Lapin luontoon, luonnon ilmiöihin ja maantieteelliseen sijaintiin. Revontulet, yötön yö ja Rovaniemen

jokisuisto esitetään jonain, josta kaupunkilaiset ovat erityisen ylpeitä, ja joiden rinnalle rakennetut vetovoimatekijät sopivat luontevasti ikään kuin luonnon jatkeeksi.

LK17: Uskon, että Rovaniemen parhaat palat paljastuvat kattoravintolan ja hotellihuoneiden ikkunoista. Jokisuistoa, vaaramaisemia, yötöntä yötä ja revontulia kelpaa katsella ja esitellä vierailijoille, ja rovaniemeläisille staycation-majoittujillekin.

Vetovoimateeman kannalta huomattava artikkeli on Arinan toimitusjohtajan kirjoittama mielipidekirjoitus, jonka tarkoituksena on selventää hankkeen positiivisia vaikutuksia kaupunkilaisille sekä painottaa hankkeen vetovoimaisuutta. Artikkelissa hankkeen vetovoimaisuutta korostetaan asiantuntijan puhekategoriolla oikeuttamalla. Tämä perustuu osin kirjoittajan itsensä asemaan nimekkäänä matkailualan osaajana, sekä myös kaavaluonnokseen käytettyyn suunnittelutyöhön. Kirjoittajan erityisasemasta huolimatta artikkelissa halutaan ikään kuin asettua osaksi rovaniemeläisten sisäryhmää, ”yhdeksi kaupunkilaisista” tarkoituksena osoittaa, kuinka Arinalla on samat tavoitteet kuin muilla kaupunkilaisilla. Näin Arinan hankkeesta ja kaupungin vetovoimaisuuden kehittämisestä pyritään rakentamaan kaupunkilaisten yhteistä tavoitetta, josta hyötyvät elinkeinoteollisuuden lisäksi myös kaupungin asukkaat ja matkailijat.

LK17: Kehitetään yhdessä ja rohkeasti Lapin pääkaupunkia kaupunkilaisille ja vieraillemme.

Vetovoimateemaa ei esiinny muuhun diskurssiin nähden paljon, eikä sen hegemoninen asema kaupunkipuheen diskursiivisella kentällä ole kovinkaan suuri. Teeman puhetavasta välittyy idealistinen kuva korkeaa rakentamista ja matkailualan hankkeiden vetovoimaa kohtaan, joka ei kuitenkaan jatku muuhun kaupunkipuheeseen, eikä varsinkaan hanketta vastustaviin selontekoihin. Idealistinen suhtautuminen korkean rakentamisen näyttävyYTEEN toisaalta myös jatkaa postmodernin arkkitehtuurin pyrkimystä ”spektaakkeliin“, eli arkkitehtonisesti vaikuttavaan tai yllättävään rakentamiseen (Viren & Vähämäki 2015, 187). Tähtiin kurottavan rakennuksen katsotaan kehittävän kaupungin vetovoimaa, mikä myös puolestaan lisääisi kaupungin tunnettavuutta ja edistäisi Lapin matkailua muutenkin. Rovaniemen aseman vahvistaminen globaalin matkailun kentällä voidaan nähdä myös edistävän arktisen pääkaupungin tittelin tavoittelua luomalla houkuttelevia ympäristöjä, jotka vastaavat universaalia metropolimaista urbaania miljöötä (Hemmersam 2021, 6–10).

Kaikki kaupunkipuheen osapuolet eivät kuitenkaan tähän ajatukseen tartu, eikä elinkeinodiskurssin puhe ole aina yksiselitteisesti tornihotellin puolella. Tornihotellikeskustelusta on havaittavissa myös jossain määrin hanketta epäilevää puhetta, joka kuitenkin esitetään selkeästi elinkeinodiskurssin näkökulmasta. Toisin sanoen, tällaisen puheen näkökulmasta kaupunkia tulisi kehittää elinkeinoteollisuutta palvellen, mutta tornihotellihanke ei vastaa matkailun elinkeinon tarpeita toivotulla tavalla. **Epäilevän puheen** teemassa Rovaniemen kaupungin vetovoimaisuuden katsotaan perustuvan vahvemmin alueen luontoon ja kulttuuriin, minkä vuoksi korkea hotelli olisi todellisuudessa vetovoimaton vaihtoehto. Rovaniemi kategorisoidaan olosuhteiltaan ja asiakasprofiililtaan toisenlaiseksi. Siksi hanke tulisi jättää toteuttamatta.

LK25: Tampere on Suomen mittakaavassa metropoli, jonne korkea hotelli sopii hyvin. Se on myös hotelliketjun konseptin mukainen. Rovaniemellä olosuhteet ja asiakasprofiili ovat erilaiset.

Omaleimaisena tuntomerkkinä epäilevän puheen teemassa on ironian käyttäminen, jonka avulla tornihotellia kannattavien argumentit pyritään esittämään vääristyneinä tai muuten vain ei-vakavasti otettavina (ks. Jokinen 1999b, 156). Tornihotellin vaikutusta vähätellään ja ajatukselle korkean tornihotellin vetovoimaisuudesta ilkutaan, ja koko hanke pyritään esittämään naurettavana. Kritiikki esitetään kuitenkin tunnistettavasti elinkeinodiskurssin näkökulmasta, eli vetovoimaisuuden kehittäminen on yhä kaupungin kehittämisen pääasiallinen tavoite.

UR3: No totta vie! Jo on mahtava liikeidea. Pilvenpiirtäjiähän suurkaupungissa asuva luontomatkailija tietenkin Lapista hakee. Onhan se mukava juoda nuotion äärellä nokipannukahvit ja ihaila revontulten kanssa kilvan tuikkivaa Rovaniemen vetovoimaista maamerkkiä.

Teemassa tornihotellin vetovoimaisuutta kyseenalaistetaan myös suuremmin esittämällä kysymyksiä osana argumentointia. Nämä toimivat epäilevässä puheessa johdattelevana keinona asettaa tornihotellin vetovoimaisuus, sijainti ja toimivuus kyseenalaiseksi, ja saada lukija pohtimaan omaa kantaansa hankkeeseen. Kysymyksellä ei siis varsinaisesti haluta kerätä uutta tietoa, vaan sen esittämisen tarkoitus on toimia argumentoinnin retorisenä työkaluna, jonka on tarkoitus torjua ajatus Arinan hankkeen toimivuudesta. Kysymyksen esittäjä on tullut jo omaan johtopäätökseensä, mikä näkyy myös alla olevassa esimerkissä hankkeen huonojen puolien listaamisena.

LK25: Onko järkevää rakentaa korkea tornihotelli Suomen kovimman matkailukaupungin ydinkeskustaan, jota ympäröivät matalat kerrostalot? Vain ylimmistä kerroksista on näkymää joelle. Revontulet näkisi harvoin, koska ympärillä on runsaasti valosaastetta. Kaikkiin ohjelmapalveluihin tarvitaan ruuhkauttavat bussikuljetukset.

Useissa selonteoissa annetaan myös paljon vaihtoehtoisia ideoita Arinan tornihotellille, jotka voisivat toimia Rovaniemen matkailun vetonaulana. Ajatukset vaihtoehtoisesta hotellista vaihtelevat arkkitehtonisesti poikkeavista ratkaisuista eri sijaintiin sijoitettuihin uusiin maamerkkeihin, sekä myös vaihtoehtoisten matkailun muotojen kannattamiseen. Rovaniemen maamerkkikehitykseen ja vetovoimaistamiseen halutaan siis silti panostaa – Arinan tornihotellin ei vain katsota sopivan tähän tehtävään ainakaan siinä muodossa, mikä nykyisissä kaavaluonnoksissa esitetään. Argumentoinnin tueksi Arinan hanketta myös verrataan muihin menestyneempiin matkailurakentamisen hankkeisiin, joista myös tornihotellihankkessa tulisi ottaa mallia.

LK13: Pilvenpiirtäjä napapiirille olisi myös hieno maamerkki Rovaniemelle. Sen rakenne voisi tuottaa aurinkovoimaa niin, että torni olisi energiasta omavarainen ja rakennusmateriaali pääasiassa puuta. Yhteydet napapiiriltä keskikaupungin palveluihin tulisi luoda erityisjärjestelyin, esimerkiksi gondoli hissillä.

LK25: Lapissa kaikki menestyvät hotellit ja lomakylät toimivat niin, että niiden pihapiirissä on tarjolla erilaisia matkailun elämyspalveluja. Asiakas pääsee lähes ovelta safarille ja lähiluontoon. Menestyjien kohteissa on yhteistä se, että asiakas on privaatisissa toiminta- ja palveluympäristössä, josta saa lähes kaiken.

Puhtaasti epäilevän puheen teeman näkökulmasta kirjoitettuja selontekoja on aineistossa suhteellisen vähän. Teema yhdistyykin jossain määrin myös muihin diskursseihin, jotka ovat lähtökohtaisesti vahvemmin Arinan tornihotellipyrkimyksiä vastaan. Elinkeinodiskurssin ollessa kaupunkipuheen kentällä hegemoninen, sen kautta annettava kriittinen puhe voi toimia keinona pyrkiä argumentoimaan uskottavammin tornihotellihanketta vastaan. Tämän vuoksi teema toimii usein muiden diskurssien kanssa ikään kuin elinkeinodiskurssin näkökulmasta esitettynä lisäyksenä, jonka on tarkoitus kumota tornihotellihaaveet jonain, joka ei ole monestakaan syystä kannattavaa.

5.1.1 Elinkeinodiskurssin subjektipositiot

Diskurssit eivät ole neutraaleja, vaan ne asettavat tiettyjä ehtoja sille, kuka voi uskottavasti esittää puheenvuoroja. Puhuja-asema ei ole avoin kaikille, vaan se perustuu diskurssin sisäisiin sääntöihin ja normeihin (Fairclough 1989, 68, 74–75). Kun puhutaan koko kaupungin olevan riippuvainen matkailusta, luodaan asetelmaa, jossa matkailuyritykset ovat eräänlaisessa “elättäjän” roolissa, kun taas kaupunkilaiset, jotka hyötyvät välillisesti matkailun tuomista verotuloista, ovat “elätettävän” roolissa. Näin kaupungin elinkeinorakenteesta huolehtivien matkailuyrittäjien identiteetiksi rakentuu aktiivinen **edistäjän** subjektipositio, joka on kaupunkipuheen elinkeinodiskurssissa huomattavassa avainasemassa. Edistäjien kuvaillaan vievän kaupunkia eteenpäin toinen toistaan hohdokkaampien matkailuhankkeiden avulla, minkä vuoksi myös Arinan hanke olisi toivottu askel oikeaan suuntaan.

Diskurssissa matkailualan yrittäjät ovat kaupungin edistäjiä, subjekteja, joiden velvollisuutena on pitää Rovaniemi elossa toteuttamalla hankkeita ja vastaamalla matkailun kasvavaan kysyntään. Edistäjän subjektipositioon viitataan joko puhumalla yleisemmin “matkailualasta”, “yrittäjästä” tai nimeämällä yksittäisiä toimijoita kuten Arina. Etenkin vetovoimateemassa edistäjän subjektipositio on varattu vahvasti Arinalle, minkä johdosta tornikaava katsotaan kaupunkikehityksen kannalta välttämättömäksi hankkeeksi. Suunnitellusta tornihotellista puhutaan myös sen vetovoiman puolesta maamerkkinä, mikä tekee diskurssissa edistäjistä myös kaupungin vetovoimaisuuden edistäjiä tai kehittäjiä. Arinan vetovoiman kehittäjän rooli käy hyvin ilmi Arinan toimitusjohtajan kommentista:

LK17: Pohjoissuomalaisten yhdessä omistaman Osuuskauppa Arinan tehtävä on kehittää palveluja paikallisille asiakasomistajille ja vierailijoille. Investointi- ja rakentamispäätökset tehdään ainoastaan asiakkaiden hyödyksi ja alueen elinvoiman kehittämiseksi.

Kaupungin tehtävä on mahdollistaa ja edesauttaa yrittäjien ideoita kaavoituksella. Yrittäjien roolia kaupungin kehittämisessä ei voi aliarvioida. Ilman rohkeita visionäärejä nykyiset vetovoimatekijät eivät olisi nähneet päivänvaloa. Arvostan heitä valtavasti. Lisäksi jokainen hanke tarvitsee saumatonta yhteistyötä ja taloudellisia resursseja.

Lapinmaa-hanke on pitkäjänteisen yhteistyön esimerkki. Sen vaativuutta kuvaa, että 2016 käynnistynyt suunnittelu on tuottanut yli 50 versiota, joista on vihdoinkin löydetty toteuttamiskelpoinen esitys keskustan rajalliselle tontille.

Edellä mainitussa otteessa edistäjien kyvykkyyttä korostetaan puhumalla heistä “rohkeina visionääreinä”, sekä tuomalla esiin tornihotellihankkeeseen käytettyä suunnittelutyötä. Tämä viestii siitä, kuinka edistäjän subjektipositio on melko suljettu position ammattitietoon pohjautuvan asiantuntijuuden vuoksi. Matkailualan edustajat ovat matkailualan ammattilaisia ja tietoisia siitä, miten kaupunkia tulisi kehittää kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseksi. Tämän vuoksi heille annetaan enemmän puhetilaa esimerkiksi kaupunkilaisiin verrattuna, joilla ei välttämättä ole samanlaista ammatillista asiantuntijuutta.

Edistäjän subjektipositio ei ole täysin vapaa kehittämään kaupunkia haluamaansa suuntaan. Kaupungeilla ja kunnilla on kaavoittamisen suhteen monopoli (Hovila & Hytönen 2023, 333). Siksi matkailualan yritykset ovat kaupungin poliittisen päätöksenteon armoilla hankkeiden läpiviennissä. Tämä näkyy myös elinkeinodiskurssissa esimerkiksi siinä, kuinka kaupungin virkamiehistä puhutaan usein yksinkertaisesti kaupungin “päättäjinä”. Kaupungin virkamiehillä on diskurssissa selvän toiminnallinen rooli, mikä korostaa kaupungin toimeenpanevaa asemaa kaavoittamisessa ja kaavoittamisesta käytävässä päätöksenteossa. Elinkeinodiskurssissa kaupungin rooliksi katsotaankin **edistyksen mahdollistajan** subjektipositio: kaupungin päättäjien tehtävä on auttaa hankkeiden toteutumista mahdollistamalla niitä, ja siten antaa yrittäjille valtuudet viedä kaupungin elinvoimaisuutta eteenpäin. Kaupungin toivotaan ottavan maankäytössä mahdollistava rooli (ks. Hytönen 2019, 66; & Nykänen 2020, 27–31). Tämä nimetään myös kaupungin tärkeimmäksi tehtäväksi.

LK2: Rovaniemeläispäättäjät ovat vakuutelleet, että ongelma on tiedostettu ja asiat ovat menossa parempaan suuntaan. Toivottavasti tämä on totta, sillä pelissä on paljon – ilman veto- ja pitovoimaa ei ole yrittäjiä ja ilman yrittäjiä ei ole elinvoimaa, josta huolehtiminen on tämän päivän kunnan tärkein tehtävä.

Lapin matkailun kasvun mukanaan tuoneet turistit ovat päätöksenteon ja matkailun kehittämisen kohde, tai ennemminkin kohdeyleisö. Matkailijoiden tehtävä on nauttia matkailun kehityksen tuloksista, ja siten toimia eräänlaisena “merkkinä elinvoimaisuudesta” osanan kaupungin katukuvaa. Matkailijoiden arvostus näkyy jo esimerkiksi siinä, että heistä puhutaan diskurssissa pääosin “matkailijoina” “turistien” sijaan, johon sisältyy usein negatiivisia konnotaatioita ja käytetään sen vuoksi esimerkiksi matkailua kritisoidessa puheessa (MacCannell [1976] 1999, 43; Francesconi 2014, 2). Matkailijat ryhmänä tuodaan esiin myös etenkin silloin, kun Arinan hanketta kritisoidaan, eli asetutaan turistien asemaan argumentoitaessa hankkeen vetovoimaisuutta vastaan.

LK21: Miksi matkailijat tulevat Rovaniemelle ja Lappiin? Eivät hotellin takia, koska korkeampia ja hienompia hotelleita löytyy kaikkialta maailmasta. Rovaniemen vahvuudet ovat pohjoisen omaleimaisuudessa sekä luontoon perustuvien palvelujen ja kokemusten tarjonnassa. Näihin seikkoihin tulee panostaa.

Diskurssissa kaupunkilaiset ovat yhtä lailla hyötyjän asemassa. Kaupunkilainen on diskurssin passiivinen elätettävä, jonka tulisi sallia matkailurakentamisen hankkeet sekä olla tyytyväinen matkailualan tuomiin etuihin. Jos tämä ei toteudu, voidaan diskurssissa leimata edistystä vastustavat kaupunkilaiset sekä myös kaupungin päättäjät antagonistiseen **jarrujen** subjektipositioon. Diskurssissa jarrut ovat irrationaalisia hankkeiden estäjiä, jotka tahallisesti pitkittävät hankkeiden toteutumista mitä eriskummallisimmista syistä. Jarrujen toiminnan vähätteleminen ja sen kuvaaminen järjenvastaisena korostaa position antagonistista asemaa, eikä sille tulisi antaa puhetilaa kaupunkitilan kehityksessä lainkaan. Jarrut eivät edistä matkailun kehitystä, eikä siten paranna elinvoimaa tai vie kaupunkia eteenpäin.

Jarrut edustavat näin kaupungin regressiivistä ja muutoksenvastaista hidastelemista, tai omaa etua tavoittelevaa nimbyilyä. Tällaisen ajattelun taustaoletuksena voi olla jarruttajien tavoite ylläpitää keskustan asuntojen hintataso korkeana ja estää korkea hotelliprojekti, joka voisi vaikuttaa läheisten kiinteistöjen hintoihin negatiivisesti. Tämäkin ajatusmalli seuraa vahvasti talousdiskurssia, ja tarkastelee rakentamisen vastustajia heidän taloudellisten pyrkimystensä näkökulmasta. Syytöksestä riippumatta diskurssin jarrujen toiminnan kuvauksissa korostuu sekä jarruttamisen irrationaalisuus että toiminnan epärehellisyys – rakentamisen kritisoijat ovat joko nurkkakuntaisia, harhaanjohtettuja kaupunkilaisia, tai vilpillisiä tahallaan hidastelevia kaupungin ammattijarruja, jotka eivät anna matkailualan kehittyä tahtiin, joka vastaisi matkailun kasvua.

Elinkeinodiskurssin subjektipositiot kertovat paljon diskurssin sisäisistä valtasuhteista. Kaupunkilaiset esitetään verotulojen ja taloudellisen elinvoiman välillisinä hyötyjinä, samalla kun matkailuyrittäjät nähdään aktiivisina tekijöinä, jotka kantavat vastuun kaupungin kehityksestä. Kaupunkilaisilta odotetaan mukautumista tähän hierarkkiseen positioon, mikä asettaa heidät ideologisesti sellaisen yhteiskuntamallin piiriin, jossa yksilöllinen toimijuus ja mahdollisuudet haastaa normatiivisia odotuksia ovat rajoitettuja. Kaupunkilaisten vastuuksi jää käytännössä sallia hankkeiden toteutuminen, jotta Rovaniemi voi pysyä elinvoimaisena. Diskurssissa matkailu pitää kaupungin elossa – se on sen elinkeino ja asukkaiden elinehto.

5.2. Kaupunkilaisen kaupunki -diskurssi

Tornhotellikeskustelussa elinkeinorakentamista painottava puhe kohtaa myös eriäviä tai suoranaisesti vastakkaisia tietämisen tapoja, jotka tarkastelevat kaupunkitilaa toisista näkökulmista käsin, ja arvottavat sen kehitystä eri tavalla. **Kaupunkilaisen kaupunki** -diskurssi on huomattavasti hajanaisempi elinkeinodiskurssiin verrattuna. Diskurssin keskiössä on kaupunkilainen päätöksenteon keskellä – diskurssi tunnistaa kaupungin paikkana, jossa kaupunkilaiset asuvat, elävät ja toimivat arjessa monipuolista elinkeinodiskurssissa korostettua näkemystä kaupungeista pääoman tuottamisen paikkoina. Kaupunkeja tulisi rakentaa kaupungin asumisrooli huomioiden, ja diskurssin mukaan hyvää kaupunkisuunnittelua on kaupunkilaisten kannalta toimivien ympäristöjen rakentaminen tavalla, joka palvelee matkailun sijaan myös arkea.

Diskurssi joutuu kamppailemaan puhetilastaan tornihotellikeskustelun kentällä suhteessa hegemonisempaan elinkeinodiskurssiin. Konfliktiluonne näkyy kannanottoina, joissa kaupungin roolia ihmisen asumisen paikkana tuodaan vahvasti esiin erilaisin retorisin keinoin. Tornia vastustavaa ja kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin näkökulmasta tuotettua puhetta esiintyykin aineistossa paljon. Lukumäärällisesti diskurssia esiintyy artikkeleissa kaikkein eniten, ja kaikkein eniten sitä esiintyy mielipidekirjoituksissa ja kolumneissa. Tämä on selitettävissä myös analysoimieni argumentatiivisten mediatekstien genretyypillisillä erityispiirteillä: puheen on tarkoituskin olla kantaaottavaa, ja nykyistä päätöksentekoa kritisoivaa (Jaakkola 2013, 234–235). Lapin Kansan mielipidekirjoittajat ovat myös usein tavallisia paikallisia asukkaita, mikä selittää kaupunkilaisen asemaa korostavan viestinnän näkyvyyden kaavoittamisesta käytävässä kaupunkipuheessa. Selvistä vastustuksesta huolimatta elinkeinodiskurssi pitää paikkansa hegemonisena diskurssina kaupunkipuheen diksursiivisella kentällä “kunnollisen” kaupunkikehityksen näkökulmana, ja keskustelun lähtökohtaoletuksena.

Diskurssista voidaan tunnistaa kolme laajempaa teemaa, joista ensimmäistä ja samalla myös näkyvintä teemaa kutsun **viihtyisyysysteemaksi**. Teema juontaa nimensä teemassa esiintuotuihin viihtyisyyden kysymyksiin, jotka korkea tornihotellihanke tuo esiin. Teema argumentoi kaupungin visuaalisen ilmeen, kaupunkikuvan, kaupunkimaiseman ja kaupunkitilan eletyn tilakokemuksen puolesta, ja laadukkaan kaupunkitilan kehittämisen katsotaan palvelevan näitä arvoja. Arinan hankkeen sijainnin vuoksi teemassa korostetaan

juuri kaupunkikeskustan merkitystä kaupunkilaisille, ja etenkin kaupunkilaisille merkityksellisen Lordin aukion roolia tärkeänä paikkana.

Teemassa painotetaan kaupunkikeskustan merkitystä kaupunkilaisille niin viihtyisyyden kuin myös symbolisen merkityksenannon kannalta. Selonteissa tuodaan esiin Lordin aukion keskeisyyttä kaupunkilaisille merkittävänä ja ainutlaatuisena paikkana. Siitä syystä myös sen läheisyyteen tehtävät muutokset Arinan korttelissa huomioidaan eri tavalla kuin jos hanke toteutettaisiin jossain muualla. Tornihotellihanketta kritisoivissa artikkeleissa hankkeen katsotaan vaikuttavan keskustan ja myös laajemmin Rovaniemen kaupunkikuvaan ehkä liiankin voimakkaasti – tai jopa tuhoisasti – huonontaan keskustan viihtyisyyttä. Rakennuksen korkeutta ja vaikutusta myös korostetaan kvantifioivan strategian avulla määrällistävien termein.

UR2: Tulee kuitenkin tiedostaa, kuinka valtava vaikutus rovaniemeläisittäin ennennäkemättömän korkealla rakentamisella olisi kaupunkikuvaan. Se, olisiko torni tai kaksi Rovaniemelle kaunistus vai kauhistus lienee toki viime kädessä katsojan silmässä.

Argumentoinnin tehostamiseksi viihtyisyyssteemassa puhutaan vahvasti kaupunkilaisten mielipiteen samanmielisyyteen vedoten. Teemassa kaupunkilaisten kuvataan pahastuneen tornihotellin mahdollisista varjo- ja tuulivaikutuksista, jotka pilaisivat viihtyisän ja pidetyn Lordin aukion käyttömahdollisuudet. Tämän lisäksi tornihotellihanke myös pienentäisi aukiota, mikä olisi vastoin kaupunkilaisten toiveita aukion laajentamisesta ja sen viihtyisyyden lisäämisestä esimerkiksi lisäämällä kaupunkivihreää. Kaupunkilaisen näkökulmaa tuodaan esiin myös kirjoittajan oman puhuja-aseman kautta tavalla, jossa keskustan viihtyisyyden tavoitteet yhdistetään yleisesti kaupunkilaisten tavoitteiksi.

LK12: Lordinaukiota olisi kuitenkin haluttu kasvattaa edes sen verran, että monikäyttöisyys paranisi vaikkapa yleisötapahtumia ajatellen. Ja että tulisi tilaa puille.

UR3: Rovaniemi on ilmasta katsottuna paratiisi, mutta katutasosta katsottuna rähjälä. Meille kaupunkilaisille ja turisteille olisi parempi, jos katutaso saataisiin eläväksi ja elinvoimaiseksi.

Viihtyisyyssteemassa argumentoidaan vahvasti asiantuntijan puhujakategorialla oikeuttamalla. Argumentoinnissa vedotaan vahvasti Lapin ely-keskuksen, Lapin maakuntamuseon ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kommentteihin Arinan hankkeen kaupunkikuvallisista vaikutuksista. Sekä viranomaislausunnot että myös useat selonteot kiinnittävät huomiota

myös kaavoittamisen lainsäädäntöön sekä keskustan osayleiskaavaan, jonka mukaan kaavoittamista tulisi tehdä myös Arinan hankkeen kohdalla. Asemakaavaongelmien katsotaan johtuvan niinsanotusta postimerkkikaavoittamisesta, mikä viittaa kaavoitushankkeen kohdistumiseen vain yhteen kortteliin.

LK22: Myös viranomaislausunnot ovat kriittisiä. Lapin ely-keskus toteaa, että pienialainen, yhtä korttelia koskeva, kaupunki- ja maisemakuvaan merkittävästi vaikuttava asemakaavamuutos ei täytä lain mukaisia asemakaavan sisältövaatimuksia, eikä yleiskaava ole ollut ohjeena muutettaessa asemakaavaa.

Useassa selonteossa myös viitataan Rovaniemen kulttuurihistoriallisesti merkittäviin jälleenrakennusajan sankariarkkitehteihin. Arinan hotellipyrkimykset kumotaan, esimerkiksi arkkitehti Alvar Aaltoon vedoten. Aallon ollessa kuollut jo lähes 50 vuotta, asiantuntijuusstrateginen vetoaminen hänen mielipiteeseensä on loppujen lopuksi vain arvelua. Siitä huolimatta hänen sekä muiden jälleenrakennusajan kaupunkisuunnittelijoiden tekemä suunnittelutyö toimii auktoriteettina, jonka kautta esitetty asiantuntijuusstrateginen argumentaatio tuomitsee Arinan tornihotellihankkeen, ja katsoo sen kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti paikkaan sopimattomaksi.

LK21: Rovaniemi ei tarvitse uutta maamerkkiä, Jätkäkynttiläsilta riittää. En usko, että kaavaan ja arkkitehtoniseen ilmeeseen vaikuttanut Alvar Aalto innostuisi tornihotellista.

Viihtyisyysteema joutuu kuitenkin antamaan jatkuvasti myönnytyksiä hegemonisemmalle elinkeinodiskurssille, mikä näkyy viihtyisyyden vetoavien argumenttien etäännyttämisenä omista intresseistä. Näin lukijalle annetaan kuva, ettei kirjoittaja haluaisi tornihotellihankkeen olevan ongelmallinen, mutta kaupunkilaisten viihtyisyyden vaarantuessa perusteettoman paljon, tulisi kaavasuunnitelmia arvioida uudemman kerran. Tällä tavoin omasta argumentaatiosta voidaan saada uskottavampi antamalla myönnytyksiä myös vasta-argumentoijille. Selonteot noudattavat tällöin usein eräänlaista ”kyllä, mutta” -rakennetta.

LK8: Ruohonjuuritason esimerkki on, että tulevan tornihotellin huoneista voi toki avautua hyvät näkymät, mutta paikallisia saattaa suivauttaa, jos hotelli varjostaa kesäisin Lordinaukiota ja lähiterasseja.

UR3: Maamerkki on tänä päivänä myyvä trendi. Se on osoitus elinvoimaisuudesta, nykyaikaisuudesta ja kasvusta, mutta harkitsemattomasti sijoitettuna voi pilata kaupunkikuvan.

Maankäytön kiistat voivat olla muistutus paikkakiintymyksen olemassaolosta (Kopomaa & Peltonen 2008, 13). Siitä huolimatta vaikka kaupunkikuvalla ja kaupungin visuaalisella muodolla onkin näkyvä rooli tornihotellista käytävässä kaupunkipuheessa, viihtyisyysteema ei ole hegemonisessa mielessä erityisen uskottava. Teema ontuu merkittävästi viihtyisyyden ja kaupunkitilan esteettisyyden subjektiivisuuden vuoksi – siitä, mikä on hienoa ja viihtyisää kaupunkisuunnittelua voidaan olla montaa mieltä. Tästä voidaan nähdä viitteitä myös elinkeinodiskurssin vetovoimaisen maamerkin teemasta, joka korostaa tornihotellin vetovoimaa ja arkkitehtonisen ilmeen loistokkuutta. Yksinkertaisesti sanottuna mietelause *makuasioista ei voi kiistellä* rajoittaa teeman argumentatiivista voimaa, ja tämän myös kaupunkipuheen toimijat tunnistavat itse. Sen vuoksi selonteiden uskottavampi argumentointi rakennetaankin lähes poikkeuksetta jonkin vakuuttavamman puheen varaan.

LK7: Voi tietysti sanoa, että kysymys on makuasiasta, ja osa kaupunkilaisista tervehtii myös ilolla näitä suunnitelmia. Korkeat talotko sitten tekevät oikean kaupungin?

Viihtyisyysteeman näkyvyys tornihotellikeskustelussa viestii siitä, kuinka suurena asiana kaupunkiympäristön muutos otetaan kaupungin asukkaiden keskuudessa. Kaupungin tilallinen merkitys asukkaille on ilmeinen: kaupunki on yhteisön, kulttuurin ja sivilisaation materiaallinen ehto, joka antaa sen asukkaiden elämälle muodon sekä kiinnittää yhteisön johonkin maantieteelliseen sijaintiin (Rajanti 1999, 12). Kaupunkiympäristö on tilana eräänlainen asukkaan elämän taustakonteksti tai arjen näyttämö, jolta odotetaan tietynlaista pysyvyyttä. Muutos tässä tilassa saatetaan kohdata eräänlaisena häiriönä, joka uhkaa aluetta tai tilaa, johon yhdistetään positiivisia kokemuksia tai tunteita. (Lapintie 2002, 166-168.) Rovaniemen kohdalla viihtyisyyssteemassa korkean tornihotellin pelätään rikkovan Lordin aukion toimivuutta, tai uhkaavan jopa koko kaupunkikuvaa. Tämä käy ilmi etenkin vanhemmasta rakennusperinnöstä puhuttaessa. Jälleenrakennusajan rakennusperintö voi olla tärkeä paikallisidentiteetin luoja, joka luo paikallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta (Kalakoski 2023, 390). Näin materiaallinen tila voi saavuttaa symbolisen merkityksen, joka tarkoittaa sen tilallisen ja toiminnallisen ulottuvuuden lisäksi jotain muuta (Schmid 2023, 37). Tornihotellikeskustelun perusteella maisema voi tarkoittaa myös jotain kaupunkilaisille yhteistä. Jaetun historian kannalta merkityksellisestä ja paikallisuutta rakentavasta kaupunkitilasta halutaan myös pitää huolta.

Elinkeinodiskurssissa esitetyssä puheessa korostuu kaavoittamisen hitaus sekä Rovaniemen kaupunkikehityksen paikallaan polkeminen. Kuitenkaan kaikki kaupunkipuhe ei jaa tätä kantaa, vaan useissa selonteoissa Rovaniemen kaavoittamista kuvataan itse asiassa erityisen vilkkaana tai suorastaan kiihtyvänä prosessina, jolle ei matkailun kasvavan kysynnän vuoksi näy loppua. Tällaiselle kaupunkipuheelle on luonteista myös huoli siitä, kuinka matkailun voimakas kehitys voi uhata kaupunkilaisten kokemusta hyvästä ja toimivasta arjesta kaupungissa. Tämän vuoksi kutsun tätä kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin teemaa **uhkateemaksi**. Teema nousee esiin esimerkiksi seuraavassa retorisessa listauksessa, jonka tarkoituksena on tuoda esiin tapoja, joilla Rovaniemen kaupunki tuntuu suosivan matkailun kehitystä kaupunkilaisten viihtyvyyden sijaan.

UR1: Useista yksittäisistä päätöksistä syntyy mielikuva Rovaniemen kaupungin yleisestä linjasta – ja näitähän löytyy.

Monien haaveilema julkinen avantouinti- ja saunapaikka ei ole edennyt.

Keskustaan on rakennettu lisää yksiöitä, joista asuntosijoittajat tekevät Airbnb-majoituksia, koska matkailijoilta käärii paremmat rahat kuin tavalliselta vuokralaiselta.

Talvella ihmetyttänyt kiinalaisen sähköautovalmistajan lumikuutioksi naamioitu mainos sai kaupungilta paikan kirjaston edestä arvotontilta, ilmaiseksi. Vuorostansa kesäisin järjestettävälle Rovaniemen Wanhat markkinat -hyväntekeväisyystapahtumalle ei ole toistuvista pyynnöistä myönnetty maksuvapautta, mitä on perusteltu tapahtumien samanarvoisella kohtelulla (Yle 19.1.).

Teeman näkökulmasta Rovaniemen kaavoitus ei ole hidasta kuten elinkeinodiskurssissa esitetään, vaan päinvastoin: kaavoittaminen on nopeaa, ja itseasiassa koko kaupunkikehitys on jopa vilkkaampaa kuin monessa muussa kaupungissa. Osassa selonteoista matkailurakentamisen merkitys kyllä myönnetään elinkeinodiskurssia myötäillen, ja tilanne esitetäänkin jonain, josta moni kaupunki voisi vain haaveilla. Kuitenkin kaikessa kaupunkipuheessa matkailusta ei puhuta yhtä positiiviseen sävyyn, vaan se kategorisoidaan joksikin, jonka kasvu on saavuttamassa hallitsemattomat mitat. Matkailu on kaupunkipuheessa pahimmillaan kaupunkilaiset ylitsevyöryvää ja lähes luonnonvoimia muistuttavaa energiaa, josta kaupunki on vaarassa menettää kontrollin.

UR5: Rovaniemen kaavoituksessa eletään vilkkaita aikoja. Vastaavasta aktiivisuudesta moni kaupunki voinee vain haaveilla. Uusia kaava-alueita sekä muutoksia olemassa oleviin työstetään monella rintamalla.

LK18: Rovaniemeä sanotaan kokoaan suuremmaksi kaupungiksi. Valitettavasti Rovaniemi on myös kokoaan pienempi kaupunki. Tämä näkyy siinä, että Rovaniemi on kasvanut vauhdilla ja kasvaa edelleen, mutta kaupunki ei ole itse pystynyt tarttumaan kasvun ohjaksiin.

Uhkateemassa esitetään paljon vaihtoehdottomuusstrategisia vaatimuksia siitä, kuinka kaupungin tulisi saada vahvempi ote matkailukehityksestä. Matkailukeskeiselle kaavoittamiselle ei ennusteta pitkää voittokulkua, minkä vuoksi kaupungin tulisi asettaa raamit sille, missä rajoissa matkailu saa vaikuttaa kaupunkikehitykseen. Keskeistä puheessa on vaatimus vastuun vaihdolle, minkä tarkoituksena on palauttaa valta kehityksestä elinkeinoelämän toimijoiden sijaan kaupungille, jolle valta kuuluu. Rovaniemen matkailurakentamisen suhteen vallanjaon kuvaillaan kaatuneen päälaelleen.

LK8: Rovaniemellä olisikin nyt hyvä hetki miettiä, kuinka paljon matkailu saa ohjata rakentamista vai olisiko kaupungin syytä ottaa langat käsiinsä tiukemmin.

LK18: Jos Rovaniemi haluaa olla kokoaan isompi kaupunki, sen pitää unohtaa postimerkkikaavat ja kehittää kaupunkiympäristöä kokonaisuutena. Kehittämisen lähtökohdat ja tavoitteet kaupungin tulee valita itse eikä antaa bisneksen päättää niitä puolestaan.

LK24: Luottamuksen palauttamiseen tarvitaan selkeä, kauas tulevaisuuteen yltävä periaatelinjaus siitä, miten kaupunkikuvaa halutaan kehittää jatkossa. Lähtökohdaksi on otettava se, että matkailu on renki ja Rovaniemi sen isäntä.

Uhkateemassa esitetään myös suoria kysymyksiä niin lukijoille kuin päättäjillekin tavalla, jonka tarkoitus on kyseenalaistaa matkailualan valta-asemaa kaupunkikehityksessä. Kysymykset ohjaavat lukijaa pohtimaan matkailun asemaa vallan näkökulmasta, sekä tuo argumentatiivisesti esiin niitä arvoja, jotka voivat olla nykyisen kehityksen myötä uhattuna. Puheessa korostetaan yleistä etua ja puntaroidaan sen toteutumista suhteessa Arinan tornihotellihankkeeseen.

LK8: Kysymys kuuluukin, kuinka paljon hotelleja ja muuta matkailumajoitusta Rovaniemen keskustaan mahtuu ja onko vain markkinavoimien ja matkailubisneksen asia päättää siitä.

LK16: Ajavatko maanomistajien intressit lopulta yleisen edun edelle? Onko päätöksiä valmisteltu ohi demokraattisen prosessin? Nousevatko talousarvot sosiaalisia arvoja tärkeämmäksi? Pyrkiikö kaupunki kumppanina yleisen hyvän edistämiseen?

Uhkateema on tornihotellikeskustelussa melko näkyvä, ja siihen viittaavia selontekoja on helppo tunnistaa. Teema on kuitenkin suhteellisen kärkeä haastaessaan kaupungille

merkittävää matkailuelinkeinoa, minkä vuoksi sen paikka kaupunkipuheen diskursiivisella kentällä ei ole kovin hegemoninen tai elinkeinodiskurssin hegemoniaa horjuttava. Yksin tämän teeman näkökulmasta esitettyä kaupunkipuhetta voisi olla vaikeaa ottaa tosissaan, sillä sen puhe on paikoin synkkämielisen kärjistävää matkailualan vaikutusten tuomitsemista. Diskurssin näkyvyys kuitenkin viestii niistä tuntemuksista, joita kaupunkilaisilla on kaupunkikehitykseen nähden. Matkailu ei ole ainoastaan kaupunkia kehittävä ja edistävä siunaus, vaan sen voimakas kasvu lisää kaupunkilaisten huolta oman etunsa kuulemisesta jatkuvien uusien kaavoitushankkeiden keskellä.

Matkailun kehityksestä puhutaan uhkateemassa muuta kaupunkikehitystä dominoivana voimana. Dominointi syntyy vasta, kun kaupunkitilan muut käyttötavat suljetaan pois (ks. Allen 2003, 162). Matkailun pelätään saavan liikaa huomiota kaupunkikehityksessä, minkä seurauksena kaupunkilaiset ovat vaarassa jäädä päätöksenteossa taka-alalle. Huomio kohdistetaan kaupunkipuheessa usein erityisesti keskustaan jossa turismi on kaikkein vilkkainta. Myös Lefebvre tunnistaa modernista kapitalistisesta yhteiskunnasta ilmiön, jossa kaikille keskeinen tai olennainen tila muuttuu sitä puutteellisemmaksi mitä suuremmin tilaa integroidaan pääoman tuottamisen prosesseihin (Ronneberger 2015, 135). Päätöksenteossa unohdetuiksi itsensä tuntevat kaupunkilaiset saattavat siksi kyynistyä ja suhtautua matkailuun tai esimerkiksi matkailijoihin negatiivisesti. Näin paikallisten asukkaiden kokema kaupunkikehityksen ongelma saatetaan löytää väärästä paikasta, ja syyttää ihmisiä väärin perustein (Viren & Vähämäki 2015, 324), mikä voi purkautua vahingollisena turismivihana (Amoretti 2025, 31–32). Vaikka viitteitä turismivihaan oli omassa aineistossani hyvin vähän, aiheesta uutisointi on lisääntynyt merkittävästi myös Rovaniemen kohdalla.

Kaupunkilaisen kaupunki- diskurssissa korostuu kaupungin rooli kaupunkilaisten oikeuksien ja yleisen edun puolustajana. Kaikessa tämän diskurssin puheessa kaavoittamisen yleisen edun valvominen ei rajoitu vain kaupungin suunnitteluinstituution tehtäväksi, vaan joissain tapauksissa kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksia halutaan laajentaa vahvemmallalla osallistamisella sekä kansalaismielipiteen paremmalla kuulemisella. Kaupunkilaisesta rakennetaan tämän teeman myötä aktiivista osallistujaa päätöksenteon kohteen tai kaavoittamista hidastavan jarrun sijaan. Siksi kutsun tätä diskurssin teemaa **kuulemisteemaksi**.

Kuulemisteeman näkökulma voidaan nähdä eräänlaisena vastakaikuna elinkeinodiskurssin jarrupuheelle. Teeman näkökulmasta kaupunkilaisten osallistuminen kaupunkisuunnitteluun on jarruttamisen sijaan kaupunkilaisten oikeus. Tämän vuoksi hankkeeseen puuttumista kuvaillaan positiivisena asiana – Arinan hanke vaikuttaa merkittävästi kaupunkilaisten elinympäristöön, minkä vuoksi hankkeeseen puuttuminen on toivottavaa. Teemassa puututaankin tämän vuoksi hankkeen heikkoihin osallistumismahdollisuuksiin. Siksi kaavoituksen lopputulos ei ole kaupunkilaisten toiveiden mukainen.

UR2: Näinkin merkittäväksi hankkeeksi on kuitenkin mielestäni poikkeuksellista se, että luonnosvaiheessa esitellään kaavamuutoksen pohjaksi ainoastaan yksi vaihtoehto.

LK22: Mielestämme kaksi korkeaa tornia muuttavat keskustan kaupunki- ja maisemakuvaa merkittäväällä tavalla ja kaavaprosessissa on puutteelliset selvitykset vaikutuksista. Emme myöskään pidä kaavaprosessin vaihtoehtomuutta tornien toteutuksesta hyvänä päätöksentekona.

Kuulemisteemassa vedotaan selkeästi siihen, kuinka monet kaupunkilaiset haluavat saada äänensä kuuluviin hankkeesta käytävässä päätöksenteossa. Keskeisenä aiheena tällaisessa puheessa on asukaslähtöisyyden vaatimus, ja selonteissa korostetaan sitä, kuinka kaupunkilaiset haluavat ottaa aktiivisemmän roolin hankkeeseen osallistumisessa. Tämä näkyy esimerkiksi toiveena vaihtoehtoisista kaavaluonnoksista. Näin selonteissa hyödynnetään kaupunkilaisten konsensukseen vetoavaa retoriikkaa – toive osallistamisesta ei ole yksin kirjoittajan, vaan muutkin ovat toivoneet samaa.

LK16: Jos näin on, sopinee kysyä sitä, onko voimakkaasta kritiikistä päätellen kaupungin oma visio yleistä hyvää ajavasta kaupunkikuvasta hämärtynyt?

LK19: Kaavasta ei ole tuotu arvioitavaksi vaihtoehtoja, vaikka kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on niin luvattu ja kaupunkilaiset niitä ovat toivoneet.

Kuten myös edellisestä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan turvautuvasta esimerkistä käy ilmi, argumentoinnissa vedotaan vahvasti myös kaavoittamisen lainsäädäntöön, sekä muihin asiantuntijajärjestelmiin. Tämän on tarkoitus muistuttaa kaupunkilaisen osallistamisen vaatimuksen lakimääräisestä taustasta, mikä auttaa luomaan kuulemisteemasta objektiivisemmän, vakavammin otettavan kuvan. Lainsäädännön lisäksi selonteissa saatetaan vedota myös esimerkiksi hankkeen ulkopuolisten asiantuntijoiden, kuten arkkitehti Harri Hautajärven kommentteihin. Myös hankkeen kumoutumisen myötä Pohjois-Suomen hallinto-oikeus nostetaan selonteissa auktoriteetin asemaan, joka tavallaan vahvistaa

kaupunkilaisten tekemät valitukset aiheellisiksi. Tämä auttaa myös purkamaan näkemystä kaupunkilaisten valitusherkkyydestä.

LK16: Arinan aloitteesta liikkeelle lähteneen muutoksen tavoitteet olisi ehkä pitänyt esitellä julkisesti heti hankkeen vireille tullessa. Kaavaehdotuksen sisältö saattaisi olla toisenlainen. Tähän kiinnitti huomiotaan myös arkkitehti Harri Hautajärvi, joka pitää (LK 9.9.) kaavaluonnosta jopa pahimpana esimerkkinä maanomistajille räätälöidystä kaavasta.

LK28: Sekä Sairaalanniemen että Lapinmaan korttelin kaavat ovat herättäneet Rovaniemellä voimakkaita mielipiteitä ja vilkasta kansalaiskeskustelua. Odotettavissa oli, että kummastakin kaavapäätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Ratkaisujen perusteella valituksiin oli aihetta.

Selonteissa ollaankin kaupunkilaisen oikeuksien kannalta hyvin päättäväisiä, ja kaupunkilaiset huomioiva kaupunkisuunnittelu mielletään ainoaksi oikeaksi toimintatavaksi Rovaniemen kaupunkikehityksessä. Näin artikkeleissa esitetään vaihtoehdottomuusstrateginen vaatimus sille, miten hyvä kaupunkisuunnittelu on riippuvainen kaupunkilaisten osallistumisesta kaavoittamiseen. Näin ei kuitenkaan koeta Arinan hankkeen kohdalla tapahtuneen, mistä selonteissa myös huomautetaan.

UR4: Laadukasta kaupunkiympäristöä tuskin syntyy, jos yksittäiset yritykset tai toimijat voivat muokata kaupunkiympäristöä keskusaukion neliömäärää myöten, yleiskaavasta piittaamatta. Tarvitaan tasapaino, jossa kaupunki asettaa reunaehdot ja linjaa kokonaisuuden, kansalaiskeskustelua ja demokraattista päätöksentekoa unohtamatta.

Kuulemisteeman viitekehyksestä kaupunkilaisten antama kritiikki tornihotellihanketta kohtaan ei ole tarpeetonta hankkeiden jarruttamista, kuten elinkeinodiskurssin jarruteemassa asia nähdään. Kaupunkilainen voi kokea kaupungin epäonnistuneen tehtävässään turvata kaupunkilaisten viihtyisyys ja elintila matkailun kehittyessä voimakkaasti, minkä vuoksi heille syntyy tarve toimia omien etujensa suojelijana. Valittamisen taustalla voi olla myös moderniteetin ominaispiirteenäkin tunnistettu lisääntynyt refleksiivisyys – nykyajan ilmapiiri on jo lähtökohtaisesti jännittynyt haastamaan ja refleктоimaan institutionaalista päätöksentekoa, ja siten myös kaavoittamista (Giddens 1991, 83–84; Litmanen & Peltonen 2008, 233). Kansalaisaktiivisuus voi kuitenkin parhaimmillaan tuoda kaupunkilaisen näkökulmaa paremmin esiin kaupunkikehityksessä. Näin myös kaupunkilaisille merkityksellisistä paikoista sekä eri kaupunkilaisuuden muodoista voidaan pitää huoli (ks. Semi 2011, 65).

Osallisuuden kysymykset ovat tornihotellikeskustelussa koetuksella, mutta merkkejä kaupunkilaisen roolin vahvemmassa tunnistamisesta osana Arinan hanketta on niukasti. Kaupunkilaisen aktiivisen osallisen roolin tunnistavaa puhetta on tornihotellikeskustelussa suhteellisen vähän, minkä vuoksi teeman asema kaupunkipuheen diskurssiivisella kentällä on myös melko pieni. Kaupunkipuheen kentällä vastuu kaupunkilaisen huomioimisesta asetetaan vahvasti kaupungille, jolloin kaupunkilaisen subjektipositio voi heikentyä vain hankkeiden hyväksyjäksi tai passiiviseksi hyötyjäksi todellisen suunnittelun osapuolen sijaan.

5.2.1 Kaupunkilaisen kaupunki-diskurssin subjektipositiot

Rovaniemen kaupunkipuheessa esiintyy myös diskurssiivisia eroja tavoissa, joissa puhetilaa jaetaan eri toimijoiden kesken. Kaupunkilaisen kaupunki -diskurssi tarkastelee matkailualan ja kaupunkilaisten välistä suhdetta elinkeinodiskurssista poikkeavalla tavalla. Keskeisin ero on tavoissa, joilla diskursseissa puhutaan kaupunkilaisista: kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin kaupunkilainen on selkeästi aktiivisempi kaavoittamisesta käytävän päätöksenteon kentällä, eikä kaikkea kaupungin kehittämistyötä haluta jättää yksin matkailualalle. Diskurssista erottuukin erityinen kaupunkilaisen oikeuksien **puolustajan** subjektipositio, jonka tehtävänä on valvoa kaavoittamista ja puuttua vahingolliseen päätöksentekoon. Positio on suhteellisen avoin, ja onkin varattu lähinnä kaupungin asukkaille tai heidän oikeuksiaan ajaville virkamiehille.

Kaupunkilaiset ovat diskurssissa odotetusti erityisen hyvin edustettuina muihin tornihotellikeskustelun diskursseihin verrattuna. Mielipidekirjoituksia kirjoitetaan vahvasti lehden lukijoiden näkökulmasta, minkä vuoksi on odotettavissa, että etenkin kaupunkilaiset tuovat vahvasti omaa näkökulmaansa esiin Arinan hankkeesta käytävässä keskustelussa. Kaupunkilaisista puhutaan monin erilaisin sanavalinnoin, joilla myös korostetaan kaupunkilaisuuden eri piirteitä. Kaikkein käytetyin termi on “kaupunkilaiset”, mikä on hyvin suoraviivainen ja muodollinen tapa viitata kaupunkilaisiin. Toinen tapa viitata rovaniemeläisiin on puhumalla heistä kaupungin “asukkaina”. Sanavalintana asukas painottaa kaupunkia myös kaupunkilaisten kotina ja asuinsijana. Asukas on terminä myös sävyiltään intiimimpi ja ihmisläheisempi sanavalinta, mikä korostaa kaavoittamisessa käytävän päätöksenteon merkitystä kaupunkilaisille. Rovaniemeläiset ovat diskurssissa vahvasti yhä päätöksenteon kohteita ja eräänlaisia kaavoittamisen eduista hyötyjiä. Kuitenkin

kaupunkilaisen kaupunki -diskurssissa tuodaan esiin erityisesti sitä, kuinka kaupungin päätöksenteon tulisi vastata kaupunkilaisten tarpeita, ja olla kaupunkilaisten puolella.

UR1: Kaupunkia tulee suunnitella lähtökohtaisesti asukkaita varten, mutta toteutuuko tämä Rovaniemellä?

Diskurssissa kaupunkilaisen passiivista subjektipositiota koetellaan hieman, ja kaupunkilaisen roolia pyritään vahvistamaan ja aktivoimaan kaavoittamisen kentällä. Diskurssissa tuodaan esimerkiksi esiin kaupunkilaisten äänestysaktiivisuuden merkitystä Rovaniemen päätöksenteon taustalla – kaupunkilaisten äänestyskäyttäytyminen varmistaa sen, että kaupunkilaiset voivat ottaa passiivisemmän hyötyjän roolin kaupungin toimiessa kaupunkilaisten toivomalla tavalla. Kuitenkaan tämä ei aina täysin riitä, minkä seurauksena kaupunkilaiset toivovat kaupunkilaisen roolin vahvistamista kaavoittamisessa tarjoamalla heille kaupunkilaisen oikeuksien puolustajan subjektipositiota. Kaupunkilaisten aktiivisesta osallistumisesta puhutaan usein “kansalaiskeskusteluna” “kansalaismielipiteenä” tai kaupunkilaisten “kuulemisena”, mikä korostaa kaupunkilaisten aktiivisempaa roolia osana kaavoitusta, pelkän hyväksyttämisen sijaan. Kaupunkilaiset omien oikeuksiensa puolustajina auttaisi varmistamaan, etteivät he jää matkailukehityksen jalkoihin.

LK6: Oikeassa kumppanuuskaavoituksessa kumppaneina ovat kaavoittaja ja kaupunkilaiset, joitten yhteistyö tuottaa parhaan tuloksen.

Vaikka diskurssissa vaaditaankin kaupunkilaisen parempaa kuulemistä, kaavoittamisen vakiintuneet institutionaaliset rakenteet vaikuttavat yhä vahvasti selontekojen taustalla. Tämä näkyy esimerkiksi tapana nominalisoida päättäjien toimia sekä passiivimuodon käyttönä, mikä korostaa kaavoittamista prosessina yksittäisten toimijoiden toiminnan sijaan. Tämän lisäksi kaupungin virkamieskoneiston selvän aktiivinen rooli käy ilmi myös esimerkiksi tavassa puhua heistä kaupungin “päättäjinä”. Päättäjien lisäksi kaupunkilaisen kaupunki -diskurssissa saatetaan puhua myös “kaupungista” tai “Rovaniemestä” päätöksenteon takana. Tämä painottaa päättäjien roolia koko kaupungista käytävän päätöksenteon toimijoina ja kaupunkilaisten edustajina. Samalla se myös erottaa kaupunkilaisen Rovaniemen kaupungin päättäjien toiminnan ulkopuolelle ikään kuin osoittaakseen, etteivät kaikki kaupunkilaiset seiso kaupungin tekemien kaavoittamispäätösten takana.

LK5: Sen merkittävyyttä nykypäättäjämme eivät ymmärrä eivätkä arvosta, vaan ovat siirtäneet toimintansa vuosiksi liikekiinteistöjen nurkkiin eri puolille kaupunkia. Päättäjämme ovat alistuneet markkinavoimien juoksupojiksi ottamatta vastuuta, mitä

yhteisön ja sen hengen ylläpitäminen edellyttää. Kaupungilla ei ole suuntaa eikä otetta kehityksestään.

Kaupungin virkamiehiltä vaaditaan kaupunkilaisten oikeuksia ajavan **edustajan** subjektiposition omaksumista, jotta kaupunkilainen voisi olla varma päätöksenteon oikeellisuudesta. Kaupunkia esitetään “ainoana” tahona, joka voi ottaa aktiivisen roolin Rovaniemen kokonaisvaltaisesta suunnittelusta. Kuitenkin nykyisen tornihotellihankkeen valossa kaupunkipuheessa tuodaan vahvasti esille sitä, kuinka kaupunki ei toimi sille asetetun roolin mukaisesti – diskurssissa esitetään väitteitä siitä, kuin kaupunki olisi ikään kuin passivoinut itsensä. Kaupunkia syyllistetään suunnitteluvallan luovuttamisesta matkailualalle ja tornihotellihankkeen tapauksessa Arinalle, vaikka kaupungin pitäisi pitää kaupunkikehitys vahvemmin omassa otteessaan. Sen seurauksena kaupungin päätöksenteko vaikuttaa päämäärättömältä ja alistuneelta, mikä myös näkyy kaupunkikeskustan kaavoittamisessa epäviihtyisänä “postimerkkikaavoittamisena”. Kaupungin vaaditaan löytävän suunta kehityksessään ja kehittävän kaupunkia kokonaisuutena yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

LK10: Rovaniemen keskustan nykyiset asemakaavaongelmat, korttelikohtainen postimerkkikaavoitus, on seurausta yleiskaavatyön kesken jättämisestä. Päättäjämme eivät halunneet ratkaista, minkälaisen keskustan Rovaniemi haluaa. He jättivät tärkeimmistä kortteleista sekä rakennustehokkuuden että kerrosluvun auki eniten tarjoavan ostettaviksi.

Matkailuala on osin antagonistisessa asemassa diskurssin puheesta. Hienovaraisemmassa vastakkainasettelussa esimerkiksi Arinasta puhutaan vain hankkeen kautta: “hotelli varjostaa”, “kaava ei vastaa kaupunkilaisten tavoitteita” ja niin edelleen. Kritiikki kohdistuu tällöin laajemmin kaavoittamisprosessiin ja jälleen kaupunkiin tavalla, jossa Arina matkailualan toimijana on häivytetynpi, ja toimii vain yksinkertaisesti omien tavoitteidensa mukaan. Kuitenkin kärkkäämmissä selonteoissa matkailualan toimivaltaa halutaan rajoittaa, sillä sen katsotaan toimivan suoraan kaupunkilaisia vastaan. Vahvinta tällainen puhe on uhkateemassa, jossa matkailutoiminnan lisäämisellä katsotaan olevan kaupunkilaisten kannalta elämänlaatua heikentäviä vaikutuksia. Matkailualan toimijoista saatetaan käyttää termejä “matkailubisnes”, “markkinavoimat” tai “suuri raha”. Näiden sanavalintojen on tarkoitus kuvata matkailun ja markkinoiden toimialan ylivaltaa kaupunkikehittämisen kentällä. Tästä näkökulmasta Arinan toiminta ei ole vain puutteellisen päätöksenteon tulos, vaan matkailualan edustajista koostuvan epäinhimillisen **uhan** subjektiposition mielivaltaista kaavoittamista, joka pilaa kaupunkilaisten viihtyisän elinympäristön.

Kaupunkilaisen kaupunki -diskurssissa matkailijoista puhutaan herkemmin “turisteina” muihin diskursseihin verrattuna. Turisti voi olla terminä hieman halveksuva (MacCannell 1999, 43; Francesconi 2014, 2), mikä korostaa diskurssissa esitettyä matkailun ongelmalliseksi paisunutta roolia. Kuitenkin kokonaisuudessa aineistossa matkailijoista puhutaan melko vähän, ja ongelma kohdistetaan vahvasti itse kaavoittamiseen ja matkailualaan itseensä. Turistit esitetään diskurssissa matkailurakentamisen ja kaupungin hotellikehityksen ensisijaisina kohteina, ja tästä kehityksestä hyötyjinä. Matkailijoiden toiveet ja tarpeet esitetään selkeästi joinakin, jotka poikkeavat kaupunkilaisten toiveista. Matkailualan tavoitteet halutaankin diskurssissa tuoda samalle viivalle muiden kaupungin toimijoiden ja etenkin kaupunkilaisten toiveiden kanssa.

UR1: Vaikka samassa yhteydessä olisi ruokakauppa ja ravintola, hotellit rakennetaan aina lähtökohtaisesti turisteille.

Kaupunkilaisen kaupunki -diskurssi teemoittaa kaupunkia selkeästi sen asukkaiden kotina, asumisen paikkana ja paikallisille merkittävänä tilallisena kokonaisuutena. Kaupungin kohdatessa kiihtyviä muutoksia matkailualan kasvaessa kaupunkilaisen ääni päätöksenteon keskellä halutaan saada paremmin kuuluviin. Tämä voi myös osin viitata kaupunkilaisen subjektiposition muutokseen passiivisesta päätöksenteon kohteesta kohti aktiivisempaa osallistujaa. Kuitenkaan mitään merkittävää muutosta kaupunkilaisen positioon ei ole koko aineiston näkökulmasta havaittavissa elinkeinodiskurssin ollessa hegemonisempi koko kaupunkipuheen kentällä. Vakiintuneen maankäytön suunnittelujärjestelmän näkökulmasta kaupunkilaisen osallistumismahdollisuudet ovat yhä äärimmäisen rajatut. Transformaatiosta huolimatta diskurssi kertoo kaupunkilaisten vahvasta epämieltymyksestä kaupungin toimintaa ja Arinan kaavoittamista kohtaan. Kaupunki ei toimi halutulla tavalla kaupunkilaisten edustajana, minkä vuoksi kaupunkilaisten oikeuksien puolustajat puuttuvat peliin – näin halutaan turvata sosiaalisesti kestävä kaupunkikehitys tavalla, joka ottaa myös kaupungin eletyn tilan huomioon. Näin toivotaan etenkin suurissa, kaupunkikuvaa voimakkaasti muuttavissa hankkeissa, joihin “torahampaaksikin” teillattu tornihotelli lukeutuu.

LK20: Huomaan, että sinulle uhkaa kasvaa torahampaat, 18 kerrosta kuulemma. Et sinä tarvitse niitä, sillä ne olisivat hirvitys. Sen kaikki tietävät, mutta vain sinusta eniten välittävät sanovat sen ääneen.

5.3. Pelisääntödiskurssi

Kaupunkipuheen tornihotellikeskustelussa tuodaan voimakkaasti esiin Rovaniemen elinkeinoelämän ja kaupungin asukkaiden välistä ristiriitaa kaupungin tilallisessa kehityksessä. Asetelma Arinan hanketta vastaan voitaisiinkin kärjistää näiden kahden näkökulman väliseksi kamppailuksi. Tornihotellikeskustelusta on kuitenkin tunnistettavissa myös kolmas silminnähden muita diskursseja pienempi mutta selvästi muista puhetavoista erottuva diskurssi, jossa huomio kiinnitetään kaupungin matkailualan toimijoihin sekä vallan jakautumiseen yrittäjien välillä. Tässä diskurssissa kiinnitetään erityisen paljon huomiota päätöksenteon reiluuteen, oikeudenmukaisuuteen ja kaavoittamisen moraaliin. Kantavana terminä diskurssissa ovat yhteiset pelisäännöt, joita vaaditaan kaavoittamisen tueksi takaamaan kaavoittamisen oikeudenmukaisuus. Tämän vuoksi olen päättänyt nimetä diskurssin **pelisääntödiskurssiksi**.

Diskurssissa on paljon samankaltaisuuksia kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin kanssa kummankin puhettavan nostaessa esiin kaupungin kaavoittamisen valtasuhteet. Pelisääntödiskurssissa ei ole kuitenkaan kyse kaupunkilaisten ja matkailun välisestä jännitteestä, joka on lähtökohtainen kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin kautta esitetyssä argumentoinnissa. Pelisääntödiskurssissa on vahvasti kyse Arinan ja muiden hotelliyrityksien välisestä epätasapainosta keskustan maankäytössä. Matkailuun ja sen kehitykseen halutaan puuttua vain Arinan osalta, sillä Arinan katsotaan dominoivan kaavoittamista perusteettomasti. Tämä antaa kaupunkilaisille ja kaupungin muille hotelliyrityksille yhteisen vastustajan, mikä myös tiedostetaan joissain selonteoissa asettamalla paikalliset yrittäjät osaksi sisäryhmää ulkopuoliseksi kuvattua Arinan ulkoryhmää vastaan. Sen vuoksi esimerkiksi viihtyisyysteeman puhettavat yhdistyvät pelisääntödiskurssin puheeseen, kun tornihotellihankkeen vastustamisessa vedotaan rakennuksen varjostavuuteen ja paikallisille terassiyrittäjille koituvaan haittaan. Varjoisuuden koetaan haittaavan niin paikallisia yrittäjiä kuin terassien ja kävelykadun käyttäjiäkin.

LK19: Kaava ei noudata yhdenvertaisuusperiaatetta maanomistajien kesken. City-Hotellilla on rakennuslupa yhdeksään kerrokseen. Nyt alueella sallittua korkeutta aiotaan nostaa huomattavasti. Alueen yrittäjät ovat tuoneet esiin myös kaavan kohtuuttoman haitan liiketoiminnalle tuulisuuden ja varjoisuuden lisääntyessä.

Pelisääntöpuheessa Arinaa ei torjuta sen matkailulle antaneen kehitystyönsä vuoksi. Matkailun arvo tunnustetaan implisiittisesti paikallisia yrittäjiä puolustamalla, minkä vuoksi

diskurssia voisikin luonnehtia eräänlaiseksi elinkeino- ja kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin välimuodoksi. Pelisääntödiskurssin puhe erottautuu kuitenkin vahvasti omaksi diskurssikseen, mistä syystä sen supistaminen edellisten diskurssien teemaksi olisi liian pelkistävää. Diskursiivisen kentän jako vain kahteen diskurssiin ei myöskään kuvaisi tornihotellipuheen diskursiivista kenttää riittävän monimuotoisesti. Pelisääntödiskurssi on selkeästi muita diskursseja pienempi ja hegemonisesti heikompi diskurssi, mutta samalla myös erittäin helposti tunnistettava ja selkeäpiirteinen tietämisen tapa, jonka näkökulmasta kaupunkipuhetta tuotetaan.

Pelisääntödiskurssissa vedotaan vahvasti paikallisten yrittäjien konsensukseen Arinan tornihotellikaavan epäileluudesta. Selonteissa matkailualan yrittäjien kuvataan olevan pettyneitä Arinan nauttimaan erityisasemaan kaavoittamisessa, sen saadessa rakentaa huomattavasti korkeammin kuin muut, jotka ovat pyrkineet samaan kaupungin keskustaa-ajamassa. Yhteiseen konsensukseen yrittäjien epäytytyvyydestä yhdistetään monissa selonteissa myös kaupunkilaisten näkökulma hankkeen epäileluudesta. Tämän vuoksi tasapuolisuuden vaatimus esitetään monissa kommentteissa passiivimuodon kautta, ikään kuin yleisenä konsensusena siitä, miten kaavoittamista tulisi tehdä. Kaupunkilaisten kerrotaan jakavan näkemys siitä, kuinka hanke on muiden yrittäjien kannalta epäilelu. Siksi sen toteuttaminen olisi maankäytön etiikan kannalta moraalitonta. Kuvaa konsensuksesta vahvistetaan luonnehtimalla aiheesta käytävän “poikkeuksellisen runsasta verkkokeskustelua”, joka on myös kvantifioiva ilmaus.

LK14: Ei ole ihme, jos kaupunkilaisille on herännyt epäily, kumman etuja päätöksentekijä oikein edistää, kaupungin vai Arinan.

Pelisääntödiskurssista esitetty puhe on kohdistettu vahvasti kaupungin päättäjille. Kaupungin yrittäjien ja kaavoitusta seuranneiden yhteiseen konsensukseen vedoten päätöksenteossa kuvaillaan olevan merkittäviä puutteita. Näin kaupungin toimintaa luonnehditaan kategorisesti epäileluna, muita yrittäjiä lannistavana tai myös suoranaisten julmana. Paikallisten yrittäjien saamia hylkäyspäätöksiä kyseenalaistetaan Arinan hankkeen yhteydessä, mistä syystä nykyistä kaavoittamista pidetään sattumanvaraisena, epäjohdonmukaisena tai myös leikkisästi “arpajaisina”. Tämän vuoksi kaupungin päättäjien kuvaillaan olevan keskustan kehittämisen suhteen hukassa.

LK11: City Hotelin yrittäjä olisi halunnut reilut 10 vuotta sitten rakentaa muistaakseni 12-kerroksisen torniosan nykyisen hotellin laajennuksena. Kaupunki syystä tai toisesta nipisti puolikymmentä kerrosta pois.

LK12: Arpajaisiin on päädytty, koska Rovaniemellä ei ole kyetty linjaamaan korkeaa rakentamista. Keskustan osayleiskaavassa todetaan ydinkeskustan rakennuskorkeuksista vain, että ne ratkaistaan tapauskohtaisesti asemakaavoissa.

Niinpä niitä ratkotaan pala kerrallaan kulloisenkin päättäjävuosikerran mielipiteiden ja ajan hengen mukaan.

Monessa pelisääntödiskurssin selonteossa tuodaan esiin Rovaniemen Arctic City Hotelli ja yrityksen toimitusjohtaja Mikael Gröhn konkreettisina esimerkkeinä kaavoittamisen epäoikeudenmukaisuudesta. Gröhnin kaltoinkohdellun yrittäjän puhujakategorian kautta kaavoittamisen tasapuolisuuden puolesta argumentoiminen on luontevaa. Gröhnin tapaus tarjoaa narratiivisen esimerkin siitä, miten eriaravoistavasti yrittäjiä kohtaan suhtaudutaan kaupungin keskustan kaavoittamisessa. Kaupunkilaisten myös kerrotaan jakavan käsitys Gröhnin kaltoinkohtelusta. Gröhn matkailualan paikallisena perheyrittäjänä siten hyväksytään osaksi kaupunkilaisten sisäryhmää.

UR2: Asian tiimoilta on käyty myös poikkeuksellisen runsasta verkkokeskustelua. Valtaosa osallistujista vaikuttaa jakavan Gröhnin näkemyksen.

Kaavoittamisen epäoikeudenmukaisuuden torjumiseksi esitetään paljon normatiivisia käskyjä siitä, miten kaavoittamista tulisi tehdä. Selonteissa toistuu vaatimus yhteisistä pelisäännöistä eri matkailualan yrittäjien kesken. Yhteisen periaatelinjauksen laatimista pidetään ehdottomana, jotta kaavoittaminen olisi kaikkien puolesta tasapuolista. Vaatimus on retorisesti vaihtoehdottomuuspuhetta, jos siihen yhdistetään yleiskaavauudistuksen vaatimus. Näin asetelma voisi muuttua päätöksenteon reiluuden moraalipohdinnoista lain kysymykseksi, jonka kautta argumentoiminen on todennäköisesti kaupunkipuheinstituution hallitsemalla kentällä myös vakuuttavampaa. Alueidenkäyttölaki velvoittaa antamaan osallisille mahdollisuuden vaikuttaa kaavojen sisältöön, eikä hanke saa haitata naapureita kohtuuttomasti (132/1999 54.3 §). Yleiskaavauudistus voisi auttaa pitämään huolen siitä, että kaikki toimivat samojen pelisääntöjen mukaisesti.

LK9: Rovaniemi tarvitsee selkeän, kauas tulevaisuuteen yltävän linjauksen siitä, miten kaupunkikuvaa kehitetään jatkossa. Poukkoilevalla ja eriarvoistavalla päätöksenteolla saadaan aikaan vain suttua, sekundaaria ja sotkuja.

Pelissäntödiskurssin asema kaupunkipuheen diskursiivisella kentällä ei ole järin hegemoninen. Puhetta esiintyy muihin diskursseihin nähden suhteellisen vähän. Tämä on kuitenkin selitettävissä esimerkiksi sillä, että suurin osa mielipidekirjoittajista ja kolumnisteista edustaa paikallisten yrittäjien sijaan kaupungin asukkaita. Kaupungin asukkaiden näkökulmasta kaavoittamisen ongelmallisuutta kommentoidaan todennäköisemmin kaupunkilaisen elämismaailmaan liittyvien seikkojen kautta. Tämän vuoksi päätöksenteon epäoikeudenmukaisuuteen vetoava puhe voi olla vain yksi keino lisätä tuoda näkyviin Arinan tornihotellihankkeen huonoja puolia.

Pelissäntödiskursiivista puhetta tuotetaan usein muiden hegemonisempien diskurssien kautta. Tämä näkyy selonteissa myönnytyksinä esimerkiksi elinkeinodiskursiivisille näkökulmille kaavoittamiseen. Kaavoittamisen reiluuden ja yhteisten pelissäntöjen vaatimus ikään kuin liitetään elinkeinodiskurssiin lisäyksenä tai ehtona, jonka mukaan kaupunkia saisi kehittää eteenpäin. Retoriikaltaan tällainen puhe on etäännyttämistä omista intresseistä, mikä myös osaltaan vahvistaa näkemystä elinkeinodiskurssin hegemonisesta asemasta. Tasapuolisuuteen ei haluttaisi puuttua, mutta nykyisen asiantilan vuoksi siihen on selontekojen mukaan ikävä kyllä puututtava.

UR1: Modernille tornihotellille voi toki olla paikkansa Rovaniemellä, mutta nähdäkseni suunniteltu sijainti syrjii alueen muita yrittäjiä.

Tyypillisissä matkailurakentamisen konfliktitilanteissa konfliktin osapuolina ovat yksityisyrittäjän, kaupungin virkamiesten ja paikallisten asukkaiden toimijaryhmät tai intressitahot, joiden välille jännite muodostuu (Hovila & Hytönen 2023, 326–334). Arinan tornihotellihankkeen tapauksessa keskusteluun nostetaan myös paikallisista yrittäjistä koostuva neljäs ryhmä, joiden presenssi mutkistaa konfliktin asetelmaa ja diskursiivisen kentän rakennetta merkittävästi. Paikalliset yrittäjät tarkastelevat kaupunkia elinkeinoelämän kehittämisen näkökulmasta Arinan tavoin – heillä on samat tavoitteet ja Arinan hankkeen ulkopuolella myös oletettavasti samat haasteet, jonka kaavoittamista hidastavat esteet aiheuttavat. Kumpikin osapuoli tarkastelee kaupunkikehitystä hyvin vahvasti elinkeinonharjoittajan diskursiivisen linssin läpi. Siitä huolimatta pelissäntödiskurssi toimii eräänlaisena vastuksena elinkeinodiskursiiviselle toiminnalle esittäessään reiluuden vaatimuksen. Matkailun vetäessä ennätysellisiä matkailijamääriä ja vaurautta Lappiin, on ymmärrettävää, että moni yrittäjä haluaa saada osansa tästä kehityksestä. Matkailun

vilkastuminen tuokin siten esiin yrittäjien väliset jännitteet sekä vallan kysymykset osana matkailun elinkeinotoimintaa.

Tornihotellikeskustelussa pelisääntödiskurssi nostaa esiin huolen Arinan dominanssista suhteessa muihin paikallisiin yrittäjiin. Kuitenkin pelisääntödiskursiivisilla kannanotoilla vastustaminen voidaan nähdä Arinan hankkeen kannattajien näkökulmasta jälleen tarpeettomana nimbyilyinä ja paikallisten yrittäjien itsekkyytenä, joka haittaa yleistä etua edistävän tornihotellin rakentamista (ks. Hytönen & Kulusjärvi 2023, 255). Tässä nimby-asetelmassa paikallisten yrittäjien tavoitteet ovat käytännössä samat kuin Arinan, minkä vuoksi valittaminen voidaan sivuuttaa kilpailuasetelmasta johtuvana kateellisena vastustamisena. Tällaisesta puheesta ei kuitenkaan aineistoni tornihotellikeskustelussa ole viitteitä, vaikka näkökulma olisikin etenkin elinkeinodiskurssin jarruteemalle täysin mahdollinen. Pelisääntödiskurssin reiluuden vaatimus ja maankäytön etiikan kannalta moraalisen toiminnan periaatteet voivat siis olla vakuuttavia kaupunkipuheen kentällä – siitä huolimatta, että moraaliset pohdinnat nähdään usein naurettavina talouden lainalaisuuksien rinnalla (Jokinen 1999b, 141). Viime kädessä uuden matkailuhankkeen naapurilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia osallistua hanketta koskevaan päätöksentekoon, vaikka tälle löytyisikin sopivat perusteet – laki antaa aina suuremmat valtuudet kunnalle ja maanomistajalle hankkeista käytävässä päätöksenteossa (Hovila & Hytönen 2023, 335–336).

Pelisääntödiskurssista on havaittavissa myös pieni mutta helposti tunnistettava sivujuonne tai teema, joka argumentoi Rovaniemen kaupungin kaavoittamisen epäoikeudenmukaisuuden johtuvan taustalla vaikuttavista sidonnaisuuksista. Teeman mukaan kaupunginhallituksen sidonnaisuudet Arinaan selittävät sen, miksi Arina nauttii etuoikeutetusta asemasta kaupungin kaavoittamisessa. Tämän vuoksi olen nimennyt teeman **sidonnaisuuksien** teemaksi. Muuten teema seuraa selkeästi diskurssin puhetapaa, eli kaavoittamista tulisi tehdä eri yrittäjiä tasapuolisesti kohdellen – sidonnaisuudet eivät vain saisi vaikuttaa siihen millään lailla, jääväisivät päättäjät itsensä kuinka hyvin tahansa.

Sidonnaisuuksista argumentoidaan erityisesti kaupunkilaisten konsensukseen vetoamalla. Selontekojen mukaan monet ovat nostaneet esiin sidonnaisuudet Arinaan, joiden vuoksi tornihotellihanke päästettiin läpi niin helposti. Koko tilannetta ja samalla myös kaupungin toimintaa kuvaillaan outona, ihmeellisenä ja merkillisenä. Tämän kerrotaan myös olevan

kaikkien yleisesti huomattavissa, mikä on puolestaan antanut spekuloinnille uskottavat perusteet.

UR2: Moni on nostanut myös esiin päättäjien mahdolliset sidonnaisuudet ja niiden mahdolliset vaikutukset päätöksentekoon.

Sidonnaisuuksiin on puututtu myös kaupunginhallituksen tasolla, minkä vuoksi hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat jääväneet itsensä Arinan tornihotellista käytävästä päätöksenteosta. Jääväämisellä tarkoitetaan päätöksenteosta poisjäämistä tapauksissa, joissa asian ratkaisusta voisi seurata erityistä taloudellista tai oikeudellista hyötyä (Hallintolaki 434/2003, 28§). Kaupunginhallituksen jäsenet toimivat siten lain velvoittamalla tavalla. Tornihotellikeskustelussa tämä ei kuitenkaan aina riitä. Puolueellisuudesta syyttävä argumentoiminen on retoriikkana varsin hyökkäävää ja tuomitsevaa, mikä voi tehdä suorien väitteiden esittämisestä liian jyrkkää. Tämän vuoksi väitteitä verhotaan usein erilaisin retorisin keinoin. Argumenteissa puhutaan kaupunkilaisen puhuja-asemasta käsin, ja päätöksenteon puoleellisuutta tarkastellaan siitä näkökulmasta, josta se näyttäytyy kaupunkilaisille. Sidonnaisuuksien leimaamista puolueelliselta tuntuvan päätöksenteon taustasyiksi vihjaillaan myös narratiivisin keinoin. Näin lukijaa johdatellaan tekemään omat johtopäätöksensä sidonnaisuuksien todellisesta merkityksestä kaupungin kaavoittamiselle.

LK14: Vaikka olisi mitä mieltä siitä, sopivatko korkeat tornirakennukset Rovaniemen kaupunkikuvaan vai eivät, herättää asioiden käsittely kaupungin päätöksenteossa ihmettelyä. Ja myös epäilyjä siitä, kohdellaanko kaupungissa kaikkia yrittäjiä samojen pelisääntöjen mukaisesti. Kenen lauluja päättäjät oikein laulavat?

Arinan korkeimmassa päätöksentekuelimessä hallintoneuvostossa on jo vuodesta 2012 istunut Susanna Junttila (kesk.), joka puolestaan on kaupunginhallituksen päätoiminen puheenjohtaja ja myös kaupunginjohtaja Ulla-Kirsikka Vainion esihenkilö.

Syksyn mittaan Arinaan ollaan jälleen nimittämässä uutta hallintoneuvostoa, ja Susanna Junttila on ilmaissut halunsa jatkaa osuuskaupan johtuelimessä.

Junttila on vakuuttanut, että hän jäävää itsensä kaikesta Arinaa koskevasta päätöksenteosta, myös tornihotellihankkeesta. Tätä ei ole syytä epäillä, ja näin myös pitää lain mukaan toimia.

Pelkkä lain kirjaimen mukaan toimiminen ei demokratiassa riitä. Asiat ovat sitä, miltä ne näyttävät.

Teema ei edusta koko diskurssia, ja on siten jo valmiiksi pienen diskurssin osana kaupunkipuheen hegemonisella kentällä melko heikossa asemassa. Tästä huolimatta

päätöksenteon puolueellisuuteen syyllistävä väite on kaupunkipolitiikan kentällä painava tai mahdollisesti kohauttavakin skandaali, joka voi muuttaa suhtautumista hankkeeseen merkittävästi. Argumentti nojaa myös muun pelisääntödiskurssin tavoin yleiseen yhdenvertaisuusperiaatteeseen, jolle löytyy myös lainsäädännöllinen perusta esimerkiksi hallintolaista (434/2003, 6 §). Periaate vaikuttaa myös kaavoittamislainsäädännön taustalla. Puhetta ei kuitenkaan esiinny kokonaisuudessaan kovinkaan usein, mikä voisi olla selitettävissä sillä, että asetelma on kaupunkipuhujien näkökulmasta liian epäselvä. Jäävämiset voidaan myös nähdä riittävinä varotoimenpiteinä, jotta sidonnaisuuksista ei muodostuisi uhkaa puolueettomuudelle.

5.3.1 Pelisääntödiskurssin subjektipositiot

Pelisääntödiskurssissa kaupungin matkailualan toimijat halutaan asettaa samalle viivalle keskenään. Arinan etuoikeutettuun asemaan halutaan puuttua, ja kaupungin toivotaan ottavan neutraalimpi moderoijarooli kaavoittamisesta käytävässä päätöksenteossa. Kaupunkipuheen kentällä diskurssi antaa erityistä puhetilaa tällaista puhetta tuottaville puhujille, joita voitaisiin luonnehtia **oikeudenmukaisuuden vartijoiden** subjektipositioiksi. Subjektipositio on varattu kaupunkipuheen osallistujille, jotka osaavat tarkastella kaavoittamista oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Subjektipositio ei rajaudu mihinkään tiettyyn toimijaryhmään kuten esimerkiksi elinkeinodiskurssin edistäjien subjektipositio, mikä tekee siitä melko avoimen.

Vartijoiden subjektipositio voidaan nähdä diskurssissa tarpeellisenä siksi, koska kaupungin virkamieskoneisto on epäonnistunut tehtävässään turvata tasapuolinen päätöksenteko matkailualan toimijoiden kesken. Kaupungilla on diskurssissa muiden tornihotellikeskustelun diskurssien tavoin korkein päätäntävalta. Kaupungin virkamiesten rooli osana pelisääntödiskurssin puhetta ilmenee vahvasti toiminnan kautta. Hotellien rakentamisesta “pätetään”, yrittäjille “suotiin” lisäkerroksia ja niin edelleen. Tämä on keino, jonka avulla korostetaan toiminnan virallisuutta, prosessuaalisuutta ja objektiivisuutta, mikä on kaupunkipolitiikasta puhuttaessa myös odotettavissa. Samalla kaupungin toimijuus häivyytyy, ja toimintaa katsotaan enemmän päätöksenteon toiminnan mekanismien kautta asioiden käsittelynä. Kun kaupungin päättäjistä puhutaan muun kuin toiminnan kautta, heistä puhutaan usein nimenomaan “päättäjinä”. Tämä korostaa kaupungin päätäntävaltaa ja asemaa suhteessa matkailualan yrittäjiin. Ainoastaan sidonnaisuuksista kommentoitaessa nimetään yksittäisiä

viranhaltijoita ikään kuin vierittämällä syy yksittäisille päättäjille rakenteellisemmän kritiikin sijaan.

Kaupungilta vaaditaan diskurssissa eräänlaisen rajoittavan **reilun päätöksentekijän** subjektiposition omaksumista – kaupungin tulee ottaa toiminnassaan valvovampi rooli, jottei Arina saisi rakentaa perusteetta muita korkeammin. Kaupungilta odotetaan kaupunkikehityksen ohjasten ottamista ja yhteisten kaavoittamispelisääntöjen luomista, esimerkiksi lain aukotiriteettiin nojaavan yleiskaavauudistuksen muodossa. Yleiskaavauudistus voisi taata sen, että kaavoittaminen olisi kaikkien osapuolten kesken selkeää ja reilua. Se toimisi siis rakenteena, kehyksenä tai kehikkona, joka turvaisi oikeudenmukaisen päätöksenteon, eikä päätöksenteossa jäisi liikaa pelivaraa uhkaavan eriarvoistavalle päätöksenteolle. Kaupungin kuvaillaan olevan toimissaan hieman hukassa, mikä perustuu keskustan kaavoittamisen ailahtelevuuteen yleiskaavauudistuksen ollessa vielä kesken. Arinan kaavahanke sattuu kiusalliseen saumakohtaan yleiskaavauudistuksen osalta.

LK9: Ulospäin vaikuttaa siltä, etteivät Rovaniemen päättäjät tiedä, millaisen ydinkeskustan he kuntaansa haluavat. Mielenpide tuntuu vaihtelevan sen mukaan, kuka tornia on rakentamassa, vaikka kaiken järjen mukaan pelisääntöjen pitäisi olla samat kaikille.

Arinan rooli on lähes täysin häivytetty tässä diskurssissa, ja Arinan toiminnasta puhutaan käytännössä yksin suunnitellun kaavahankkeen kautta. Selonteoissa tuodaan esiin sitä, kuinka “hotelli” voisi jyrätä alleen keskustan terassit, ja kuinka “kaava” ei noudata maanomistajien yhdenvertaista kohtelua. Hankkeen huonouden vastuuta ei siirretä Arinalle, vaan vika on kaavassa. Arinaan itseensä ei kohdisteta syytöksiä, mikä voisi tarkoittaa sitä, ettei Arinalle anneta minkäänlaista “uhan” subjektipositiota. Arina voikin toimia täysin sille asetetun roolin mukaisesti, ja tämä rooli on sama kuin muilla matkailualan yrittäjillä. Arina kuitenkin nauttii liian suuresta rakennusoikeudesta, mikä on muiden yrittäjien kannalta epäilevää. Syyllinen Rovaniemen kaavoittamisen ongelmissa ei ole Arinassa, vaan kaupungin päättäjien eriarvoistavassa toiminnassa, joka rikkoo toivotun asetelman oikeudenmukaisesta päätöksenteosta.

LK19: Kaava ei noudata yhdenvertaisuusperiaatetta maanomistajien kesken. City-Hotellilla on rakennuslupa yhdeksään kerrokseen. Nyt alueella sallittua korkeutta aiotaan nostaa huomattavasti. Alueen yrittäjät ovat tuoneet esiin myös kaavan kohtuuttoman haitan liiketoiminnalle tuulisuuden ja varjoisuuden lisääntyessä.

Paikalliset yrittäjät ovat väärinkohdellussa asemassa, **uhrina**, mikä näkyy aina diskurssin selontekojen lausetasolla asti. Yrittäjät ovat kaupungin virkamiestoiminnan kohde ja kaavoitusvaltaa vastaanottava osapuoli. Lausetasolla yrittäjät saavat aktiivisemmän roolin, kun he esittävät pettymystään kaupungin epäreiluun toimintaan. Joissain selonteoissa myös kaupunkilaiset osallistuvat tähän toimintaan tukemalla yrittäjiä. Useissa selonteoissa myös korostetaan päätöksentekoon narkästyneiden yrittäjien paikallisuutta puhumalla heistä “paikallisina yrittäjinä” tai “alueen yrityksinä ja yrittäjinä”. Tämän tarkoitus voi olla jakaa Arina paikallisten yrittäjien ulkopuolelle.

Rovaniemen asukkaat ovat hyvin toissijaisessa asemassa pelisääntödiskurssissa. Kaupunkilaiset eivät kuulu olennaisesti yrittäjien välisestä tasapuolisuudesta käytävään keskusteluun, minkä vuoksi heitä ei tuoda juurikaan esiin. Kuitenkin joissain selonteoissa paikallinen yrittäjä tuodaan mukaan osaksi kaupunkilaisten sisäryhmää eräänlaisina paikallisten asukkaiden yrittäjä-edustajina. Diskurssissa sekä paikalliset asukkaat että matkailualan yrittäjät osoittavat hankkeen epäoikeudenmukaisuuden. Pelisääntödiskurssia ja kaupunkilaisen kaupunki -diskurssia esiintyy monesti yhdessä, joskus myös ristiin. Tämä on argumentatiivinen keino tuoda esiin monia syitä, miksi tornihotellihanketta vastustetaan. Kaupunkipuheessa pyritään esittämään monia eri näkökulmia hankkeen haitallisuudesta, jotta argumentaatio olisi mahdollisimman vakuuttavaa hegemonista elinkeinodiskurssia vastaan.

UR4: Yleisöpuheenvuorossa huomautettiin, että ravintolan terassit tosiasiassa pienentävät aukiota vielä tästäkin.

Kaupungin kaavoituksen mukaan 600 neliötä mahdollistaisi vielä aukion käytön esimerkiksi tapahtumiin. Lordinaukio on Rovaniemen keskusaukio, eikä toista vastaavaa keskustan ytimessä ole. Kaupunkilaiset ja yrittäjät ovat toivoneet sen kehittämistä viihtyisämmäksi muun muassa vihreyttä ja tapahtumia lisäämällä.

Pelisääntödiskurssissa kaupungin kaavoittamisen suurin toimivalta halutaan pitää kaupungilla, eikä luovuttaa sitä Arinalle. Siten diskurssissa on paljon samaa kuin kaupunkilaisen kaupunki -diskurssissa – vastuun ylläpitämisen tavoitteet ovat vain diskurssien kesken hieman erilaiset. Kaupungin päätöksentekijän subjektipositio rajautuu vahvasti kaupungin virkamiesten institutionaaliseen rooliin. Sen vuoksi pelisääntödiskurssi katsookin kaupunkisuunnittelua ehkä vahvemmin kaupunkisuunnitteluinstituution lainalaisuuksien lävitse kuin muut diskurssit. Kaupunkipuheen osallistujien tehtäväksi jää valvoa, että kaupunki tekee tehtävänsä oikein. Sen lisäksi yhteisistä pelisäännöistä kaivataan rakenteellista apua kaavoittamisen epäoikeudenmukaisuuden kitkemiseen. Yhdenmukainen

kaavoittaminen on kaupungin matkailukehityksen kannalta maankäytön puolesta ainoa moraalinen vaihtoehto.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Rovaniemen tornihotellikeskustelu avautuu monimuotoisena kaupunkipuheen diskursiivisena kenttänä, jolla kaupunkikehityksen tavoitteet järjestyvät keskenään poikkeavin tavoin. Keskustelun hegemonisen elinkeinodiskurssin näkökulmasta kaupunkikeskusta hahmottuu selkeästi matkailun elinkeinon kehittämisen paikkana ja pääoman tuottamisen tilallisena tekniikkana, jonka on tarkoitus vastata kasvavaan matkailun kysyntään. Myös pelisääntödiskurssi hahmottaa keskustan vahvasti matkailuyrittäjien toiminnan paikkana, sillä erolla että toiminnalle asetetaan diskurssissa oikeudenmukaisuuden ehto. Kaikkein selvimmin elinkeinodiskurssia vastustava diskurssi tornihotellikeskustelun kentällä on voimakas kaupunkilaisen kaupunki -diskurssi, joka vaatii keskustan kehittämisessä kaupunkilaisten näkökulman parempaa huomioimista. Diskurssin näkökulmasta kaupunkitila hahmottuu ensisijaisesti kaupunkilaisten asuinpaikkana ja elämisen tilana – tornihotellihankkeen katsotaan sotivan tuota periaatetta vastaan. Tämä näkyy hankkeen voimakkaana vastustamisena myös Lapin Kansan ja Uusi Rovaniemi -lehden kirjoituksissa.

Taloutta ja elinkeinoelämää painottavan puheen läsnäolo tekstissä ei ole odottamatonta, vaan se vastaa selkeästi kaupungin tavoitteita. Rovaniemen kaupunkistrategiassa 2030 elinvoiman kehittäminen listataan kaupungin strategisista tavoitteista ensimmäisenä. Strategian mukaan kaupunki pyrkii tunnistamaan keskeiset kaavoitustarpeet alueen yritysten ja Rovaniemelle sijoittuvien yritysten osalta. (Rovaniemi 2022, 10.) Matkailun kehittämisen tavoitteista näkyy selkeästi alan nykytila: matkailulla menee hyvin, ja tätä halutaan myös kehittää. Tämä näkyy lisääntyvinä matkailualan hankkeina ja rakennustehokkuuden nostamisena kaupungin keskustassa majoituskapasiteetin nostamiseksi. Tätä varten kaupunki haluaa tarjota matkailualan toimijoille mahdollisimman hyvät puitteet hankkeiden toteuttamiseen.

Matkailun kasvava kysyntä näkyy Rovaniemen keskustassa kaupunkikeskustan tiivistymisenä majoituskapasiteetin ollessa rajallista. Kuntien aluekehitystä kuitenkin vaikeuttavat kasvavat jännitteet kasvun edistämisen ja ympäristön suojelemisen välillä sekä luonnon kantokyvyn että alueen sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta. Näiden ongelmien

taustalla ovat haasteet olemassa olevien rakenteiden ylläpidossa, alueiden täydennysrakentamisessa ja tiivistämisessä. (Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 231–234.) Useiden tornihotellikeskustelun osallistujien mielestä Arinalle luovutetaan liiankin suuret vapaudet kehittää kaupunkikuvaa tavalla, joka ei palvele kaupungin asukkaita tai huomioi keskustan muita yrittäjiä päätöksenteon tasapuolisuuden osalta. Matkailun yhteiskunnallisen tutkimuksen mukaan markkinoiden ehdoilla tehtävä matkailun kehittäminen ei automaattisesti tue paikallisten hyvinvointia taloudellisia hyötyjä laajemmin. Matkailurakentaminen voi esimerkiksi muuttaa paikallisille tärkeää luontoa tai maisemaa. (Kulusjärvi 2019, 254.)

Arinan tornihotellihankkeen skaalassa ja hankkeen vetovoiman puolesta argumentoivassa puheessa on selkeästi huomattavissa kaupungin tavoitteet arktisen pääkaupungin asemasta. Merkittävästi vanhasta rakennuskannasta erottuvaa tornia kaavaillaan uudeksi maamerkiksi, jonka myötä kaupungin vetovoima ja tunnettavuus voi lisääntyä. Pyrkimykset arktiseksi pääkaupungiksi kertovat myös yleisestä kasvaneesta kiinnostuksesta arktisia alueita ja Lapin matkailua kohtaan (ks. Pechko 2025). Yrittäjät haluavat saada osansa tästä trendistä, minkä seurauksena kaupungin keskustan paine kasvaa ja tiivistyä lisääntyy. Muutospaineiden alla keskustalta edellytetään uudistumista vastaamaan matkailun tarpeita – keskusta urbanisoituu ja ottaa globaalille matkailulle soveltuvamman muodon (Hemmersam 2021, 6–10). Tornihotellikeskustelussa elinkeinodiskurssin vastadiskurssit tuovat kuitenkin esiin poikkeavia tavoitteita arktisen pääkaupungin kehitykselle. Selonteoissa korostuvat paikallisuus, hiljainen viihtyisyys, alueen varjeltu rakennettu kulttuurihistoria sekä ehkä keskeisimpänä kaupunki asukkaidensa kotina. Tornihotellin katsotaan vievän kaupunkia suuntaan, joka ei vastaa kaupunkilaisten ajatusta siitä, mikä Rovaniemi on ja mitä sen tulisi olla. Tämä näkyy myös Arinan tornihotellihankkeen maankäytön konfliktiksi kehkeytyneessä maankäytön kiistassa.

Suomen suhteellisen heikko taloudellinen tilanne on laskenut kuluttajien luottamusta omaan ja julkiseen talouteen (Hukkanen, Haavisto & Toivonen 2026). Tästä syystä sen näkyvyys kuntien ja kaupunkien asioista käytävässä julkisessa keskustelussa ei ole yllättävää. Arinan tornihotellihankkeesta käytävä kaupunkipuhe ei ole tässä poikkeus, vaikka taloudellinen tilanne mainitaankin selonteoissa suoraan aika harvoin. Tornihotellikeskustelussa vallitsee vahva lähtökohtaoletus, että kaikki ovat asiasta tietoisia, minkä vuoksi talouden ja esimerkiksi vaikeuksissa olevan rakennusalan (Saukkonen 2025) elvyttämiseksi on tehtävä hankkeita läpipäästäviä ratkaisuja. Tornihotellihankkeen kannattajien mielestä kasvu voidaan

nähdä elinehtona, jolloin Juho Rajaniemen mukaan voidaan puhua hektisestä kaavoittamisesta. Näissä tilanteissa julkinen ja yksityinen sektori usein lyöttäytyvät yhteen kasvun saavuttamiseksi, huolimatta talouden tempoilevasta kehityksestä (Rajaniemi 2006, 163–181; Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 236). Kuntien taloudellisesta tilanteesta huolehtimisen ollessa yhä vahvemmin kuntien harteilla, houkutus taloudellisten voittojen kerryttämiseen lyhyen aikavälin voitoilla voi olla suuri (Hytönen 2019, 39). Rovaniemen kumppanuuskaavoitus Arinan kanssa edustaa vahvasti toimintaa, jossa julkinen ja yksityinen sektori pyrkivät lisäämään kasvua Lapin matkailun ollessa aiempaa suositumpaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että Arina saavuttaa erityisen valta-aseman kaupunkikehityksessä. Elinkeinoelämän edistäminen hallitsee kaupunkisuunnittelua, mikä pakottaa kaupunkipuheen osallistujan tarkastelemaan sitä talouden kehityksen läpi (Bäcklund 2002, 155). Sen vuoksi myös hanketta vastustavien kaupunkilaisten voi olla vakuuttavampaa argumentoida hanketta vastaan matkailuelinkeinon tavoitteiden näkökulmasta.

Tornihotellikeskustelun diskursseissa puhetilaa varataan kaupungin toimijoiden kesken eri tavoin. Elinkeinodiskurssin ollessa kaupunkipuheen diskurssiivisella kentällä hegemonisessa asemassa valta kaupungin kehittämisessä varataan vahvasti kaupungin elinkeinon edistäjien subjektipositioille. Edistäjät vievät kaupungin elinkeinoelämää eteenpäin erilaisten matkailualan hankkeiden myötä. Diskurssin mukaan kaupunkilaisten tulee hyväksyä nuo hankkeet eikä hidastaa kaupunkikehitystä valittamalla turhaan ja toimimalla kehityksen jarruina. Tämän vuoksi tapa, jolla kaupunkilainen tulee esiin kaavoitushankkeissa, on nimenomaan hankkeiden vastustajana (Lapintie 2002, 166). Vastadiskursiivisen kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin näkökulmasta elinkeinon edustajien asema kaupungin kehittäjinä ei ole yhtä yksiselitteinen, vaan heidät saatetaan leimata jopa kaupunkilaisia uhkaaviksi vedättäjiksi. Myös asukkaan rooli on tässä diskurssissa koetuksella, eikä kaupunkilaisuutta katsotakaan enää pelkkänä päätöksenteon kohteena, vaan myös aktiivisena osallistujana ja suunnittelutiedon tuottajana. Kaupunkilaiset osoittavat selkeää kiinnostusta kaupunkisuunnitteluun ja siihen osallistumiseen. Kaupunki on selonteissa kannasta huolimatta selkeässä avainasemassa, sekä jatkuvien syytösten keskellä – kaupunki joko rajoittaa hankkeita liika tai liian vähän, minkä seurauksena kaupunki tasapainottelee alati mahdollistavan ja rajoittavan roolin välillä (Hytönen & Kulusjärvi 2023, 242–243).

Elinkeinodiskurssista tunnistettavassa jarruteemassa on selkeä yhteys nimby-kehykseen, vaikkei nimby-termiä kaupunkipuheessa varsinaisesti mainitakaan. Hankkeiden viivästyttäminen esimerkiksi niistä valittamalla nähdään kaupungin elinvoiman

tukahduttamisena ja siten kaupunkilaisten hyvinvoinnin kannalta epäedullisena. Siten jarrusta onnistutaan rakentamaan itsekäs ja yhteisen hyvän vastainen kuva, joka on nimby-kehykselle tyypillinen (Kopomaa & Peltonen 2008, 13). Jarrun subjektiposition leima voidaan nähdä hankkeen kritisoimista vähentävänä tekijänä, vaikka perusteltuja syitä hankkeen vastustamiselle löytyisikin (Peltonen 2008, 187). Kritiikkiä ovat myös vahvistaneet erilaiset viranomaistahot, kuten viimesimpänä Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkäyspäätöksellään. Hallinnollisesti vaikutusvaltaisempien auktoriteettisten tahojen lausunnot voidaan nähdä nimby-kehystä murtavina aktioina, joiden kautta kaupunkilainen voi myös argumentoida oman positionsa puolesta. Näin kaupunkilaisen kaupunki -diskurssissa myös toimitaan, mikä näkyy vahvana asiantuntijan puhujakategoriolla oikeuttamisen retoriikalla heti hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen.

Elinkeinoelämän määrittäessä kaupunkia ja sen kehitystä, myös kaupunkilaisuus nähdään vahvasti talouden lainalaisuuksien kautta. Kaupunkilainen on tästä näkökulmasta katsottuna kaupungin toisen luokan asuttaja (Lapintie 2002, 168), työntekijä tai elätettävä eduista nauttija. Taloudella on myös toinen paljon intiimimpi suhde kaupunkilaisiin, mikä käy ilmi asukkaiden henkilökohtaisen talouden asioissa. Kaupunkilaiset kuluttajina kärsivät talouden laskusuhdanteesta kaikkein rajuimmin – hallitus on tehnyt leikkauksia sosiaaliturvaan (Paukkeri 2025) ja elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet (Lehtinen 2026). Myöhäismodernina aikana subjektiivisuuden tuotantoa hallitsevat siten useasti diskursiivisten suhteiden lisäksi myös affektiiviset ja koneelliset suhteet, kuten esimerkiksi raha ja velka (Viren & Vähämäki 2015, 246).

Kaupunkilaisten kohdatessa taloudellisia vaikeuksia ja niiden vaikutuksia elämänlaatuun samalla kun matkailualan vaikutus kaupungissa voimistuu, he voivat hakea turvaa kodista ja omasta lähiympäristöstään (ks. Nevalainen 2004, 102). Tämä voi myös näkyä konflikteina, joissa asukkaat puolustavat elinympäristöään sitä muuttavilta uhilta (Lapintie 2002, 166-168), kuten Arinan korkealta tornihotellihankkeelta. Kaupungin asukkaan kokemus kaupunkitilasta on konfliktitilanteissa erilainen talouden teknis-rationaaliseen näkökulmaan verrattuna. Kaupunkilaisen tila on tilan abstraktin hahmottamisen lisäksi elettyä, koettua ja symbolista (Lefebvre 1991, 33–41), mikä korostuu myös kaupunkilaisen kaupunki -diskurssin selonteoissa. Kaupunki, sen keskusta ja etenkin Lordin aukio kuvataan turistien lisäksi myös kaupunkilaisille merkittävänä ytimenä, ja tärkeänä kohtaamispaikkana. Selonteoissa korostetaan myös kaupungin rakennettua kulttuurihistoriaa ja tunnettua jälleenrakennusajan arkkitehtuuria kaupunkilaisille merkittävänä asiana. Kaupunkien symbolinen ulottuvuus

voidaan kokea kaupunkisuunnittelua häiritsevänä tai hidastavana tekijänä – kaupungit symbolisen merkityksenannon tiloina edustavat myös muistin tilaa, mikä voi tehdä tilasta tärkeän ja merkityksellisen vaikkei sitä varsinaisesti enää käyttäisikään. Tämän vuoksi esimerkiksi monet kulttuurihistoriallisesti merkittävät tilat koetaan tärkeiksi, sillä ne edustavat tärkeää muistojen tilaa tai historiallisesti arvokasta ja mennyttä tilaa (Bäcklund 2002, 147). Kaupunkilaiset haluavat varjella symbolisesti merkittävää tilaa sitä uhkaavilta muutoksilta, minkä seurauksena myös kaupunkilaisen subjektipositio kaavoituksen aktiivisempaan osallistujana on haastamassa perinteisempää käsitystä kaupunkilaisuudesta.

Rovaniemen tornihotellikeskustelu nostaa esiin kysymyksiä toimijuudesta, osallisuudesta sekä kaupunkilaisen asemasta kaupunkikehityksessä. Kaupunkilaiset haluavat osallistua keskustan kaavoittamiseen aktiivisemmin, ja siten viedä keskustaa suuntaan, jonka kaupunkilaiset voivat kokea omakseen. Osallistamiseen liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita, mikä perustuu maankäytön suunnittelun vakiintuneisiin lähtökohtiin ja ongelmanasetteluihin (Häkli 2002, 113). Kaupunkien rakentumisessa ei kuitenkaan tarvitse tehdä vallankumouksellisia uudistuksia pääoman tuottamisen suhteen, jotta kaupunkilaisten elämismailma ja asukkaiden tarpeet saavutettaisiin kaupunkisuunnittelussa. Oleellista suunnittelutyöhön liittyvässä tiedossa on kysymys siitä, miten ja missä vaiheessa suunnittelutyötä kaupunkisuunnittelua ohjaava tieto syntyy. Tämän vuoksi toimivamman ja sosiaalisesti kestävämmän kaavoittamisen ja kaupunkilaisten osallistamisen edellytys on, että kaavoitustyön eri osapuolten näkökulmaisuus otettaisiin paremmin huomioon. Näkökulmaisuus tulisi tunnistaa vahvemmin yhtenä suunnittelun lähtökohdista, jonka pohjalta suunnittelutietoa rakennetaan. Habermasilaisen kommunikatiivisen suunnitteluteorian optimistisuus saisi kohdata terveen foucault’laisen pessimistisyyden. Suunnittelutyön oikeellisuus ei enää syntyisikään suunnittelutyön institutionaalisen kaavamaisuuden seurauksena, vaan toimivamman tapauskohtaisen kommunikatiivisen työn tuloksena. Näin suunnittelutyön totuudet ja vallan epätasapaino suunnittelun osapuolten kesken asetetaan koetukselle. (Emt., 111–123.) Fairclough’n diskursiivisen vastarinnan näkökulmasta diskursiivisen transformaation mahdollisuus pääsisi myös käytäntöön osana kaupunkisuunnittelun menettelytapoja (Fairclough 1992, 58–60).

Moninäkökulmaisen osallistavan suunnittelun vasta-argumenttina usein esitetään, että osallistavan suunnittelun tuodessa lisää intressiryhmiä osaksi suunnittelua eri ryhmien toisistaan poikkeavien näkemysten ja intressien määrä kasvaa hallitsemattomiin mittoihin. Tämä tekisi kaikkia miellyttävästä suunnittelusta mahdotonta. Sen vuoksi yleishyödyllisen

kaupunkisuunnittelun tavoittelu on myös mahdoton tehtävä. (Häkli 2002, 120.) Yhteisen edun sijaan asiaa tuleekin katsoa rajoittavan ja sallivan kaupunkisuunnittelun näkökulmasta – millainen kaupunkisuunnittelu poissulkee enemmän mahdollisuuksia kuin avaa uusia, ja miten kaupunkitila rajautuu eri käyttäjäryhmille suunnittelun seurauksena (Bäcklund 2002, 153–154). Tornihotellikaavaa on kritisoitu sen varjostavuudesta, tuulisuusvaikutuksista sekä Lordin aukion pienentämisestä, mikä voisi rajoittaa alueen käyttömahdollisuuksia niin kaupunkilaisilta kun alueen muiltakin yrittäjiltä. Asetelma on tornihotellin kannalta dominoiva (ks. Allen 2003, 162).

Puolueetonta yleistä etua ei ole olemassakaan, ja se ei ole objektiivinen totuus vaan poliittinen kysymys. Kaupunkisuunnittelija ei voi luoda erilaisia vaihtoehtoisia suunnitelmia erilaisten poliittisten päämäärien tueksi, vaan tarvitaan moniarvoisuuden tunnistavaa suunnittelua, sekä marginaaliin jäävien äänten tuomista kuuluviin suunnitteluprosessin aikana. (Staffans 2002, 194; Davidoff 1996, 277–296.) Yhden yhtenäisen kaupunkitilakäsityksen sijaan kaupunkisuunnittelussa voitaisiinkin pyrkiä vahvempaan kaupunkitilojen pluraalisuuden tunnistamiseen. Näkökulmien moninaisuuden tunnistaminen ja suunnittelun marginaalille äänen antaminen johtaa myös väistämättä konflikteihin, ja tämä pitää hyväksyä osana suunnitteluprosessia. Konfliktien tunnistaminen auttaa myös ymmärtämään, kenen etua suunnittelu milloinkin edistää. (Bäcklund 2002, 156.) Tämä vaatii kaupungilta ja suunnittelijalta vahvempaa sovittelijan roolia (ks. Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 26–27). Näin kaupunkilainen olisi vahvemmin suunnittelun osapuoli, ja toimia mukana suunnittelemassa kaupunkia asukkaan elämismaailma huomioiden.

Keskeistä on myös tunnistaa, kuinka kaupunkien uudisrakentaminen on väistämätön osa kaupunkien perusluonnetta. Kaupunki yhteiskunnallisena suhteena on muuttuva kokonaisuus, joka rakentuu jatkuvasti sen käyttäjien mukaan prosessuaalisena ja näkökulmasidonnaisena fyysis-mentaalisenä tilallisena kokonaisuutena (Hentilä & Wiik 2003, 7–8). Asukkaiden ja asuinpaikan välinen suhde on muuttuva ihmisten ja alueiden kummankin ollessa prosessuaalisia asioita. Osallisuuden hahmottaminen voi siis tarkoittaa myös sen kartoittamista, miten kaupungin asukkaat käyttävät kaupunkitilaa. (Bäcklund 2002, 147.) Oma tutkimukseni ei varsinaisesti pyri kartoittamaan tätä. Keskityn tutkimuksessani toimijuuteen ja kaupunkikehityksen diskursseihin enkä niinkään kaupunkitilan käyttämisen kokemuksiin, vaikka lähestymistavoista onkin löydettävissä joitain samankaltaisuuksia. Kaupungin tilakokemusten tarkempi kuvaaminen esimerkiksi fenomenologisen tutkimuksen tai lefebvreläisen rytmianalyysin kautta voisi tarjota arvokasta lisätietoa tavoista, joilla

kaupunkilaisten elämismaailma rovaniemellä rakentuu (ks. Vuolteenaho 2005). Myös esimerkiksi etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalsen ympäristön vuorovaikutuksesta voisi tuoda tärkeää tietoa kaupunkitilan arkisesta merkityksenannosta. Tällaista tutkimusta on tehty esimerkiksi Jyväskylän kontekstista. (ks. Lappi 2007.)

Kaupunki on tehnyt paljon työtä osallistavamman kaupunkisuunnittelun eteen lähivuosina. Tornihotellihankkeen kanssa samanaikaisesti tehty yleiskaavuudistus strategiselle yleiskaavalle 2050 on pyrkinyt osallistamaan kaupunkilaisia poikkeuksellisen laajasti, ja sen tavoitteena on kuulla kaupunkilaisia mahdollisimman monipuolisesti. Valtakunnallisesti vastaavanlaista yleiskaavatyötä ei ole ennen tehty, ja osallistamismenetelmissä on hyödynnetty esimerkiksi asukaskyselyitä sekä satunnaisotannalla kerätty kansalaisraati, sekä eri sidosryhmien kanssa järjestetyt työpajat. (Talvensaari 2024b.) Kaavan on tavoitteena valmistua vuoden 2026 loppuun mennessä. Yhdessä eri sidosryhmien ja kaupunkilaisten kanssa rakennettu kaava on mahdollisuus lisätä eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja ehkäistä kaavoittamisen konfliktitilanteita, sekä tietenkin antaa kaupunkilaisille mahdollisuus kehittää kaupunkia vastaamaan heidän näkemyksiään. Suunnittelun tavoitteet kuulostavat hyviltä, ja niiden myötä voitaisiin rakentaa pitkälle kantava kehys, johon myös korkeampi rakentaminen sopii. Arinan tornihotellihanke sattuu kuitenkin hankalaan saumakohtaan tämän uudistuksen osalta.

Myös Rovaniemen kaupunkistrategiassa 2030 korostetaan asukkaiden näkökulmaa ja ihmisläheisyyttä puhumalla kaupungista “ihmisen kokoisena arktisena pääkaupunkina”, sekä korostamalla vahvan yhteishengen merkitystä kaupungille. Kaupunkistrategiassa luodaan kuvaa kaupunkilaisten ja matkailuyrittäjien välisestä sovusta, ja kaupungin kerrotaan “edistävän oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan”. Kaupunkistrategiassa tuodaan myös selkeämmin esiin kuntalaisen aktiivisen osallistumisen tavoitteita osana koko kaupungin kehittämistyötä. Tätä tukevat myös viestintä-, markkinointi- ja osallisuusohjelmat. (Rovaniemi 2022, 5–10.) Strategiassa esitetyt tavoitteet ovat osallistamisen tavoitteiden osalta esimerkillisiä. Strategiassa esitetyt tavoitteet voivat olla myös keino vastata kaupungin vastaanottamaan kritiikkiin liian markkinareaktiivisesta kaavoittamisesta, mikä käy ilmi myös tornihotellikeskustelusta uhkaavan teeman puheessa. Lopulta aika näyttää, noudattaako kaupunki asettamia tavoitteita.

Arinan tornihotellihanke on ongelmallinen monella tapaa, ja etenkin kaavan osallistamisessa on selkeitä puutteita. Hankkeen hyväksymisen puolesta perustellaan kiireellä –

matkailurakentamisen hankkeita on päästettävä läpi, ja majoituskapasiteetin on vastattava matkailun kasvaneeseen kysyntään. Kaupungilla ei yksinkertaisesti ole varaa hidastaa hankkeita enempää. Arinan hankkeen tapauksessa kiireellä perusteleminen on kuitenkin erikoista, sillä hankkeen suunnittelutyön kerrotaan alkaneen jo kymmenen vuotta sitten. Tässä ajassa kaupunkilaisten toiveita hankkeeseen liittyen ei ilmeisesti ole ehditty kuulemaan ennen kaavaluonnoksen esittelytilaisuutta. Lopputuloksena kaupunkilaiset ovat pettyneitä kaavoittamiseen ja hanke viedään pitkän valitusmenettelyn läpi viivästyttäen hanketta entisestään. Kaupunki elää suurten ja näkyvien muutosten keskellä matkailun ottaessa suuria harppauksia. Kansalaiskeskustelu osana tuon muutoksen navigoimista on äärimmäisen tärkeää. Osallistamista ei tule nähdä suunnittelun hidasteena, vaan välttämättömänä askeleena ja suunnittelukysymyksenä, joka tulee ottaa tosissaan. Kansalaiskuulemisen laiminlyöminen kaupunkisuunnittelussa voi herättää asukkaassa tunteen, ettei häntä kuulla häntä koskevassa päätöksenteossa. Rakentamisen kiihtyvyys ja asukkaan laiminlyönti voi pahimmillaan estää kaupunkilaisia kiintymästä asuinpaikkaansa (Nevalainen 2004, 100–104).

Kaupunkisuunnittelu tarkastelee ja muuttaa arjen tilaa abstraktoimalla sitä, ja asettamalla se hallittavaan muotoon. Samalla myös kaupunkilainen abstraktoituu, ja kaupunkilaisten vastarinta on tästä näkökulmasta suunnittelun häiriö, joka estää kaupunkia kehittymästä. Tuo kehitys voi kuitenkin olla toisesta näkökulmasta askel väärään suuntaan, eivätkä suunnittelun tavoitteet aina vastaa kaikkien kokemusta tilasta. Suunnittelun on vaikeaa ottaa tilan eletty ulottuvuus mukaan: se on epäkäytännöllinen, kaoottisen sekava, eikä aina vastaa suunnittelussa asetettuja tavoitteita. Kaupunkilainen kaipaa suunnittelussa tilan symbolisen merkityksen ylläpitämistä ja vaalimista tavalla, joka kunnioittaa tilan “näkymätöntä ulottuvuutta” (Häkli 1997, 52). Loppujen lopuksi kaupunkilaisen huomioimisessa on kyse kaupunkilaisten hyvinvoinnista aivan siinä missä kaupungin taloudellisessa kehittämisessäkin. Sen huomioiminen vaatii suunnittelijalta hieman enemmän vaivannäköä. Tällaista kaupunkia paikalliset haluavat kutsua omakseen sekä viitsivät myös kehittää Lapin pääkaupunkina. Tornihotellihanke ei edusta vain tilallista muutosta kaupungissa tai kaupungin majoituskapasiteetista kertovan luvun nousua – hanke näkyy myös kaupunkilaisten eletyssä arjessa ja muistojen tilassa. Torni voi siten langeta suurena varjona paikallisille merkityksellisen maiseman ylle.

LÄHTEET

Primääriaineisto

LK1: Torvinen, Outi. 2019. “Taas sydäntä kylmää – Miten Rovaniemi pystyy toimimaan niin, ettei hotellitorneista tule ikuisia hirvityksiä kaupunkilaisten riesaksi?” *Lapin Kansa* 28.10.2019.

<https://www.lapinkansa.fi/taas-sydanta-kylmaa-miten-rovaniemi-pystyy-toimima/304710>.

Luettu 3.3.2025.

LK2: Lapin Kansa. 2023. “Rovaniemi kuuluu edelleen Suomen yrittäjävihamielisimpiin kaupunkeihin – osa päättäjistä tuntuu erikoistuneen hankkeiden jarruttamiseen.” *Lapin Kansa* 16.2.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemi-kuuluu-edelleen-suomen-yrittajavihamieli/5333781>.

Luettu 3.3.2025.

LK3: Puuronen, Vesa. 2023. “Valittamalla puolustetaan kansanvaltaa.” *Lapin Kansa*

22.2.2023. <https://www.lapinkansa.fi/valittamalla-puolustetaan-kansanvaltaa/5347765>. Luettu 3.3.2025.

LK4: Koskiniemi, Tuomas. 2023. “Korkeampia rakennuksia.” *Lapin Kansa* 24.4.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/korkeampia-rakennuksia/5491857>. Luettu 3.3.2025.

LK5: Annanpalo, Heikki. 2023. “Kenen valtaa tornihotelli todistaa?” *Lapin Kansa* 9.5.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/kenen-valtaa-tornihotelli-todistaa/5515728>. Luettu 3.3.2025.

LK6: Annanpalo, Heikki. 2023. “Kaupunkilaiset mukaan kaavoitukseen.” *Lapin Kansa*

24.5.2023. <https://www.lapinkansa.fi/kaupunkilaiset-mukaan-kaavoitukseen/5566134>. Luettu 3.3.2025.

LK7: Rantanen, Päivi. 2023. “Sopiiko tornihotelli Rovaniemen brändiin?” *Lapin Kansa*

5.6.2023. <https://www.lapinkansa.fi/sopiiko-tornihotelli-rovaniemen-brandiin/5594799>.

Luettu 3.3.2025.

LK8: Talvensaari, Leena. 2023. “Päättääkö kaupunki vai matkailubisnes siitä, montako hotellia Rovaniemen keskustaan mahtuu?” *Lapin Kansa* 8.6.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/paattaako-kaupunki-vai-matkailubisnes-siita-montak/5605374>.

Luettu 3.3.2025.

LK9: Lapin Kansa. 2023. "Rovaniemen päättäjien tornihotelliasenne on vaihdellut sen mukaan, kuka tornia on kulloinkin suunnitellut – tähän on tultava muutos." *Lapin Kansa* 15.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-paattajien-tornihotelliasenne-on-vaihde/5789728>.

Luettu 3.3.2025.

LK10: Annanpalo, Heikki. 2023. "Mikä Rovaniemi haluaa olla?" *Lapin Kansa* 15.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/mika-rovaniemi-haluaa-olla/5786579>. Luettu 3.3.2025.

LK11: Kantola, Kaarlo. 2023. "Asemakaava ja tasapuolisuus." *Lapin Kansa* 19.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/asebakaava-ja-tasapuolisuus/5796184>. Luettu 3.3.2025.

LK12: Torvinen, Outi. 2023. "Arvotaan seuraava kerrosluku – Rovaniemellä ei ole kyetty linjaamaan korkeaa rakentamista." *Lapin Kansa* 22.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/arvotaan-seuraava-kerrosluku-rovaniemella-ei-ole-k/5804492>.

Luettu 3.3.2025.

LK13: Koskiniemi, Hemmo. 2023. "Pilvenpiirtäjä napapiirille." *Lapin Kansa* 28.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/pilvenpiirtaja-napapiirille/5816597>. Luettu 3.3.2025.

LK14: Salo, Taru. 2023. "Kaksoisrooli estää päättämisen – tornihotellien kaavoitus saa kaupunkilaisen miettimään, kenen asialla päättäjä on." *Lapin Kansa* 19.9.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/kaksoisrooli-estaa-paattamisen-tornihotellien-kaav/5885779>.

Luettu 3.3.2025.

LK15: Alaoja, Päivi. 2023. "Rovaniemen keskusta kaipaa korkeaa rakentamista." *Lapin Kansa* 20.9.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-keskusta-kaipaa-korkeaa-rakentamista/5887566>.

Luettu 3.3.2025.

LK16: Kantola, Kaarlo. 2023. "Kumppanuus ei aina ongelmaton." *Lapin Kansa* 27.9.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/kumppanuus-ei-aina-ongelmatonta/5908219>. Luettu 3.3.2025.

LK17: Loukkola, Reima. 2023. "Kehitetään yhdessä matkailukaupunkia." *Lapin Kansa*

29.9.2023. <https://www.lapinkansa.fi/kehitetaan-yhdessa-matkailukaupunkia/5911785>. Luettu 3.3.2025.

LK18: Talvensaari, Leena. 2024. "Rovaniemen tulee valita kehittämisen lähtökohdat itse eikä antaa bisneksen päättää niitä puolestaan." *Lapin Kansa* 24.3.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-tulee-valita-kehittamisen-lahtokohdat-i/6258297>.

Luettu 3.3.2025.

LK19: Suopajarvi, Tarja & Konola, Sanna. 2024. "Torneja turisteille asukkaista piittaamatta?" *Lapin Kansa* 20.3.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/torneja-turisteille-asukkaista-piittaamatta/6267825>. Luettu

3.3.2025.

LK20: Aalto, Lauri. 2024. "Älä tuhoa itseäsi, Rovaniemi." *Lapin Kansa* 5.4.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/ala-tuhoa-itseasi-rovaniemi/6286206>. Luettu 3.3.2025.

LK21: Karvo, Ari. 2024. "Tornihotellista ei ole matkailun vetonaulaksi." *Lapin Kansa*

10.5.2024. <https://www.lapinkansa.fi/tornihotellista-ei-ole-matkailun-vetonaulaksi/8109288>.

Luettu 3.3.2025.

LK22: Ikonen, Mari; Keränen, Miikka & Mällinen, Maria-Riitta. 2024. "Rovaniemen paraatipaikka ansaitsee parempaa." *Lapin Kansa* 12.6.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-paraatipaikka-ansaitsee-parempaa/9038392>. Luettu

3.3.2025.

LK23: Ramberg, Henri. 2024. "Sairaalanniemen kohtalo uhkaa tornihotellia." *Lapin Kansa*

12.6.2024. <https://www.lapinkansa.fi/sairaalanniemen-kohtalo-uhkaa-tornihotellia/8153027>.

Luettu 3.3.2025.

LK24: Lapin Kansa. 2024. "Matkailun nopea kasvu hirvittää osaa rovaniemeläisistä – päättäjät voivat hillitä turhia pelkoja tekemällä linjakkaita päätöksiä." *Lapin Kansa*

19.6.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/matkailun-nopea-kasvu-hirvittaa-osaa-rovaniemelais/11022541>.

Luettu 3.3.2025.

LK25: Ylijurva, Matti. 2024. "Tornihotelli tulisi huonoon paikkaan." *Lapin Kansa* 19.9.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/tornihotelli-tulisi-huonoon-paikkaan/11334875>. Luettu 3.3.2025.

LK26: Lapin Kansa. 2025. "Hotellirakentaminen ei ole pysynyt Rovaniemellä matkailun

kasvun vauhdissa – jos syy löytyy byrokratiasta, sitä on korjattava." *Lapin Kansa* 13.2.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/hotellirakentaminen-ei-ole-pysynyt-rovaniemella-ma/11514262>.

Luettu 3.3.2025.

LK27: Kantola, Kaarlo. 2025. “Mitä odotamme kaupunkisuunnittelulta?” *Lapin Kansa* 5.11.2025. <https://www.lapinkansa.fi/mita-odotamme-kaupunkisuunnittelulta/12380267>.

Luettu 12.2.2026.

LK28: Lapin Kansa. 2025. “Tornihotellin kaava puskettiin läpi Rovaniemellä, vaikka sen puutteet tiedettiin jo etukäteen.” *Lapin Kansa* 19.12.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/tornihotellin-kaava-puskettiin-lapi-rovaniemella-v/12461336>.

Luettu 12.2.2026.

LK29: Koskiniemi, Tuomas. 2026. “Lentokenttähotellille tilausta.” *Lapin Kansa* 18.1.2026.

<https://www.lapinkansa.fi/lentokenttahotellille-tilausta/12492771>. Luettu 12.2.2026.

LK30: Lapin Kansa. 2026. “Rovaniemelle tarvitaan lisää hotelleja ja asuntoja, mutta kaavoja ei voi runnoa läpi puolihuolimattomasti – matkailu voi kasvaa kestävästi vain, jos paikalliset viihtyvät kotikaupungissaan.” *Lapin Kansa* 23.1.2026.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemelle-tarvitaan-lisaa-hotelleja-ja-asuntoja/12503262>.

Luettu 12.6.2026.

UR1: Koivisto, Jasmin. 2023. “Toimittajalta: Jättääkö Arinan torni muut varjoonsa? – Rovaniemen kaupunkisuunnitteluun tarvitaan asukaslähtöisyyttä ja pitkänäköisyyttä.” *Uusi Rovaniemi* 16.5.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/toimittajalta-jattaako-arinan-torni-muut-varjoonsa/5520511>. Luettu 10.5.2026.

UR2: Vasara, Veera. 2023. “Tornien taisto – ja sen varjo.” *Uusi Rovaniemi* 16.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/tornien-taisto-ja-sen-varjo/5792190>. Luettu 10.5.2026.

UR3: Jauhola, Maarit. 2023. “Lukijalta: Rovaniemen keskustan uudet ”vetovoimaiset” maamerkit – torahampaat.” *Uusi Rovaniemi* 24.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/lukijalta-rovaniemen-keskustan-uudet-vetovoimaiset/5813651>.

Luettu 10.5.2026.

UR4: Vasara, Veera. 2023. “Toimittajalta: Tornihotellin vai Lordinaukion ehdoilla?” *Uusi Rovaniemi* 29.9.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/toimittajalta-tornihotellin-vai-lordinaukion-ehdoi/5918261>. Luettu 10.5.2026.

UR5: Vasara, Veera. 2025. "Toimittajalta: Tornihotellikaava kaatui oikeudessa – Rovaniemeltä puuttuu kaavoitusta ohjaava kokonaisvisio." *Uusi Rovaniemi* 19.12.2025. <https://www.lapinkansa.fi/toimittajalta-tornihotellikaava-kaatui-oikeudessa/12460306>. Luettu 10.5.2026.

Tausta-aineistot

Rovaniemi. 2012. *Rovaniemen keskustan oikeusvaikutteinen osayleiskaava*. Kaavaselosetus. http://kaava.rovaniemi.fi/roikesoyk/Arkisto/Ehdotusvaihe%201/Kaavaselosetus_Roikes_OYK_ehdotus_300112_KH.pdf. Luettu 10.5.2026.

Rovaniemi. 2022. *Ihmisen kokoinen arktinen kaupunki: Rovaniemen kaupunkistrategia 2030*. Verkkojulkaisu. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=ddf4079d-0b62-4226-ac4f-41421509f8e3>. Luettu 12.9.2024.

Rovaniemi. 2026a. *Rovaniemen strateginen yleiskaava 2050*. Verkkojulkaisu. <https://www.rovaniemi.fi/Asuminen-ja-ymparisto/Kaavoitus-ja-maankaytto/Rovaniemen-strateginen-yleiskaava-2050>. Luettu 11.1.2023.

Rovaniemi. 2026b. *Strategiseen yleiskaavaan liittyvät selvitykset*. Verkkojulkaisu. <https://www.rovaniemi.fi/Asuminen-ja-ymparisto/Kaavoitus-ja-maankaytto/Rovaniemen-strateginen-yleiskaava-2050/Strategiseen-yleiskaavaan-liittyvat-selvitykset>. Luettu 3.3.2025.

Rovaniemi. 2026c. *Asemakaavan muutos kortteli 17 tontit 1, 7 ja 8 sekä viereiset katualueet*. Verkkosivu. <https://www.rovaniemi.fi/Asuminen-ja-ymparisto/Kaavoitus-ja-maankaytto/Kaavatori/Asema-kaava?showmodul=213&CityPlanID=8f850b41-57ba-4361-a180-5828a6127dd7>. Luettu 2.2.2026.

Tutkimuskirjallisuus

Ahlqvist, Toni & Moisio, Sami. 2014. "Neoliberalisation in a Nordic State: From Cartel Polity Towards a Corporate Polity in Finland." *New Political Economy* 19:1, 21–55.

Aitken, Mhairi. 2010. "A three-dimensional view of public participation in Scottish land-use planning: Empowerment or social control?" *Planning theory* 9:3, 248–264.

Alasuutari, Pertti. 1996. *Toinen tasavalta: Suomi 1946-1994*. Helsinki: Vastapaino.

Allen, John. 2003. *Lost geographies of power*. Malden: Blackwell publishing.

Amoretti, Guido. 2025. "Residents, overtourism and tourism phobia: a psychological perspective." *Geopolitical Social Security and Freedom Journal* 7:2, 26–35.

Andersson, Harri. 2009. "Kaupungin julkisen tilan globaali ulottuvuus." Teoksessa *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa: Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media ja virtuaalitiloissa*, toim. Ridell, Seija; Kymäläinen, Päivi & Nyssönen, Timo. Tampere: Tampere University Press, 41–57.

Antaki, Charles & Widdicombe, Sue. 1998. *Identities in Talk*. Lontoo: Sage.

Billig, Michael. 1987. *Arguing and thinking: a rhetorical approach to social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bourdieu, Pierre. 1989. *La noblesse d'État: Grandes écoles et esprit de corps*. Pariisi: Les Éditions de minuit.

Bullock, Alan & Trombley, Stephen. 1999. *The New Fontana Dictionary of Modern Thought*. Lontoo: Harper Collins.

Bäcklund, Pia. 2002. "Miten kuulla asukasta? Kaupunkitila ja osallisuuden haasteet." Teoksessa *Osalliset ja osajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, toim. Bäcklund, Pia; Häkli, Jouni & Schulman, Harry. Helsinki: Gaudeamus, 141–156.

Davidoff, Paul. [1965] 1996. *Readings in Planning Theory*. Cambridge, Mass & Oxford: Blackwell.

De Certeau, Michel. 1984. *The practice of everyday life*. Berkeley: University of California press.

- Dear, Michael. 1992. "Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome. American Planning Association." *Journal of the American Planning Association* 58: 3, 288-300.
- Dear, Micheal & Häkli, Jouni. 1998. "Tila, paikka ja urbanismi - uuden kaupunkitutkimuksen metodologiaa." *Terra* 110:2, 59–68.
- Dredge, Dianne & Tazim Jamal. 2013. "Mobilities on the Gold Coast, Australia: Implications for Destination Governance and Sustainable Tourism." *Journal of Sustainable Tourism* 21:4, 557–579.
- Elden, Stuart. 2007. "There is a politics of space because space is political: Henri Lefebvre and the production of space." *Radical Philosophy Review* 10:2, 101–116.
- Fairclough, Norman. 1989. *Language and Power*. Lontoo: Longman.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman. 1997. *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Foucault, Michel. 1980. *Power/ Knowledge*. Brighton: Harvester.
- Foucault, Michel. 1984. "The order of discourse." Teoksessa *Language and Politics*, toim. Shapiro, Michael. New York: New York University Press, 108–135.
- Foucault, Michel. 2008. *The birth of biopolitics – Lectures at the Collège de France*. New York: Palgrave Macmillan.
- Foucault, Michel & Rabinow, Paul. 1989. "Kaupunki, tila, valta." *Yhdyskuntasuunnittelun laitos julkaisuja* 16:1, 1–53.
- Francesconi, Sabrina. 2014. *Reading Tourism Texts*. Bristol: Channel View Publications.
- Friedmann, John. 1998. "Planning Theory Revisited." *European Planning Studies* 6:1, 245–253.
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gilderbloom, John; Hanka, Matthew & Lasley, Carrey Beth. 2009. "Amsterdam: planning and policy for the ideal city?" *Local Environment* 14:6, 473–493.

- Haarni, Tuukka. 1997. "Joustavia tiloja: vallan ja ulossulkemisen urbaania tulkintaa." Teoksessa *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toim. Haarni, Tuukka; Karvinen, Marko; Koskela, Hille & Tani, Sirpa. Tampere: Vastapaino, 87–107.
- Hall, Colin. 1999. "Rethinking Collaboration and Partnership: A Public Policy Perspective." *Journal of Sustainable Tourism* 7:3–4, 274–289.
- Hall, Peter. 1998. *Cities in civilization : culture, innovation and urban order*. Lontoo: Weidenfeld.
- Harvey, David. 1975. *Social Justice and the City*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Harvey, David. 2006. "Neo-Liberalism as Creative Destruction." *Geography and Power, the Power of Geography* 88:2, 145–158.
- Hauta-aho, Eetu. 2017. *Ideaalisubjektin tuotanto kansallisissa opetussuunnitelmissa*. [Pro gradu -tutkielma] Helsingin yliopisto, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, geotieteiden ja maantieteen laitos.
<https://helda.helsinki.fi/items/3a61608e-1023-40f6-8f6f-4c3181d4ecc9>. Luettu 12.3.2024.
- Hautajärvi, Harri. 2014. *Autiotuvista lomakaupunkeihin - Lapin matkailun arkkitehtuurihistoria*. [Väitöskirja] Aalto-yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-3715-8>. Luettu 12.5.2026.
- Hautajärvi, Harri. 2023. "Miten Suomen matkailua on suunniteltu? Valtiovetoisuudesta markkinaohjautuvuuteen." Teoksessa *Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristössä*, toim. Veijola, Soile. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 59–117.
- Heiskala, Risto. 2000. *Tapa, toiminta ja rakenne. Kohti konstruktionistista synteesiä yhteiskuntateoriassa*. Tampere: Gaudeamus.
- Hemmersam, Peter. 2021. "Arcticness and the Urbanism of the North." *Arctic Yearbook* 2021:1, 1-17.
- Hentilä, Helka-Liisa & Wiik, Maarit. 2003. *Kaupunkikuva asukkaiden kokemana – Vantaan kokeiluprojektin kuvaus*. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Hodge, Gunther & Kress, Robert. [1979] 1989. *Language as Ideology*. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.

Hovila, Ilari & Hytönen, Jonne. 2023. "Muuttuva kaavoituslainsäädäntö osallisuuden mahdollistajana." Teoksessa *Matkailunkestävä Suomi? : Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristössä*, toim. Veijola, Soile. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 313–339.

Hurtig, Maunu. 2012. *Peruskoulun tehtävät Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa*. [Pro gradu - tutkielma] Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Husa, Sari. 1995. "Foucault'lainen metodi." *Niin & Näin* 1995:3, 42–48.

Hytönen, Jonne. 2019. *Limits of Localism: Institutional Perspectives on Communicativeness, Neoliberalization and Sustainability in Finnish Spatial Planning*. [Väitöskirja] Oulun yliopisto. Nordia Geographical Publications 48:4.

Hytönen, Jonne & Ahlqvist, Toni. 2019. "Emerging Vacuums of Strategic Planning: An Exploration of Reforms in Finnish Spatial Planning." *European Planning Studies* 27:7, 1350–1368.

Hytönen, Jonne & Kulusjärvi, Outi. 2023. "Vastuullinen vuorovaikutteisuus matkailukohteiden maankäytön suunnittelussa." Teoksessa *Matkailunkestävä Suomi? : Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristössä*, toim. Veijola, Soile. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 241–263.

Häkkänen, Martti. 2016. *Rakentamisoikeuden sääntely*. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Häkli, Jouni. 1997. "Näkyvä yhteiskunta: kansalaiset ja kaupunkisuunnittelun logiikka." Teoksessa *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toim. Haarni, Tuukka; Karvinen, Marko; Koskela, Hille & Tani, Sirpa. Tampere: Vastapaino, 37–53.

Häkli, Jouni. 1999. "Cultures of Demarcation: Territory and National Identity in Finland." Teoksessa *Nested Identities: Nationalism, Territory and Scale*, toim. Herb, Guntram & Kaplan, David. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 123–149.

- Häkli, Jouni. 2002. "Kansalaisosallistuminen ja kaupunkisuunnittelun tiedonpolitiikka." Teoksessa *Osalliset ja osajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, toim. Bäcklund, Pia; Häkli, Jouni & Schulman, Harry. Helsinki: Gaudeamus, 110–124.
- Jaakkola, Maarit. 2013. *Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Jauhiainen, Jussi & Niemenmaa, Vivi. 2006. *Alueellinen suunnittelu*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja. 1999a. "Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin." Teoksessa *Diskurssianalyysi liikkeessä*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 37–53.
- Jokinen, Arja. 1999b. "Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen." Teoksessa *Diskurssianalyysi liikkeessä*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 126–159.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi. 1993. "Valtasuhteiden analysoiminen." Teoksessa *Diskurssianalyysin aakkoset*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 75–108.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi. 1999. "Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta." Teoksessa *Diskurssianalyysi liikkeessä*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 54–97.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi. 2004. "Valtasuhteiden analysoiminen." Teoksessa *Diskurssianalyysin aakkoset*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 75–108.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. 1993. "Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet." Teoksessa *Diskurssianalyysin aakkoset*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 17–47.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. 2004. Johdanto teoksessa *Diskurssianalyysin aakkoset*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 1–16.
- Juhila, Kirsi. 1999. "Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät." Teoksessa *Diskurssianalyysi liikkeessä*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 160–198.

Kalakoski, Iida. 2023. "Rakennusten korjaaminen matkan merkityksellistäjänä." Teoksessa *Matkailunkestävä Suomi?: Vastuullinen suunnittelu kulttuuri- ja luontoympäristössä*, toim. Veijola, Soile. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 386–412.

Kankaanpää, Salli. 2006. *Hallinnon lehdistötiedotteiden kieli*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Karjalainen, Pauli Tapani. 1997. "Aika, paikka ja muistin maantiede." Teoksessa *Tila paikka ja maisema – Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toim. Haarni, Tuukka; Karvinen, Marko; Koskela, Hille & Tani, Sirpa. Tampere: Vastapaino, 227–241.

Katajamäki, Heli. 2018. *Tekijän identiteetti taloussanomalehtien pääkirjoituksissa*.

[Väitöskirja] Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia 411

<https://fileserv-az.core.ac.uk/download/pdf/197968707.pdf>. Luettu 12.5.2026.

Kopomaa, Timo. 2019. *Täydellistyvä kaupunki, kiehtova urbaani: puheenvuoro kaupunkitilan, kaupunkisuunnittelun ja nykykaupunkilaisuuden muutoksista*. Creative Commons.

Kopomaa, Timo & Peltonen, Lasse. 2003. Johdanto teoksessa *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*, toim. Kopomaa, Timo; Peltonen, Lasse & Litmanen, Tapio. Helsinki: Gaudeamus, 9–27.

Kortesalmi, Suvi. 2024. *Rovaniemen matkailun kasvu: nuorten aikuisten kokemukset elämänlaadun näkökulmasta*. [Pro gradu -tutkielma] Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/66100/Kortesalmi_Suvi.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 4.3.2026.

Kulusjärvi, Outi. 2017. "Sustainable Destination Development in Northern Peripheries: A Focus on Alternative Tourism Paths." *Journal of Rural and Community Development* 12:2–3, 42–56.

Kulusjärvi, Outi. 2019. *Towards a poststructural political economy of tourism: A critical sustainability perspective on destination development in the Finnish North*. [Väitöskirja]

Oulun yliopisto. Nordia Geographical Publications 48:3

<https://nordia.journal.fi/article/view/85805/44721>. Luettu 12.5.2026.

- Lapintie, Kimmo. 2002. "Tarinoita takapihalta – Aukkaan ja asiantuntijan kohtaamisesta." Teoksessa *Osalliset ja osajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, toim. Bäcklund, Pia; Häkli, Jouni & Schulman, Harry. Helsinki: Gaudeamus, 158–179.
- Lappi, Tiina-Riitta. 2007. *Neuvottelu tilan tulkinnoista: Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa*. [Väitöskirja] Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in humanities 80
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19881/9789513935313.pdf?sequence=1>. Luettu 26.3.2025.
- Lefebvre, Henri. 1968. *Le Droit à la ville*. Pariisi: Editions Anthropos.
- Lefebvre, Henri. 1991. *The Production of Space*. Oxford: Blackwell.
- Litmanen, Tapio & Peltonen, Lasse. 2008. "Nimby-kiistojen ymmärtäminen ja selittäminen." Teoksessa *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*, toim. Kopomaa, Timo; Peltonen, Lasse & Litmanen, Tapio. Helsinki: Gaudeamus, 208–236.
- Logan, John & Molotch, Harvey. 1987. *Urban Fortunes : The Political Economy of Place*. Berkley: University of California Press.
- Lukes, Steven. [1974] 2005. *Power: A Radical View*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- MacCannell, Dean. [1976] 1999. *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. Berkeley & Los Angeles, California: University of California.
- Massey, Doreen. 2008. *Samanaikainen tila*. Tampere: Vastapaino.
- Miller, Peter & Rose, Nikolas. 2008. *Governing the Present. Administering Economic, Social and Personal Life*. Cambridge: Polity Press.
- Mäkitie, Tuukka & Ylisirniö, Anna-Liisa. 2012. "Conflicting discourses in tourism development: a case of Kilpisjärvi village." Teoksessa *New Issues in Polar tourism: communities, environments, politics*, toim. Müller, Dieter; Lundmark, Linda & Lemelin, Raynald. Dordrecht: Springer, 163-176.
- Mäntysalo, Raine & Rajaniemi, Juho. 2003. "Vallan ulottuvuuksia maankäytön suunnittelussa." *Synteesi* 22:1, 117–36.

- Nevalainen, Jaana. 2004. *Tilapelin tiedonpolitiikat: Kamppailu kaupunkikeskustan muutoksesta*. [Väitöskirja] Joensuun yliopisto. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 67.
- Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi. 2004. *Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Loki-kirjat.
- Nykänen, Kari. 2020. *Joustavaa tarkkuutta: Sääntelytarkkuus ilmastotavoitteita toteuttavassa yleiskaavoituksessa* [Väitöskirja] Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis, H Architectonica 6. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526226194>. Luettu 12.5.2026.
- Nykänen, Veijo; Huovila, Pekka; Lahdenperä, Pertti; Lahti, Pekka; Riihimäki, Markku & Karlund, Jarmo. 2007. *Kumppanuuskaavoitus aluerakentamisessa: Beyond Vuores -tutkimus*. VTT Tiedotteita - Meddelanden - Research Notes No. 2393.
- Palonen, Kari. 1988. *Tekstistä politiikkaan: Johdatusta tulkintataitoon*. Helsinki: Vastapaino.
- Pechko, Kiel. 2025. *Rising Tensions and Shifting Strategies: The Evolving Dynamics of US Grand Strategy in the Arctic*. The Arctic Institute.
<https://www.thearcticinstitute.org/rising-tensions-shifting-strategies-evolving-dynamics-us-grand-strategy-arctic/>. Luettu 12.5.2026.
- Pekonen, Kyösti. 1991. *Symbolinen modernissa politiikassa*. Nykykulttuurin tutkimuksen julkaisuja 25, Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä.
- Peltonen, Lasse. 2008. "Nimby maankäytön konfliktien kehiksenä – rajaamisen vaikutukset ja vaihtoehdot." Teoksessa *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*, toim. Kopomaa, Timo; Peltonen, Lasse & Litmanen, Tapio. Helsinki: Gaudeamus, 186–207.
- Peltonen, Lasse & Villanen, Sampo. 2004. *Maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet. Osa 1. Katsaus käsitteisiin ja kirjallisuuteen*. Suomen ympäristö 723. Helsinki: Ympäristöministeriö
- Rabinow, Paul. 1989. "Kaupunkitilan säätely." Teoksessa *Kaupunki, tila, valta*, toim. Foucault, Michel & Rabinow, Paul. Yhdyskuntasuunnittelun laitos julkaisuja 16:1, 1–29.
- Perelman, Chaïm [1977] 1996. *L'empire rhétorique: Rhétorique et argumentation*. Kääntänyt Leevi Lehto. Pariisi: Librairie Philosophique J. VRIN.

Pietikäinen, Sari. 2000. "Kriittinen diskurssintutkimus." Teoksessa *Kieli, diskurssi & yhteisö*, toim. Sajavaara, Kari & Piirainen-Marsh, Arja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus, 191–218.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne. 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Miisa. 2019. *Liikamatkailun tutkimus korostaa matkailun kasvun haasteita Euroopan kaupungeissa*. Versus-verkkojulkaisu.

<https://www.versuslehti.fi/kriittinen-tila/liikamatkailun-tutkimus-korostaa-matkailun-kasvunhaasteita-euroopan-kaupungeissa/>. Luettu 3.2.2026.

Potter, Jonathan. 1996. *Discourse analysis and constructionist approaches: theoretical background*. Loughborough University. <https://hdl.handle.net/2134/9487>. Luettu 12.5.2026.

Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret. 1987. *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. Bristol: Sage Publications.

Rajaniemi, Juho. 2006. *Kasvun kaavoitus: Tapaus Raahe 1961–1996* [Väitöskirja] Tampereen yliopisto. Messon, Kankaanpää.

Rajanti, Taina. 1999. *Kaupunki on ihmisen koti*. Helsinki: Tutkijaliitto.

Reunanen, Esa & Väliverronen, Jari. 2020. *Tupo ja media – Talous- ja työmarkkinapoliittisen julkisuuden toimintahorisontit kolmella vuosikymmenellä*. Tampere: Tampere university press.

Richardson, John. 2007. *Analyzing Newspapers: An approach from critical discourse analysis*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Ronneberger, Klaus. 2008. "Henri Lefebvre and urban everyday life: in search of the possible." Teoksessa *Space, Difference, Everyday Life: Reading Henri Lefebvre*, toim. Goonewardena, Kanishka; Kipfer, Stefan; Milgrom, Stefan & Schmid, Christian. New York: Routledge, 134–143.

Schmid, Christian. 2008. "Henri Lefebvre's theory of the production of space: Towards a three-dimensional dialectic." Teoksessa *Space, Difference, Everyday Life: Reading Henri Lefebvre*, toim. Goonewardena, Kanishka; Kipfer, Stefan; Milgrom, Stefan & Schmid, Christian. New York: Routledge, 41–59.

Semi, Jussi. 2011. "Kaikille avoin, kaikille vapaa? Tilallisen ulossulkemisen kolme säiettä." *Alue ja ympäristö* 40:2, 61–67.

Soja, Edward. 1989. *Postmodern Geographies: The Reassertion of Space in Critical Social Theory*. New York: Verso.

Sotarauta, Markku. 1996. *Kohti epäselvyyden hallintaa: Pehmeä strategia 2000-luvun alun suunnittelun lähtökohtana*. Tampere: Acta Futura Fennica, no. 6, Finnpublishers.

Staffans, Aija. 2002. "Kilpailu tiedosta kiristyy: Supertyypit eletyn kaupungin tulkkeina." Teoksessa *Osalliset ja osajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, toim. Bäcklund, Pia; Häkli, Jouni & Schulman, Harry. Helsinki: Gaudeamus, 180–198.

Suoninen, Eero. 1992. *Perheen kuvakulmat: diskurssianalyysi perheenäidin puheesta*. Tampere: Tampereen yliopisto, Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tutkimuksia, sarja A, nro 24.

Suoninen, Eero. 1995. "Miten rakennamme kulttuurin virtaa? Diskurssianalyttisen tutkimusotteen lähtökohtia." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*, toim. Leskinen, Jaakko. Helsinki: Ykköspaino Oy, 91–102.

Suoninen, Eero. 1999. "Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen." Teoksessa *Diskurssianalyysi liikkeessä*, toim. Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Tampere: Vastapaino, 17–36.

Susskind, Lawrence. 1985. "The Siting Puzzle. Balancing Economic and Environmental Gains and Losses." *Environmental Impact Assessment Review* 5, 157–163.

Vaattovaara, Mari; Joutsiniemi, Anssi; Airaksinen, Jenni & Wilenius, Markus. 2021. *Kaupunki politiikassa: yhteiskunta, ihminen ja ihana kaupunki*. Tampere: Vastapaino.

Vainikka, Vilhelmiina. 2016. "Massaturismin käsitteellistäminen kriittisessä tarkastelussa: Matkailututkimuksen ja suomalaisten matkailuelinkeinon edustajien vaihtoehtoiset massadiskurssit." *Alue ja ympäristö* 45:1. 123–126.

Valtonen, Sanna. 1998. "Hyvä, paha media: Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä." Teoksessa *Media-analyysi - tekstistä tulkintaan*, toim. Kantola, Anu; Moring, Ilkka & Väliaverron, Esa. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 93–120.

van Dijk, Teun. 1993. "Principles of Critical Discourse Analysis." *Discourse & Society* 4:2, 249-283.

Vesterinen, Mikko. 2019. *Kitkaa vai kasvua? Poliittisten puolueiden vaikutus Helsingin kaupunkisuunnitteluun* [Pro gradu -tutkielma]. Tampereen yliopisto, johtamisen ja talouden tiedekunta, politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115804/VesterinenMikko.pdf?sequence=2&isAllo wed=y>. Luettu 12.3.2024.

Viren, Eetu & Vähämäki, Ville. 2015. *Seutu, joka ei ole paikka: kapitalismi ja metropoli*. Helsinki: Tutkijaliitto.

Vuolteenaho, Jani. 2005. "Kaupunkitilan elävöittäminen: jälkimodernin muutoksen megatrendeistä Oulun kävely-kadulle." *Terra* 117:2, 91–108.

Vähämäki, Jussi. 2009. *Itsen alistus: Työ, tuotanto ja valta tietokykykapitalismissa*. Helsinki: Like.

Whitehead, Alfred. 1920. *The Concept of Nature: Turner Lectures Delivered in Trinity College, November 1919*. Cambridge: Cambridge University Press.

Williams, John & Muchadenyika, Davison. 2017. "Politics and the practice of planning: The case of Zimbabwean cities." *Cities* 63:1, 33–40.

Muut lähteet

Alueidenkäyttölaki 132/1999, 54§: Asemakaavan sisältövaatimukset.
https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/132#chp_7_sec_54. Luettu 10.5.2026.

Finavia. 2025. *Tilastot 2024: Lapin lentoasemilla huippuvuosi – Suomen matkustajamäärät kasvavat muita Pohjoismaita hitaammin*. Verkkojulkaisu 3.2.2025.
<https://www.finavia.fi/fi/uutishuone/2025/tilastot-2024-lapin-lentoasemilla-huippuvuosi-suomen-matkustajamaarat-kasvavat>. Luettu 11.5.2026.

Haapakangas, Tiia. 2025. "Lyhytvuokrauslaki on niin pielessä, ettei sitä Lapin yliopiston tutkijoiden mukaan pitäisi edes säätää." *Lapin Kansa* 19.9.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/lyhytvuokrauslaki-on-niin-pielessa-ettei-sita-lapi/11774073>. Luettu 11.5.2026.

Hallintolaki 434/2003, 28§: Esteellisyysperusteet.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/434#part_2_chp_5_sec_27. Luettu 11.10.2025.

Hallintolaki 434/2003, 6§: Hallinnon oikeusperiaatteet.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/434#part_1_chp_1_sec_5. Luettu 11.10.2025.

Hukkanen, Virpi; Haavisto, Petra & Toivonen, Matti. 2026. “Kuluttajien luottamus talouteen laskee entisestään – asiantuntija: ‘Näkymät hirveän pessimistisiä’.” *Yle Uutiset* 27.4.2026.

<https://yle.fi/a/74-20222864>. Luettu 4.5.2025.

Koivisto, Jasmin. 2023. “Toimittajalta: Jättääkö Arinan torni muut varjoonsa? – Rovaniemen kaupunkisuunnitteluun tarvitaan asukaslähtöisyyttä ja pitkänäköisyyttä.” *Uusi Rovaniemi* 16.5.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/toimittajalta-jattaako-arinan-torni-muut-varjoonsa/5520511>. Luettu 10.5.2026.

Kuivas, Eeva. 2025. “Airbnb-laki saa oikeusoppineilta tylyn tuomion – nämä viisi ongelmaa siinä on.” *Yle Uutiset* 27.5.2025. <https://yle.fi/a/74-20162961>. Luettu 11.5.2026.

Lapin Kansa. 2023. “Rovaniemen päättäjien tornihotelliasenne on vaihdellut sen mukaan, kuka tornia on kulloinkin suunnitellut – tähän on tultava muutos.” *Lapin Kansa* 15.8.2023.

<https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-paattajien-tornihotelliasenne-on-vaihde/5789728>.

Luettu 11.5.2026.

Lapin Kansa. 2024. “Matkailun nopea kasvu hirvittää osaa rovaniemeläisistä – päättäjät voivat hillitä turhia pelkoja tekemällä linjakkaita päätöksiä.” *Lapin Kansa* 19.6.2024.

<https://www.lapinkansa.fi/matkailun-nopea-kasvu-hirvittaa-osaa-rovaniemelais/11022541>.

Luettu 10.5.2026.

Lapin Kansa. 2025. “Hotellirakentaminen ei ole pysynyt Rovaniemellä matkailun kasvun vauhdissa – jos syy löytyy byrokratiasta, sitä on korjattava.” *Lapin Kansa* 13.2.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/hotellirakentaminen-ei-ole-pysynyt-rovaniemella-ma/11514262>.

Luettu 11.5.2026.

Lapin Liitto. 2025. *Lappi-sopimus: maakuntaohjelma 2026–2029*. Verkkojulkaisu.
<https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2026/03/Lappi-sopimus-2026-2029-taitettu.pdf>.
Luettu 11.5.2026.

Lapin Liitto. 2026. *Lappi-brändi 2.0 – Vahvalla ja monipuolisella brändillä ratkaisuja Lapin haasteisiin*. Verkkojulkaisu.
<https://www.lapinliitto.fi/hankkeet/kansalliset-hankkeet/lappi-brandi-2-0-vahvalla-ja-monipuolisella-brandilla-ratkaisuja-lapin-haasteisiin/>. Luettu 11.5.2026.

Lavia, Niina. 2019. “Lapin Kansan näköislehti on maakuntalehtien kolmanneksi luetuin – ‘Lukeminen siirtyy verkkoon’.” *Lapin Kansa* 1.3.2019.
<https://www.lapinkansa.fi/lapin-kansan-nakoislehti-on-maakuntalehtien-kolman/159057#:~:text=Lapin%20Kansan%20p%C3%A4%C3%A4toimittaja%20Antti%20Kokkonen,sek%C3%A4%20kuuden%20sanomalehden%20liitteen%20lukijam%C3%A4%C3%A4r%C3%A4t>.
Luettu 9.5.2025.

Lehtinen, Ilkka. 2026. *Kuluttajahintojen keskiarvomuutos ei kerro kaikkea*. Kuluttajaliiton blogiteksti 21.1.2026.
<https://www.kuluttajaliitto.fi/2026/01/21/kuluttajahintojen-keskiarvomuutos-ei-kerro-kaikeaa/>. Luettu 12.4.2026.

Manninen, Mari. 2017. “Airbnb-bisneksellä tehdään rahaa jo Suomessakin – Työkseen asuntoja Helsingissä emännöivän Mari Tikkasen asiakasmäärä moninkertaistui vuodessa.” *Helsingin Sanomat* 19.9.2017. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000005373481.html>. Luettu 11.5.2026.

Museovirasto. 2009. *Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskus*. Verkkojulkaisu 22.12.2009.
https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2155. Luettu 10.5.2026.

Niemelä, Niina. 2025. “Poliisi otti kiinni kuusi mielenosoittajaa Rovaniemen Ounasvaaralta – mielenosoittajat keskeyttivät lomakylän rakentamisen aamun ajaksi.” *Lapin Kansa* 7.11.2025.
<https://www.lapinkansa.fi/poliisi-otti-kiinni-kuusi-mielenosoittajaa-rovanie/12386248>. Luettu 11.5.2026.

Paukkeri, Marica. 2024. “Hallituksen leikkaukset sosiaaliturvaan iskevät täydellä teholla – nämä muutokset astuivat nyt voimaan.” *Yle Uutiset* 31.12.2024. <https://yle.fi/a/74-20130318>.
Luettu 10.5.2026.

Pyy, Tommi & Näveri, Anna. 2024. "Cristiano Ronaldo jakaa videoita Lapista miljoonille seuraajilleen – vierailu nousi myös kansainvälisen median otsikoihin." *Yle Uutiset* 25.12.2024. <https://yle.fi/a/74-20133477>. Luettu 10.5.2026.

Rakentamislaki 751/2023, 181 §: Valitusoikeus toteuttamisluvasta. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/751#chp_16_sec_180. Luettu 11.5.2026.

Rovaniemi. 2025. *Rovaniemen matkailutulo kasvoi 15 prosenttia – matkailu on vahva veturi koko alueen taloudelle ja työllisyydelle*. Verkkojulkaisu 28.8.2025. <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemen-matkailutulo-kasvoi-15-prosenttia-%E2%80%93-matkailu-on-vahva-veturi-koko-alueen-taloudelle-ja-tyollisyydelle/uaovucjd/9ab45472-4aac-4f27-9550-2fbe3af0f56e>. Luettu 11.5.2026.

Rytkönen, Pekka. 2022. "Rovaniemelle kaavailtu Arinan tornihotelli lyheni hieman – neuvottelut kaavasta etenevät nyt vauhdilla." *Lapin Kansa* 3.2.2022. <https://www.lapinkansa.fi/rovaniemelle-kaavailtu-arinan-tornihotelli-lyheni-/4302392>. Luettu 11.5.2026.

Räsänen, Hanna-Mari. 2026. "Rovaniemi hakee korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa tornihotellikaavapäätökseen." *Lapin Kansa* 12.1.2026. <https://www.lapinkansa.fi/rovaniemi-hakee-korkeimmalta-hallinto-oikeudelta-v/12487234>. Luettu 11.5.2026.

Sallinen, Milla. 2025. "Lyhyt vuokrauslain valmistuminen lykkääntyy ensi vuoteen." *Lapin Kansa* 21.10.2025. <https://www.lapinkansa.fi/lyhyt-vuokrauslain-valmistuminen-lykkaantyy-ensi-vu/12341077>. Luettu 11.5.2026.

Sallinen, Milla. 2026. "KHO:n päätös: Rovaniemen Sairaalanniemen asemakaavamuutos jää voimaan – mahdollistaa viiden kerrostalon, ravintolan ja yleisen saunan rakentamisen." *Lapin Kansa* 22.1.2026. <https://www.lapinkansa.fi/khon-paatos-rovaniemen-sairaalanniemen-aseamakaavam/12502711>. Luettu 11.5.2026.

Saukkonen, Emilia. 2025. "Rakennusala kyykkää edelleen, mutta ainakin yksi yhtiö porskuttaa täysillä." *Yle Uutiset* 25.8.2025. <https://yle.fi/a/74-20177119>. Luettu 10.5.2026.

Saukkonen, Emilia & Kotala, Karoliina. 2025. “Ennätykset paukkuivat Lapin matkailutalvena – tässä viisi esimerkkiä.” *Yle Uutiset* 29.3.2025. <https://yle.fi/a/74-20>. Luettu 10.5.2026.

Siivikko, Jarmo. 2024. “Nato-Suomi täyttää vuoden: näin jäsenyys näkyy Lapissa nyt ja tulevaisuudessa.” *Yle Uutiset* 4.4.2024. <https://yle.fi/a/74-20081430>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2023. “‘Vielä korkeampi olisi tyylikkäämpi’, sanoo Rovaniemen tornihotellin arkkitehti – Arina tekee investointipäätöksen hotellista vasta sitten, kun kaava on lainvoimainen.” *Lapin Kansa* 18.9.2023. <https://www.lapinkansa.fi/viela-korkeampi-olisi-tyylikkaampi-sanoo-rovanieme/5886139>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2024a. “Rovaniemen kaksoistornien kaava loppusuoralla – kaupunki saisi rakentamisesta lähes 1,7 miljoonan euron maankäyttökorvaukset.” *Lapin Kansa* 5.6.2024. <https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-kaksoistornien-kaava-loppusuoralla-kaup/8145175>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2024b. “Rovaniemen kaupunginhallitus hyväksyi tornihotellikorttelin asemakaavamuutoksen – eriävässä mielipiteessä kaavamuutosta epäillään lainvastaiseksi.” *Lapin Kansa* 10.6.2024. <https://www.lapinkansa.fi/rovaniemen-kaupunginhallitus-hyvaksyi-tornihotelli/8152358>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2024c. “Ratkaisu Rovaniemen tornihotellista siirtyi hallinto-oikeuteen – kaavasta valittivat muun muassa läheiset hotellit.” *Lapin Kansa* 24.7.2024. <https://www.lapinkansa.fi/ratkaisu-rovaniemen-tornihotellista-siirtyi-hallin/11266252>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2025a. “Hotellityömaat eivät käynnisty vielääkään, mutta resortteja rakennetaan täyttä häkää – kokosimme yhteen matkailun rakennushankkeet Rovaniemellä.” *Lapin Kansa* 11.2.2025. <https://www.lapinkansa.fi/hotellityomaat-eivat-kaynnisty-vielakaan-mutta-res/11506790>. Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2025b. “Ounasvaaralla tehdään ensi kesänä luontoselvitys, jossa kartoitetaan lepakotkin – kiistelty kaavamuutos ei etene tänä vuonna.” *Lapin Kansa*

18.3.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/ounasvaaralla-tehdaan-ensi-kesana-luontoselvitys-j/11551574>.

Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2025c. “Hallinto-oikeus kaatoi Rovaniemen tornihotellihankkeen – Arina pettyi päätökseen, kaupunki harkitsee valitusluvan hakemista.” *Lapin Kansa* 18.12.2025.

<https://www.lapinkansa.fi/hallinto-oikeus-kaatoi-rovaniemen-tornihotellihank/12459511>.

Luettu 11.5.2026.

Talvensaari, Leena. 2026. “‘Kauppayhtiö palautetaan entiseen loistoonsa’ – Rovaniemen valtuusto päätti äänestäen, että historialliseen kortteliin saa rakentaa ison hotellin.” *Lapin Kansa* 27.4.2026.

<https://www.lapinkansa.fi/kauppayhtio-palautetaan-entiseen-loistoonsa-rovani/13466074>.

Luettu 11.5.2026.

Tilvis, Emmi. 2025. “Laittaako hallitus Airbnb-vuokrauksen kuriin? – STT:n tietojen mukaan harkinnassa on malli, jossa asunnon antamista lyhytaikaisesti vuokralle rajattaisiin.”

Etelä-Suomen Sanomat 21.2.2025. <https://www.ess.fi/uutissuomalainen/8310294>. Luettu

3.3.2025.

Torikka, Raimo & Rautiainen, Riikka. 2023. “18-kerroksisen tornihotellin kaavaluonnos tulee nähtäville Rovaniemellä – se olisi toteutuessaan kaupungin korkein rakennus.” *Yle Uutiset*

14.8.2023. <https://yle.fi/a/74-20045159>. Luettu 10.5.2026.

Tynkkynen, Jyri. 2019. “Rovaniemen keskustaan suunnitellaan 26-kerroksista hotellia.” *Yle*

Uutiset 10.4.2019. <https://yle.fi/a/3-10732180>. Luettu 11.5.2026.

Tynkkynen, Jyri. 2025. “Rovaniemi lupasi S-ryhmälle 18-kerroksisen tornihotellin keskustaan – kilpailijalle puolet matalampi.” *Yle Uutiset* 20.10.2025.

<https://yle.fi/a/74-20185502>. Luettu 10.5.2026.

Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2025. “Lapin alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2025.” *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja* 2025:34.

<https://lapinluotsi.fi/wp-content/uploads/2025/10/lapin-alueelliset-kehitysnakymat-syksy-2025.pdf>. Luettu 10.5.2026.

Valtioneuvosto. 2026. *Pohjoisen Suomen ohjelma*. Verkkojulkaisu.

<https://valtioneuvosto.fi/pohjoisen-suomen-ohjelma>. Luettu 11.5.2026.

Valtiovarainministeriö. 2025. *Suomen talouden toipuminen on viivästynyt*. Verkkojulkaisu
18.12.2025. <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/suomen-talouden-toipuminen-on-viivastynyt>.
Luettu 9.4.2026.